SELECTIONS FROM

DIWAN-E-GHALIB

Urdu text + Roman Transliteration + English Poetic Translation

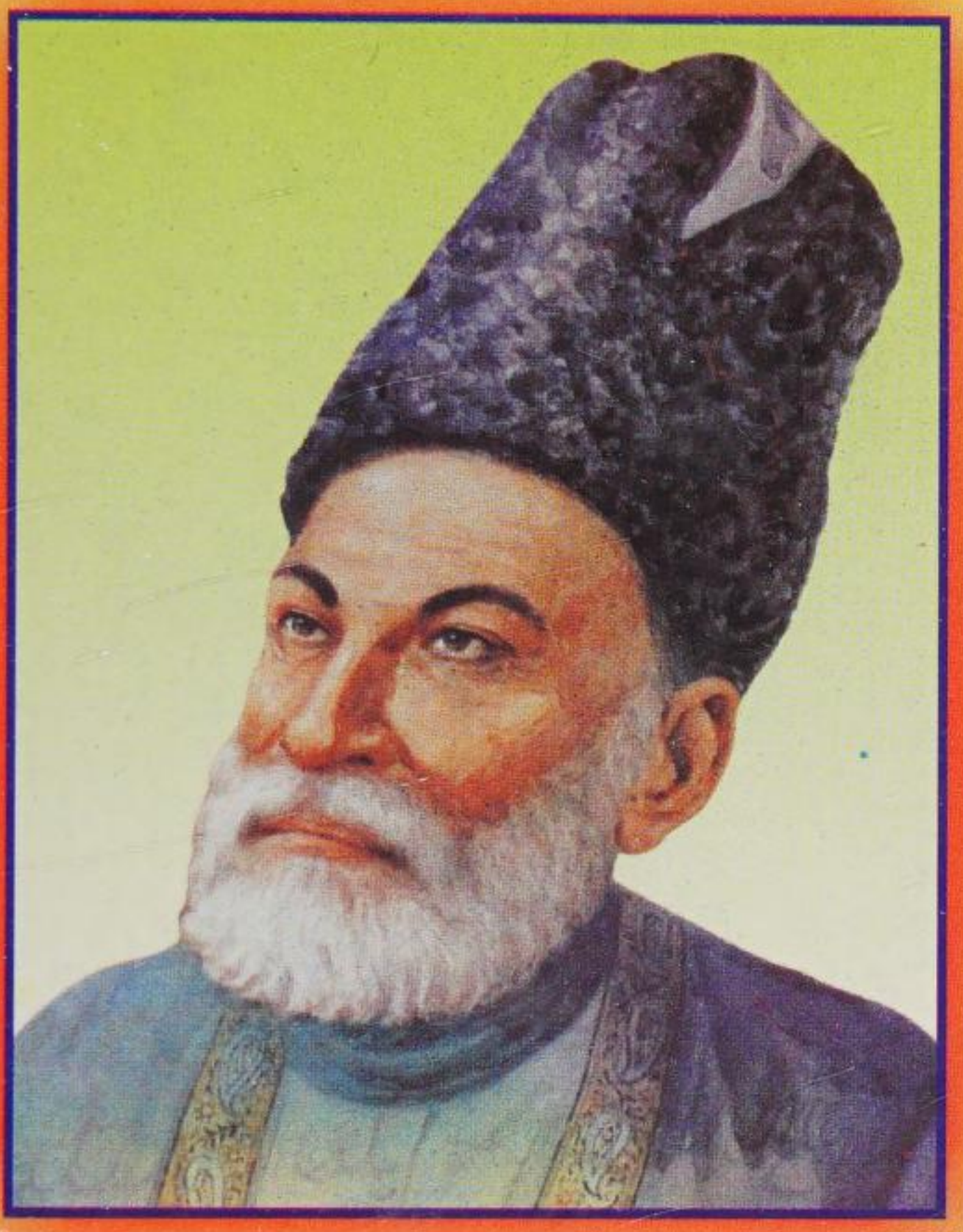

दीवाने-ए-ग़ालिब

(चुनी हुई गज़लें)

उर्दू, हिन्दी, रोमन लिपि
व अंग्रेजी अनुवाद (सहित)

انتخاب
دیوانِ غالب

انگریزی-اُردو

KHWAJA TARIQ MAHMOOD

انگریزی ترجمہ
خواجہ طارق محمود

SHOUT
SHARE
IT

दीवान-ए-ग़ालिब की चुनी हुई ग़ज़लों की यह संग्रह उर्दू और हिंदी के साथ-साथ रोमन एवं अंग्रेजी पद्यानुवाद के साथ प्रस्तुत किया जा रहा है जो उपरोक्त तीनों भाषाओं के जानने वालों के लिए उपयोगी सिद्ध होगा।

Khwaja Tariq Mahmood, born 1927 at Chakwal, graduated in engineering from the Punjab University in 1947. He was commisioned in January 1948 in the Corps of Electrical and Mechanical Engineering, Pakistan Army, and retired as brigadier in 1979. He graduated from Staff College, Quetta in 1956, and from Royal Military College of Science, Shrivenham, U.K. in 1960-61. He took his law degree in 1977 from the Punjab University and Master's degree in International Relations in 1985 from University of Southern California, U.S.A. He is at present living in Staines, Middlesex, U.K.

SELECTIONS FROM

DIWAN-E-GHALIB

With original Urdu text, Roman and Hindi transliteration
and poetical translation into English

انتخاب دیوانِ غالب

इन्तख़ाब

दीवान-ए-ग़ालिब

English translation by :
Khwaja Tariq Mahmood
Compiled by :
Amar Varma

Selections from
DIWAN-E-GHALIB
(Multilingual edition)
English translation by Khwaja Tariq Mahmood
Star. New Delhi. 2003

© Star Publications New Delhi
ISBN : 81-7650-025-9

Published by:
STAR PUBLICATIONS PVT. LTD.
4/5 Asaf Ali Road, New Delhi, 110002

First Edition : 2000
Revised Edition : 2003
Price: Rs. 350.00 (in India)
£ 14.95 (in U. K.)

Sole distributors in the U.K.:
Star Publishers Distributors,
55 Warren St., LONDON W1T 5NW
(Phone: 020 - 7380 0622)

Printed at : PRINT ART, NEW DELHI-28

Photo typeset by Wasi Prints, New Delhi.

From the Publishers:

Mirza Asadullah Khan 'Ghalib'- a great name in Urdu poets!

Who will not be acquainted with this name? 'Ghalib', considered to be the greatest Urdu poet of 19th cetury, was born in 1797 in Agra, but spent most of his life in Delhi. He wrote poetry in Persian and Urdu, and is considered as the most popular poet of India, whose poetry has been translated not only into almost all the Indian languages but also in several other languages of the world. In one of his verses, 'Ghalib' wrote:

"Hoga koi aisa bhi jo 'Ghalib' ko no jane?
Shayar to woh achchha hai, pai badnam bahut hai"

(There is hardly anybody who would not be acquainted with 'Ghalib',
He is great poet, but equally ill reputed.)

'Ghalib's ancestors were recipients of many financial rewards from the British government in India, because of their loyalty towards them. But 'Ghalib' himself was against, and that added to his financial problems. In 1850, he was invited into 'Darbar' of the Mughal emperor Bahadur Shah Zafar, and was rewarded with several positions, and a salary of fifty rupees a month. But in the year 1857, when the emperor was dethroned, 'Ghalib' was declared as anti-government, which deteriorated his financial position and health. This agony is clearly visible in many of his poems. He died in 1869 in Delhi.

This selection of 'Ghalib's poetry has been translated into English by Khwaja Tariq Mahmood, who has translated poetry of several other Urdu poets also, including Allama Iqbal, Sahir Ludhianvi, Faiz Ahmad 'Faiz', Shakeel Budauni, Bahadur Shah 'Zafar' and Qateel Shafai. We feel proud to have published these collections in multilingual editions.

—Publishers.

IN THE SAME SERIES:

★ **Selections from SHAKEEL BADAUNI**
★ **Selected poems of SAHIR LUDHIANVI**
★ **Selected poems of ALLAMA IQBAL**
★ **Selected poems of FAIZ AHMAD 'FAIZ'**
★ **Selected poetry of QATEEL SHAFAI**
★ **Selected poetry of BAHADUR SHAH 'ZAFAR'**

ग़ालिब : एक परिचय

असद-उल्लाह ख़ाँ : नाम-मिर्ज़ा नौशा उर्फ़ नजमुद्दौला द अक्तूबर 1797 ई॰ में आगरा में पैदा हुए। "ग़ालिब" ने हालांकि किशोरावस्था में ही आगरा को छोड़कर दिल्ली में रहना शुरू कर दिया था मगर आगरा की मौहब्बत उनके दिल में सदैव बनी रही। "ग़ालिब" ने प्रारम्भ में उर्दू में शेर कहने आरम्भ किए थे "असद" उपनाम रखा था। और जब वह फ़ारसी शेर कहने लगे तो "ग़ालिब" तख़ल्लुस अपनाया। बाद में उर्दू में भी "ग़ालिब" ही तख़ल्लुस रहा।

"ग़ालिब" की शादी तेरह वर्ष की आयु में नवाब इलाही बख़्श ख़ाँ की छोटी पुत्री उमराव बेगम से हुई। उमराव बेगम "ग़ालिब" से दो साल छोटी थीं। "ग़ालिब" की अपनी कोई सन्तान न थी। उन्होंने अपनी पत्नी के भांजे मिर्ज़ा ज़ैनुल आबेदीन ख़ाँ "आरिफ़" को बेटा बना लिया। उनसे वह बेहद मौहब्बत करते थे।

"ग़ालिब" को अपने तुर्क नसल होने पर बड़ा गर्व था। वह तुर्कों के एक बड़े क़बीले "एबक" से सम्बन्ध रखते थे। "ग़ालिब" ने शायरी में जो अज़मत प्राप्त की वह उससे कहीं अधिक अहम और पायदार है जो उनके पुर्वो ने तलवार बाज़ी में प्राप्त की थी।

"ग़ालिब" एक होशियार व बालिग़-नज़र व्यक्ति थे। उनकी सोच अपने समय से बहुत आगे थी और वह भविष्य को बहुत दूर तक देख सकते थे। उनको अपनी बात कहने की ऐसी ताक़त मिली थी कि वह जो कुछ देखते-सोचते और समझते थे उसको बिना झिझक ज़ाहिर कर देते थे।

"ग़ालिब" के व्यक्तित्व की एक बड़ी विशेषता यह भी थी कि वह अपनी बात पर मज़बूती से क़ायम रहते थे। "ग़ालिब" ना तो कभी नशे में बहके ना ग़ुस्से या किसी और जज़्बे में। वह बड़े स्वाभिमानी थे और अपने आपको खुले शब्दों में आज़ाद मर्द कहते थे। इससे इन्कार नहीं किया जा सकता कि उर्दू शायरी की दुनिया में "ग़ालिब" से बड़ा आज़ाद मर्द पैदा नहीं हुआ। "ग़ालिब" की शायरी एक ही समय में हमारे दिल-ओ-दिमाग़ दोनों को ताज़गी पहुंचाती है। वह हमारे एहसास-ओ-फ़िक्र को नए अन्दाज़ से छेड़कर चौंकाते हैं और नई रौशनी में नए पहलुओं की रहनुमाई करते हैं।

—सम्पादक

مقدمہ: انتخاب دیوانِ غالبؔ

غالبؔ عصرِ حاضر میں دنیائے تخلیق کا ایک بہت اہم اور مقتدر نام ہے۔ ان کی شاعری میں بنی نوع بشر کے لئے ایک ابدی پیغام کی امین ہے۔ ان کا کلام ہر طبقے اور ہر سطح کے انسانوں کی زبان پر بڑی کثرت سے محفوظ ہے۔ یہ نغمہ سنجی میں بے نظیر ہے اور اثرِ آفرینی میں ایک دل کشا ندائے جمال ہے۔ ان کی شاعری ہند اسلامی ثقافت کے آثار و علائم کے لطیف ارتباط و امتزاج کا دل نشین مرکب ہے۔ یہ دل آویزی اور عرفانِ نظر کی بے پناہ قوتوں سے بھی مالا مال ہے۔ فن کی عظمت وار تفاعیت کی بے پایاں صلاحیت اور تخلیقی تخیل آفرینی کے بے کراں بلندی میں غالبؔ کا کوئی حریف نہیں ہے۔ خاص طور پر زوال پذیر تمدن میں ان کی تخلیقات اور خود ان کا وجود ایک معجز نمائی سے کم نہیں ہے۔ مفکر شاعر اقبال کا اپنی ڈائری ''بکھرے خیالات'' میں یہ نکتہ قلم بند کرنا صدق وصفا کی فکر انگیز بشارت ہے کہ غالبؔ کی عظمتوں کا اعتراف کیا جانا ابھی باقی ہے۔ اس اعتراف وعرفان کا آغاز ہو چکا ہے اور اس میں روز بروز افزونی اور توسیع طلبی ہمارے علمی مشاہدات میں ہے۔ دنیا کی دوسری قابلِ ذکر زبانوں میں ان کے کلام کے تراجم نئے امکانات کو روشن کر رہے ہیں۔ خاص طور پر انگریزی تراجم نے غالبؔ کو اردو کے استحضار سے آزاد کر کے آفاقی سرحدوں سے روشناس کیا ہے۔ جس سے وہ بالاتفاق انسانیت کی مشترک میراث کے مالک بن گئے ہیں۔

غالبؔ نے اپنی فکری وفنی جلال وجبروت کے ادراک کے پیشِ نظر ہی یہ دو پیش گوئی کی تھی کہ ان کی وفات کے بعد انہیں خاص وعام خراجِ عقیدت پیش کریں گے اور ان کے فن کی منزلت تسلیم کریں گے۔ یہ پیش گوئی تو پوری ہوگئی۔ ہاں دوسری ابھی باقی ہے کہ اگر شعروسخن کو عہد نو کا آئین قرار دیا جائے تو ان کا دیوان اس دین تخلیق کا معروف ومتبادر دستور العمل ہوگا۔ ان کا کلام حرف شعروفن کا مجموعہ ہی نہیں ہے بلکہ بنی نوع انسان کی فکروتخلیق کا ایک شفاف آئینہ خانہ ہے۔ علامہ اقبالؔ کے بعد غالب کے علاوہ برصغیر کے کسی فن کار کو یہ شہرت اور مقبولیت حاصل نہ ہوسکی۔

ہندوستان کی مختلف علاقائی زبانوں کے علاوہ عالمی سطح پر انگریزی کے متعدد تراجم کی موجودگی ہمارے استصواب کے لئے کافی ہے اردو کی پچیسوں شرحوں کے علاوہ انگریزی میں تراجم کی تعداد درجن سے تجاوز کرتی ہے جن میں مکمل اور انتخابی دونوں کی صورتیں ملتی ہیں۔ مولانا محمد علی جوہر، اے۔ کیو۔ نیازی، پروفیسر محمد مجیب، ڈاکٹر یوسف حسین خاں، ڈیوڈ کمال، پروفیسر اعجاز احمد، صوفیہ سعد اللہ، پرماجوہری، ڈاکٹر یعقوب مرزا اور پون ورما وغیرہ جیسے دانشوروں نے اردو کلام کے انگریزی ترجمے میں معانی کی باز آفرینی کی بھرپور سعی کی ہے۔ اس صنف میں ایک اہم اور قابلِ ذکر اضافہ خواجہ طارق محمود کا ہے۔ ان کی دیدہ وری اور جولاں نگہی کی داد دیجئے کہ شعر و ادب کی وادیوں سے دور کی نسبت رکھنے کے باوجود ان کا انگریزی ترجمہ استعجاب انگیز ہے۔ وہ انجینئر ہیں اور محکمہ دفاع میں بریگیڈیر رہے ہیں ایل۔ ایل۔ بی کے ساتھ کیلیفورنیا یونیورسٹی سے بین الاقوامی تعلقات پر ایم۔ اے۔ بھی کیا ہے۔

ان مختلف علمی دل چسپیوں اور گوناگوں ذوق کی دامن گیری کے باوجود منتخب کلامِ غالبؔ کے ترجمے پر ہمہ تن توجہ قابلِ رشک ہے۔ ان کا ترجمہ نغمہ و آہنگ کے اہتمام و اختصاص کی وجہ سے تد درجہ مترنم اور منفرد ہے۔ فکرِ غالبؔ کے ماخذ اور تصورات کی گرفت اور بھرپور تفہیم میں انہیں خاص فیضان حاصل ہے۔ یہ مترجم کے ذہنِ رسا اور علمی بلوغت کی دلیل ہے کہ وہ شرر سے شعلے تک کمندیں ڈالتا ہے۔ اور معنیاتی اسرار کو متیز کر کے تفہیم کی سہولتیں فراہم کرتا ہے۔ غالبؔ کے ترجمے میں خود اپنے وجود کے خطرات سے دوچار کرنا ہوتا ہے۔ اس آزمائش میں سلامتی کے ساتھ سبک دوش ہونا ایک فیض سمادی سے کم نہیں ہے۔ خواجہ طارق محمود بہت سے تقاضوں اور مطالبوں کو سر کرتے ہوئے جس طرح کامراں گزرے ہیں وہ اہلِ مغرب کے مطالعے کے لئے غالبؔ کے تعارف و ترسیل کا بہت ہی موثر مصدر قرار پائے گا۔

پروفیسر عبدالحق

شعبہء اردو، دہلی یونیورسٹی، دہلی

INDEX فہرست

नक़्शे फ़रियादी है.....
CREATION IS REFLECTION.... 12-15 ..... نقشِ فریادی ہے

सब कहाँ कुछ लाला–ओ–गुल....
FULL MANY A FINE..... 16-19 ..... سب کہاں کچھ لالہ وگل

दिल ही तो है.....
HEART IS NOT INSENSATE.... 20-23 ..... دل ہی تو ہے

किसी को देके दिल कोई.....
WHY GROAN AND GRUMBLE.. 24-27 ..... کسی کو دے کے دل کوئی

ये न थी हमारी क़िस्मत.....
TO MEET MY BELOVED..... 28-31 ..... یہ نہ تھی ہماری قسمت

है बस कि हर इक उनके.....
THEIR EVERY GESTURE..... 32-35 ..... ہے بسکہ ہر اک اُن کے

ज़िक्र उस परीवश का.....
EXTRAVAGANT DESCRIPTION. 36-39 ..... ذکر اُس پری وش کا

इश्क़ मुझको नहीं.....
'TIS NOT MY LOVE..... 40-43 ..... عشق مجھ کو نہیں

दह्र में नक़्श–ए–वफ़ा.....
FREE RANGING..... 44-47 ..... دہر میں نقشِ وفا

मानेअ़ दश्त नवर्दी.....
CULT OF FIDELITY..... 48-51 ..... مانعِ دشت نوردی

रोने से, और इश्क़ में.....
WE WERE ENHANCED..... 52-55 ..... رونے سے، اور عشق

नुक्ता चीं है ग़म–ए–दिल.....
HOW TO FEND..... 56-59 ..... نکتہ چیں ہے غمِ دل

हज़ारों ख़्वाहिशें ऐसी.....
MANY A THOUSAND WISH..... 60-63 ..... ہزاروں خواہشیں ایسی

तस्कीं को हम न रोयें.....
ZEST FOR SIGHT..... 64-67 ..... تسکیں کو ہم نہ روئیں

दिल–ए–नादाँ तुझे हुआ क्या है..
O WAYWARD HEART..... 68-71 ..... دلِ ناداں تجھے ہوا کیا ہے

वो आके ख़्वाब में.....
LET MY BELOVED..... 72-75 ..... وہ آ کے خواب میں

धोता हूँ जब मैं पीने को.....
WHEN I WISH..... 76-79 ..... دھوتا ہوں جب میں پینے کو

हुस्न–ए–मह गरचे.....
BEAUTY OF FULL WAXING..... 80-83 ..... حسنِ مہ گرچہ

दिल से तिरी निगाह.....
YOUR GLANCE LIKE.....84-87 ..... دل سے تری نگاہ

फिर मुझे दीदा–ए–तर.....
AGAIN MY TEARFUL.....88-91 ..... پھر مجھے دیدۂ تر یاد آیا

इब्न–ए–मरियम हुआ करे.....
LET SON.....92-95 ..... ابنِ مریم ہوا کرے کوئی

दर्द मिन्नत कश–ए–दवा.....
NO HEALING FOR ILLNESS....96-99 ..... درد منّت کشِ دوا

आह को चाहिये इक उम्र.....
A LIFE TIME A WISH.....100-103..... آہ کو چاہیے اِک عمر

हमसे खुल जाओ.....
COME, GO EASE.....104-107..... ہم سے کھُل جاؤ

दोस्त ग़मख़्वारी में मेरी.....
HOW FRIENDS WILL.....108-111..... دوست غمخواری میں میری

इश्रत–ए–क़तरा है दरिया.....
BY MERGING WITH.....112-115..... عشرتِ قطرہ ہے، دریا

बस कि दुश्वार है.....
JUST AS IS DIFFICULT.....116-119..... بسکہ دشوار ہے ہر کام

आ कि मेरी जान.....
COME, AS MY MIND.....120-123..... آ کہ مری جان

अर्ज़–ए–नियाज़–ए–इश्क़.....
NONCHALANCE OF BELOVED..124-127..... عرضِ نیازِ عشق

फिर कुछ इक दिल को.....
RESTLESSNESS AGAIN.....128-131..... پھر کچھ اِک دل کو

चाहिये अच्छों को, जितना.....
SO GOOD FOR GOOD PEOPLE..132-135..... چاہیے اچھوں کو، جتنا

बे ऐ'तिदालियों से.....
OUR DOWNFALL RESULTED...136-139..... بے اعتدالیوں سے

घर जब बना लिया.....
I HAVE BIVOUACED.....140-143..... گھر، جب بنا لیا

हुई ताख़ीर तो कुछ.....
YOU WERE DELAYED.....144-147..... ہوئی تاخیر تو کچھ

वो मेरी चैन–ए–जबीं.....
BELOVED GUESSED.....148-151..... وہ مری چینِ جبیں

गर ख़ामुशी से फ़ायदा.....
IF SILENCE.....152-155..... گر خامشی سے فائدہ

कोई उम्मीद बर नहीं आती.....
THERE IS NOT A RAY.....156-159..... کوئی اُمیّد بر نہیں آتی

कोई दिन, गर ज़िंदगानी.....
IF SOME LIFE SPAN.....160-163..... کوئی دن، گر زندگانی

मुद्दत हुई है यार.....
'TIS LONG SINCE.....164-167.....مدّت ہوئی ہے یار

सर गश्तगी में आलम–ए–हस्ती...
I HAVE LOST SUSTAINABILIY..168-171.....سرگشتگی میں، عالمِ ہستی

न हुई गर मिरे मरने.....
IF BY MY LIFE'S SACRIFICE.....172-175.....نہ ہوئی گر مرے مرنے

ये हम, जो हिज्र में, दीवार.....
SEPARATED FROM BELOVED..176-179.....یہ ہم، جو ہجر میں، دیوار

जहाँ तेरा नक़्श–ए–क़दम.....
WHEREVER YOU SET YOUR...180-183.....جہاں تیرا نقشِ قدم

फिर इस अंदाज़ से.....
SPRING AGAIN IS HERE.....184-187.....پھر اس انداز سے

ग़ैर लें महफ़िल में बोसे.....
RIVALS ARE CAVORTING.....188-191.....غیر لیں محفل میں، بوسے

इश्क़ तासीर से नौमीद नहीं.....
LOVE DOES NOT DESPAIR.....192-195.....عشق تاثیر سے نومید نہیں

तेरे तौसुन को सबा.....
WE LIKEN BREEZE.....196-199.....تیرے توسن کو صبا

जोर से बाज़ आये.....
BELOVED STOPPED TORMENTING200-203.....جور سے باز آئے

कभी नेकी भी उसके.....
IF AT ALL AT TIMS.....204-209.....کبھی نیکی بھی اس کے

क्यों जल गया न, ताबे रुख़े.....
SEEING BELOVED'S FACE.....208-211.....کیوں جل گیا نہ، تابِ رُخ

लरज़ता है मिरा दिल.....
I AM A DROP OF DEW.....212-215.....لرزتا ہے مرا دل

तुम जानो, तुम को ग़ैर.....
UPTO YOU WITH THE RIVAL...216-219.....تم جانو، تم کو غیر

गई वो बात.....
NO LONGER DO WE.....220-223.....گئی وہ بات

दिल मिरा सोज़–ए–निहाँ.....
MY HEART IS BURNT.....224-227.....دل مرا سوزِ نہاں

मंजूर थी ये शक्ल.....
DIVINE LIGHT.....228-231.....منظور تھی یہ شکل

न था कुछ, तो ख़ुदा था.....
WHEN NOTHING.....232-235.....نہ تھا کچھ، تو خدا تھا

आईना क्यों न दूँ.....
WHY NOT PRESENT A MIRROR 236-239.....آئینہ کیوں نہ دوں

कहते तो हो तुम.....
HOW YOU WISH.....240-243.....کہتے تو ہو تم

ग़म खाने में बोदा दिल..
SUFFERING SPASMS.....244-247..... غم کھانے میں بودا دل

धमकी में मर गया...
THE WEAK IN THE FIELD.....248-251..... دھمکی میں مر گیا

मिलती है ख़ू–ए–यार.....
BELOVED'S FIERY TEMPER....252-255..... ملتی ہے خوئے یار

शिकवे के नाम से.....
ON THE MENTION.....256-259..... شکوے کے نام سے

कहते हो, न देंगे.....
FINDERS KEEPERS.....260-263..... کہتے ہو نہ دیں گے

हुस्न, ग़म्ज़े की.....
THERE IS NONE.....264-267..... حُسن، غمزے کی

बाज़ीचा–ए–इत्फ़ाल.....
THE WORLD IS JUST.....268-271..... بازیچہء اطفال

दाइम पड़ा हुआ तिरे दर.....
WOULD THAT I WERE.....272-275..... دائم پڑا ہوا ترے در

हर एक बात पे कहते हो.....
FOR ANY THING I SAY.....276-279..... ہر ایک بات پہ کہتے ہو

* * *

ہیں اور بھی دنیا میں سخنور بہت اچھّے
کہتے ہیں کہ غالبؔ کا ہے اندازِ بیاں اور

نقش فریادی ہے....

نقشِ فریادی ہے کِس کی شوخیِ تحریر کا
کاغذی ہے پیرہن ہر پیکرِ تصویر کا

کاوِ کاوِ سخت جانی ہائے تنہائی نہ پوچھ
صبح کرنا شام کا، لانا ہے جُوئے شیر کا

جذبۂ بے اختیارِ شوق دیکھا چاہئے
سینۂ شمشیر سے باہر، ہے دم شمشیر کا

آگہی دامِ شنیدن جس قدر چاہے بچھائے
مدّعا عنقا ہے اپنے عالمِ تقریر کا

بسکہ ہوں غالبؔ! اسیری میں بھی آتش زیرِ پا
مُوئے آتش دیدہ ہے حلقہ مِری زنجیر کا

* * *

CREATION IS REFLECTION.....

Creation is reflection of creator's caricature
Each picture is depicted in its paper pack inure

Hardiness of solitariness is so hard to endure
From dusk to dawn is perpetuity, a mountain to devou

What joy it is to behold such unbounded emotion
That sword itself is greeting the martyr to allure

Let conjecture throw its dragnet as far and wide
My verses are sphinx-like, impossible to secure

O "Ghalib" I am so restive, even though kept as captive
I regard my fetters flimsy, I have every wish to abjure

* * *

Naqśe Fariyādī Hai....

naqśe fariyādī hai, kisakī śokhī-e-taharīra kā
kāghazī hai pairahana, hara paikara-e-tasvīra kā

kāva-e-kāva-e-sakhta jānī hāye tanhāī, na pūcha
subha karanā śāma kā, lānā hai jū-e-śera kā

jazbā-e-be ikhtiyāra-e-śauqa dekhā cāhiye
sīnā-e-śamaśīra se bāhara hai, dama śamaśīra kā

āgahī, dāma-e-śanīdāna, jisa qadara cāhe, bichāye
muddaā anqā hai, apane ālama-e-taqarīra kā

basa ki hūṁ, "ghāliba", asīrī meṃ bhī ātiśa zera-e-pā
mū-e-ātiśa dīdā hai halqā mirī zañjīra kā

* * *

नक़्शे फ़रियादी है.....

नक़्शे फ़रियादी है, किसकी शोख़ी-ए-तहरीर का
काग़ज़ी है पैरहन[1], हर पैकर-ए-तस्वीर का

काव-ए-काव-ए-सख़्त जानी हाय तन्हाई, न पूछ
सुब्ह करना शाम का, लाना है जू-ए-शेर का

जज़्बा-ए-बे इख़्तियार-ए-शौक़ देखा चाहिये
सीन-ए-शमशीर से बाहर है, दम शमशीर[3] का

आगही, दाम-ए-शनीदन, जिस क़दर चाहे, बिछाये
मुद्दआ अन्क़ा है, अपने आलम-ए-तक़रीर का

बस कि हूँ, "ग़ालिब", असीरी[5] में भी आतिश ज़ेर-ए-पा
मू-ए-आतिश दीदा है हल्क़ा मिरी ज़ंजीर का

* * *

---

1. लिबास 2. तस्वीर की आकृति 3. तलवार 4. नापैद
5. क़ैद

سب کہاں، کچھ لالہ وگل....

سب کہاں، کچھ لالہ وگل میں نمایاں ہو گئیں
خاک میں، کیا صُورتیں ہوں گی کہ پنہاں ہو گئیں

تھیں بنات النعشِ گردوں دن کے پردے میں نہاں
شب کو ان کے جی میں کیا آئی کہ عریاں ہو گئیں

سب رقیبوں سے ہوں ناخوش، پر زنانِ مصر سے
ہے زُلیخا خوش کہ محوِ ماہِ کنعاں ہو گئیں

اِن پری زادوں سے لیں گے خلد میں ہم انتقام
قدرتِ حق سے یہی، حوریں، اگر واں ہو گئیں

واں گیا بھی میں، تو اُن کی گالیوں کا کیا جواب
یاد تھیں جتنی دعائیں صرفِ درباں ہو گئیں

رنج سے خوگر ہوا انساں، تو مٹ جاتا ہے رنج
مشکلیں مجھ پر پڑیں اِتنی کہ آساں ہو گئیں

یونہی گر روتا رہا غالبؔ، تو اے اہلِ جہاں
دیکھنا اِن بستیوں کو تم کہ ویراں ہو گئیں

* * *

FULL MANY A FINE.....

Full many a fine form that went into entombment
Not all but some in flower form resurfaced for enticement

Constellation the Great Bear is well hidden in day time
At night, why so strangely, is so bare in the firmament

Though vengeful as a rule against her rival's amorous glances
Egyptian Venus for Kanaan Apollo lauded the ladies' enchantment

In revenge against the elfin folks' unconcern on earth
We would, in heaven, display for them lack of discernment

What answer could I muster for my friend's fulmination
I had heaped upon the usher all my courtly compliment

Suffering turns to nought, if we've gotten used to suffering
So many troubles befallen my lot, they turned into easement

If for long is "Ghalib" oppressed by his environs
Ere long, remember, the dismember and become dormant

* * *

Sab Kahāṁ Kuch Lālā-O-Gul...

saba kahāṁ, kucha lālā-o-gula meṃ numāyāṁ ho gaiṃ
kẖāka meṃ kyā sūrateṃ hoṅgī, ki pinhāṁ ho gaiṃ

thī banātunnā"śa-e-gardū, dina ke parde meṃ nihāṁ
śaba ko unake jī meṃ kyā āī, ki uriyāṁ ho gaiṃ

saba raqībоṃ se hoṃ nākẖuśa, para zanāna-e-misra se
hai zulekẖā kẖuśa, ki mahva-e-māha-e-kinaāṁ ho gaiṃ

ina parīzādoṃ se leṅge kẖulda meṃ hama intiqāma
qudarata-e-haqa se, yahī hūreṃ, agara vāṁ ho gaiṃ

vāṁ gayā bhī maiṃ, to unakī gāliyoṃ kā kyā javāba
yāda thīṃ jitanī duāyeṃ, sarfa-e-darabāṁ ho gaiṃ

rañja se kẖūgara huā iṃsāṁ to miṭa jātā hai rañja
muṣkileṃ mujha para padîṃ itanī, ki āsāṁ ho gaiṃ

yūṃhī gara rotā rahā "gẖāliba", to ai ehla-e-jahāṁ
dekhanā ina bastiyoṃ ko tuma, ki vīrāṁ ho gaiṃ

* * *

सब कहाँ कुछ लाला-ओ-गुल.....

सब कहाँ, कुछ लाला–ओ–गुल में नुमायाँ हो गईं
ख़ाक में क्या सूरतें होंगी, कि पिन्हाँ हो गईं

थी बनातुन्ना'श–ए–गर्दूं[1], दिन के पर्दे में निहाँ[2]
शब को उनके जी में क्या आई, कि उरियाँ[3] हो गईं

सब रक़ीबों से हों नाख़ुश, पर ज़नान–ए–मिस्र से
है ज़ुलेख़ा ख़ुश, कि महव–ए–माह–ए–किनआँ हो गईं

इन परीज़ादों से लेंगे ख़ुल्द[4] में हम इन्तिक़ाम
क़ुदरत–ए–हक़ से, यही हूरें, अगर वाँ हो गईं

वाँ गया भी मैं, तो उनकी गालियों का क्या जवाब
याद थीं जितनी दुआयें, सर्फ़–ए–दरबाँ[5] हो गईं

रंज से ख़ूगर[6] हुआ इंसाँ तो मिट जाता है रंज
मुश्किलें मुझ पर पड़ीं इतनी, कि आसाँ हो गईं

यूंही गर रोता रहा "ग़ालिब", तो ऐ अहल–ए–जहाँ
देखना इन बस्तियों को तुम, कि वीराँ हो गईं

* * *

---

1. गर्दन में सात तारों की माला
2. छुपा हुआ
3. नंगी
4. जन्नत
5. दरबार में ख़र्च
6. आदी

دل ہی تو ہے....

دل ہی تو ہے، نہ سنگ و خشت درد سے بھر نہ آئے کیوں
روئیں گے ہم ہزار بار، کوئی ہمیں ستائے کیوں

دَیر نہیں، حرم نہیں، در نہیں، آستاں نہیں
بیٹھے ہیں رہ گزر پہ ہم، غیر ہمیں اُٹھائے کیوں

جب وہ جمالِ دل فروز، صورتِ مہرِ نیم روز
آپ ہی ہو نظارہ سوز، پردے میں منہ چھُپائے کیوں

دشنۂ غمزہ جاں ستاں، ناوکِ ناز بے پناہ
تیرا ہی عکسِ رُخ سہی، سامنے تیرے آئے کیوں

قیدِ حیات و بندِ غم، اصل میں دونوں ایک ہیں
موت سے پہلے آدمی غم سے نجات پائے کیوں

ہاں وہ نہیں خدا پرست، جاؤ وہ بے وفا سہی
جس کو ہو دین و دل عزیز، اُس کی گلی میں جائے کیوں

غالبِ خستہ کے بغیر کون سے کام بند ہیں
روئیے زار زار کیا، کیجئے ہائے ہائے کیوں

* * *

HEART IS NOT INSENSATE.....

Heart is not insensate, 'tis caring and compassionate
We'll cry ad infinitum, why any one berate

It is no sanctum sanctorum, it is no lack of decorum
We are squatting in the forum, why alien alienate

You make everyone swoon, your face full waxing moon
Why keep yourself from public immune, you are beauty incarnate

Your glance is beguiling, your bearing is bewitching
How could your reflection face you, though your alternate

A life sentence and life suspence are really interlinked
No repeal, no reprieve, only death can terminate

God fearing my beloved is little, even a bit brittle
If your principle you ca'nt belittle, why befriend and date

Le him cry his eyes out, raise to heaven his shout
For "Ghalib" down and out, time and tide do not wait

* * *

Dil Hī To Hai....

dila hī to hai, na saṅga-o-khiśta, darda se bhara na āye kyoṃ
royeṅga hama hazāra bāra, koī hameṃ satāye kyoṃ

daira nahīṃ, harama nahīṃ, dara nahīṃ, āstāṁ nahīṃ
baiṭhe haiṃ rahaguzara pe hama, koī hameṃ uṭhāye kyoṃ

jaba vaha jamāla-e-dila faroza sūrata-e-mehara-e-nīmaroza
āpa hī ho nazārā-soza, parde meṃ muṁha chupāye kyoṃ

daśnā-e-ghamazā jāṁsitāṁ, nāvaka-e-nāza be panāha
terā hī aksa-e-rukha sahī, sāmane tere āye kyoṃ

qaida-e-hayāta-o-banda-e-ghama, asla meṃ donoṃ eka haiṃ
mauta se pahale, ādamī ghama se nijāta pāye kyoṃ

hāṁ vo nahīṃ khudā parasta, jāo vo bevafā sahī
jisa ko ho dīna-o-dila azīza, usakī galī meṃ jāye kyoṃ

"ghāliba"-e-khastā ke baghaira kauna se kāma banda haiṃ
roiye zāra-zāra kyā, kijiye hāya-hāya kyoṃ

* * *

दिल ही तो है.....

दिल ही तो है, न संग–ओ–रिश्त[1], दर्द से भर न आये क्यों
रोयेंगे हम हज़ार बार, कोई हमें सताये क्यों

दैर[2] नहीं, हरम नहीं, दर नहीं, आस्ताँ नहीं
बैठे हैं रहगुज़र पे हम, कोई हमें उठाये क्यों

जब वह जमाल–ए–दिल फ़रोज़ सूरत–ए–मेहर–ए–नीमरोज़
आप ही हो नज़ारा–सोज़, पर्दे में मुँह छुपाये क्यों

दश्ना–ए–ग़मज़ा[3] जाँसिताँ, नावक–ए–नाज़ बे पनाह
तेरा ही अक्स–ए–रुख़ सही, सामने तेरे आये क्यों

क़ैद–ए–हयात–ओ–बन्द–ए–ग़म, अस्ल में दोनों एक हैं
मौत से पहले, आदमी ग़म से निजात पाये क्यों

हाँ वो नहीं खुदा परस्त, जाओ वो बेवफ़ा सही
जिस को हो दीन–ओ–दिल अज़ीज़, उसकी गली में जाये क्यों

"ग़ालिब"–ए–ख़स्ता के बग़ैर कौन से काम बंद हैं
रोइये ज़ार–ज़ार क्या, कीजिये हाय–हाय क्यों

* * *

---

1. ईंट व पत्थर 2. इबादत ख़ाना 3. कटारी से सेन मारना
4. नज़ाकत की तीर

کسی کو دے کے دل کوئی....

کسی کو دے کے دل کوئی نواسنجِ فُغاں کیوں ہو
نہ ہو جب دل ہی سینے میں، تو پھر منہ میں زباں کیوں ہو

وہ اپنی خو نہ چھوڑیں گے، ہم اپنی وضع کیوں چھوڑیں
سبک سر بن کے کیا پوچھیں کہ ہم سے سرگراں کیوں ہو

کِیا غمخوار نے رُسوا، لگے آگ اِس محبت کو
نہ لاوے تاب جو غم کی، وہ میرا رازداں کیوں ہو

قفس میں مجھ سے رودادِ چمن کہتے نہ ڈر ہمدم
گِری ہے جس پہ کل بجلی، وہ میرا آشیاں کیوں ہو

وفا کیسی، کہاں کا عِشق، جب سر پھوڑنا ٹھہرا
تو پھر اے سنگ دِل تیرا ہی سنگِ آستاں کیوں ہو

یہی ہے آزمانا تو ستانا کس کو کہتے ہیں
عدو کے ہو لیے جب تم، تو میرا اِمتحاں کیوں ہو

نکالا چاہتا ہے کام کیا طعنوں سے تُو غالب
ترے بے مہر کہنے سے، وہ تجھ پر مہرباں کیوں ہو

* * *

WHY GROAN AND GRUMBLE.....

Why groan and grumble, having lost our heart to friend
To lose our heart not to know what word of mouth to send

They will not change their attitude, why we change our aptitude
Why ask as a platitude what we've done to offend

My confidant let me down, he didn't let my sorrows drown
On my state if he was to frown, how could he befriend

Relate, O mate, the garden state, without fear in cage
That in the recent lightning rage, my nest ded not rend

When in love or fealty, I smash my skull in frailty
On your capricious faculty why ever I should depend

If this is what relenting is, then what indeed tormenting is
If you have opted for contender, no more can I contend

You wish, O "Ghalib", to have your version by casting aspersion
If branded as uncaring person, why beloved should mend

* * *

Kisī Ko Deke Dil Koī....

kisī ko deke dila koī navā saṁja-e-fugẖāṁ kyoṃ ho
na ho jaba dila hī sīne meṃ, to phira muṁha meṃ zabāṁ kyoṃ ho

vo apanī kẖūṁ na choḋeṅge, hama apanī vazaa kyoṃ choḋeṃ
subakasara bana ke kyā pūcheṃ, ki hamase saragirāṁ kyoṃ ho

kiyā gẖamakẖvāra ne rusvā, lage āga isa muhabbata ko
na lāve tāba jo gẖama ko, vo merā rāzadāṁ kyoṃ ho

qafasa meṃ, mujhase rūdāda-e-camana kahate na ḍara, hamadama
girī hai jisa pe kala bijalī, vo merā āśiyāṁ kyoṃ ho

vafā kaisī, kahāṁ kā iśqa, jaba sara phoḋanā ṭhaharā
to phira, ai saṁga dila, terā hī saṁga-e-āstāṁ kyoṃ ho

yahī hai āzamānā, to satānā kisa ko kahate haiṃ
adū ke ho liye jaba tuma, to merā imtihāṁ kyoṃ ho

nikālā cāhatā hai kāma kyā tānoṃ se tū "gẖāliba"
tire bemahra kahane se, vo tujha para meharabāṁ kyoṃ ho

* * *

किसी को देके दिल कोई.....

किसी को देके दिल कोई नवा सँज–ए–फुग़ाँ[1] क्यों हो
न हो जब दिल ही सीने में, तो फिर मुँह में ज़बाँ क्यों हो

वो अपनी ख़ू[2] न छोड़ेंगे, हम अपनी वज़अ[3] क्यों छोड़ें
सुबकसर[4] बन के क्या पूछें, कि हमसे सरगिराँ क्यों हो

किया ग़मख्वार ने रुस्वा, लगे आग इस मुहब्बत को
न लावे ताब जो ग़म को, वो मेरा राज़दाँ क्यों हो

क़फ़स[5] में, मुझसे रूदाद–ए–चमन कहते न डर, हमदम
गिरी है जिस पे कल बिजली, वो मेरा आशियाँ क्यों हो

वफ़ा कैसी, कहाँ का इश्क़, जब सर फोड़ना ठहरा
तो फिर, ऐ सँग दिल, तेरा ही सँग–ए–आस्ताँ क्यों हो

यही है आज़माना, तो सताना किस को कहते हैं
अदू[6] के हो लिये जब तुम, तो मेरा इम्तिहाँ क्यों हो

निकाला चाहता है काम क्या तानों से तू "ग़ालिब"
तिरे बेमेह्र कहने से, वो तुझ पर मेहरबाँ क्यों हो

* * *

---

1. फ़रियाद करते हुए आवाज़ का भारी हो जाना 2. आदत
3. ढंग 4. ओछा 5. क़ैद 6. बैरी

یہ نہ تھی ہماری قسمت....

یہ نہ تھی ہماری قسمت کہ وصالِ یار ہوتا
اگر اور جیتے رہتے، یہی انتظار ہوتا

ترے وعدے پر جیے ہم تو یہ جان جھوٹ جانا
کہ خوشی سے مر نہ جاتے، اگر اعتبار ہوتا

کوئی میرے دل سے پوچھے ترے تیرِ نیم کش کو
یہ خلش کہاں سے ہوتی، جو جگر کے پار ہوتا

یہ کہاں کی دوستی ہے کہ بنے ہیں دوست ناصح
کوئی چارہ ساز ہوتا، کوئی غمگسار ہوتا

کہوں کس سے میں کہ کیا ہے، شبِ غم بُری بلا ہے
مجھے کیا بُرا تھا مرنا، اگر ایک بار ہوتا

ہوئے مر کے ہم جو رسوا، ہوئے کیوں نہ غرقِ دریا
نہ کبھی جنازہ اُٹھتا، نہ کہیں مزار ہوتا

یہ مسائلِ تصوّف یہ ترا بیان غالبؔ
تجھے ہم ولی سمجھتے جو نہ بادہ خوار ہوتا

* * *

TO MEET MY BELOVED.....

To meet my beloved friend was not in my fate
If longer I had lived, it would be more in wait

I would die of delight if I knew your promise right
I knew, as well I might, what your promise ws meant to state

My heart could just sustain the effect of lingering pain
My innards your glancing arrow could hardly penetrate

Wherefore is this friendship that my friends have become my critic
For my counselling and consoling they could well articulate

To whom to state my plight, that mocturnal pining is blight
If death were only once, I would willingly satiate

In death I was abhorrent, I should have perished in a torrent
No funeral rite, no burial site, my infamy to demonstrate

O "Ghalib", except your drink addiction, we accept your benediction
Mystic rules with full conviction how well you postulate

* * *

Ye Na Thī Hamārī Qismat....

ye na thī hamārī qisamata, ki visāla-e-yāra hotā
agara aura jīte rahate, yahī intizāra hotā

tire vāde para jiye hama to ye jāna jhūṭa jānā
ki khuśī se mara na jāte, agara etibāra hotā

koī mere dila se pūche, tire tīra-e-nīmakaśa ko
ye khaliśa kahāṁ se hotī, jo jigara ke pāra hotā

ye kahāṁ kī dostī hai, ki bane haiṃ dosta nāsiha
koī cārā-sāza hotā, koī ghamagusāra hotā

kahūṁ kisase maiṃ ki kyā hai, śaba-e-ghama burī balā hai
mujhe kyā burā thā maranā, agara eka bāra hotā

hue marake hama jo rusvā, hue kyoṃ na gharqa-e-dariyā
na kabhī janāzā uṭhatā, na kahīṃ mazāra hotā

ye masāila-e-tasavvufa, ye terā bayāna "ghāliba"
tujhe hama vali samajhate, jo na bādā-khvāra hotā

* * *

ये न थी हमारी क़िसमत.....

ये न थी हमारी क़िस्मत, कि विसाल-ए-यार[1] होता
अगर और जीते रहते, यही इन्तिज़ार होता

तिरे वादे पर जिये हम तो ये जान झूट जाना
कि ख़ुशी से मर न जाते, अगर ए'तिबार होता

कोई मेरे दिल से पूछे, तिरे तीर-ए-नीमकश को
ये ख़लिश कहाँ से होती, जो जिगर के पार होता

ये कहाँ की दोस्ती है, कि बने हैं दोस्त नासिह
कोई चारा-साज़[3] होता, कोई ग़मगुसार होता

कहूँ किससे मैं कि क्या है, शब-ए-ग़म बुरी बला है
मुझे क्या बुरा था मरना, अगर एक बार होता

हुए मरके हम जो रुस्वा, हुए क्यों न ग़र्क़-ए-दरिया
न कभी जनाज़ा उठता, न कहीं मज़ार होता

ये मसाइल-ए-तसव्वुफ़, ये तेरा बयान "ग़ालिब"
तुझे हम वली समझते, जो न बादा-ख़्वार[4] होता

* * *

---

1. यार से मिलन 2. उपदेशक 3. इलाज करने वाला 4. शराबी

ہے بسکہ ہر اک اُن کے....

ہے بسکہ ہر اک اُن کے اِشارے میں نشاں اور
کرتے ہیں محبت تو گُزرتا ہے گماں اور

یارب! وہ نہ سمجھے ہیں نہ سمجھیں گے مِری بات
دے اور دل اُن کو، جو نہ دے مجھ کو زباں اور

تم شہر میں ہو، تو ہمیں کیا غم، جب اُٹھیں گے
لے آئیں گے بازار سے جا کر دل و جاں اور

لوگوں کو ہے خورشیدِ جہاں تاب کا دھوکا
ہر روز دکھاتا ہوں میں اِک داغِ نہاں اور

لیتا، نہ اگر دل تمہیں دیتا کوئی دم چین
کرتا، جو نہ مرتا، کوئی دن، آہ و فغاں اور

پاتے نہیں جب راہ، تو چڑھ جاتے ہیں نالے
رُکتی ہے مِری طبع، تو ہوتی ہے رواں اور

ہیں اور بھی دنیا میں سخنور بہت اچھّے
کہتے ہیں کہ غالبؔ کا ہے اندازِ بیاں اور

* * *

THEIR EVERY GESTURE.....

Their every gesture, somehow, conveys a different impression
When beloved professes love, I think it is digression

O God, they do not understand, what I say they misunderstand
You give them an understanding mind, if not to me discretion

When you are in our zone, we will on our own
Our heart and soul disown, for new ones on concession

People are so decived that incandescent sun is perceived
As by me is daily retrieved an inner scar in succession

I could have peace of sort, if I didn't lose my heart
But for death as last resort, would there be more depression

My inner feelings like rivulets overflow abundently
If ever they are wantonly subjected to suppression

In the world, not tor refute, are poets of good repute
"Ghalib", however, beyond dispute surpasses semantic expression

* * *

Hai Bas Ki Har....

hai basa ki, hara ika unake iśāre meṃ niśāṁ aura
karate haiṃ muhabbata, to guzaratā hai gumāṁ aura

yā raba, na vo samajhe haiṃ, na samajheṅge merī bāta
de aura dila unako, jo na de mujhako zabāṁ aura

tuma śahra meṃ ho, to hameṃ kyā gẖama, jaba uṭheṅge
le āyeṅge bāzāra se, jākara dila-o-jāṁ aura

logoṃ ko hai khurśīda-e-jahāṁ tāba kā dhokā
hara roza dikhātā hūṁ maiṃ, ika dāgẖa-e-nihāṁ aura

letā, na agara dila tumheṃ detā, koī dama caina
karatā, jo na maratā, koī dina, āha-o-fugẖāṁ aura

pāte nahīṃ jaba rāha, to caḑha jāte haiṃ nāle
rukatī hai merī tabaa, to hotī hai ravāṁ aura

hai aura bhi duniyā meṃ sukẖanavara bahuta acche
kahate haiṃ, ki "gẖāliba" kā hai andāza-e-bayāṁ aura

* * *

है बस कि हर.....

है बस कि, हर इक उनके इशारे में निशाँ और
करते हैं मुहब्बत, तो गुज़रता है गुमाँ और

या रब, न वो समझे हैं, न समझेंगे मेरी बात
दे और दिल उनको, जो न दे मुझको ज़बाँ और

तुम शह्र में हो, तो हमें क्या ग़म, जब उठेंगे
ले आयेंगे बाज़ार से, जाकर दिल-ओ-जाँ और

लोगों को है ख़ुर्शीद-ए-जहाँ ताब का धोका
हर रोज़ दिखाता हूँ मैं, इक दाग़-ए-निहाँ और

लेता, न अगर दिल तुम्हें देता, कोई दम चैन
करता, जो न मरता, कोई दिन, आह-ओ-फ़ुग़ाँ और

पाते नहीं जब राह, तो चढ़ जाते हैं नाले
रुकती है मेरी तबअ[1], तो होती है रवाँ और

हैं और भी दुनिया में सुख़नवर[2] बहुत अच्छे
कहते हैं, कि "ग़ालिब" का है अन्दाज़-ए-बयाँ और

* * *

---

1. मिज़ाज 2. अच्छा शेर कहने वाले

ذکر اُس پری وش کا....

ذکر اُس پری وش کا، اور پھر بیاں اپنا
بن گیا رقیب آخر، تھا جو رازداں اپنا

مے وہ کیوں بہت پیتے بزمِ غیر میں یارب
آج ہی ہوا منظور اُن کو امتحاں اپنا

منظر اِک بلندی پر اور، ہم بنا سکتے
عرش سے اِدھر ہوتا کاشکے مکاں اپنا

دے وہ جس قدر ذِلّت ہم ہنسی میں ٹالیں گے
بارے آشنا نکلا، ان کا پاسباں اپنا

دردِ دل لکھوں کب تک، جاؤں ان کو دکھلاؤں
اُنگلیاں فگار اپنی، خامہ خونچکاں اپنا

گھِستے گھِستے مٹ جاتا، آپ نے عبث بدلا
ننگِ سجدہ سے میرے سنگِ آستاں اپنا

ہم کہاں کے دانا تھے، کس ہُنر میں یکتا تھے
بے سبب ہوا، غالبؔ! دُشمن آسماں اپنا

* * *

EXTRAVAGANT DESCRIPTION.....

Extravagant description of that fairy, exalted by my exaggeration
Turned my confident to rivlary to my consternation

Why, O God, they inebriated today in the rival's jaund
Why, they allowed themselves to haunt, this act of aberration

We wish we build our dreamhouse beyond the stratosphere
It would be from this elevation such grand orientation

Fortuitously for us was their housekeeper our crony
Gratuitously for him, whatever, we shrugged humiliation

My fingers are all bruised, my pen with blood suffused
How to pen my feelings confused, and show my dissertation

Why you change th door slab, why not let it wear off
By and by expectedly, by my abject supplication

We are not master of arts, nor unique of sorts
for no reason Zodiac resorts, O "Ghalib", to indignation

* * *

Zikr Us Parīvaś Kā....

zikra usa parī vaśa kā, aura phira bayāṁ apanā
bana gayā raqība ākhira, thā jo rāzadāṁ apanā

maya vo kyoṃ bahuta pīte, bazma-e-ghaira meṃ, yā raba
āja hī huā mañzūra, unako imtehāṁ apanā

mañzara ika bulandī para aura, hama banā sakate
arśa se idhara hotā, kāśa ke makāṁ apanā

de vo jisa qadara zillata, hama haṁsī meṃ ṭāleṅge
bāre āśnā nikalā unakā, pāsbāṁ apanā

darda-e-dila likhūṁ kaba taka, jāuuṁ unako dikhalāuuṁ
uṁgaliyāṁ figāra apanī, khāmā khūṁcakāṁ apanā

ghisate ghisaté miṭa jātā, āpane abasa badalā
naṁga-e-sijadā se mere, saṁga-e-āstāṁ apanā

hama kahāṁ ke dānā the, kisa hunara meṃ yakatā the
be sababa huā "ghāliba" duśmanā āsamāṁ apanā

* * *

ज़िक्र उस परीवश का.....

ज़िक्र उस परी वश[1] का, और फिर बयाँ अपना
बन गया रक़ीब आख़िर, था जो राज़दाँ अपना

मय वो क्यों बहुत पीते, बज़्म–ए–ग़ैर में, या रब
आज ही हुआ मंज़ूर, उनको इम्तेहाँ अपना

मंज़र इक बुलंदी पर और, हम बना सकते
अर्श से इधर होता, काश के मकाँ अपना

दे वो जिस क़दर ज़िल्लत, हम हँसी में टालेंगे
बारे आश्ना निकला उनका, पारबाँ अपना

दर्द–ए–दिल लिखूँ कब तक, जाऊँ उनको दिखलाऊँ
उँगलियाँ फ़िगार अपनी, ख़ामा ख़ूँचकाँ[2] अपना

घिसते घिसते मिट जाता, आपने अबस बदला
नँग–ए–सिजदा से मेरे, सँग–ए–आस्ताँ अपना

हम कहाँ के दाना[3] थे, किस हुनर में यकता थे
बे सबब हुआ "ग़ालिब" दुश्मन आसमाँ अपना

* * *

---

1. परी की तरह 2. लहू टपकता हुआ क़लम 3. अक़लमंद

عشق مجھ کو نہیں....

عشق مجھ کو نہیں، وحشت ہی سہی
مِری وحشت، تِری شہرت ہی سہی

قطع کیجیے نہ، تعلّق ہم سے
کچھ نہیں ہے، تو عداوت ہی سہی

میرے ہونے میں، ہے کیا رسوائی
اے! وہ مجلس نہیں، خلوت ہی سہی

ہم بھی دُشمن تو نہیں ہیں اپنے
غیر کو تجھ سے محبت ہی سہی

عمر ہر چند کہ ہے برقِ خرام
دل کے خوں کرنے کی فرصت ہی سہی

ہم کوئی ترکِ وفا کرتے ہیں
نہ سہی عشق، مصیبت ہی سہی

یار سے چھیڑ چلی جائے اسد
گر نہیں وصل، تو حسرت ہی سہی

* * *

'TIS NOT MY LOVE.....

'Tis not my love, only my torment
Let my torment become your garment

Break not the bond between us ever
Let dissent become the binding cement

If not in public, at least in seclusion
Why my inclusion should cause resentment

No bad blood between you and me
The rival may profess enchantment

Like a fleeting steed, though life is
We need respite for a fleeting moment

No lack of fealty on our part
Lovelorn, this distressing estrangement

O "Asad", persist in pandering to frien
You are pondering, if no fulfilment

* * *

Iśq Mujhko Nahīṃ....

iśqa mujhako nahīṃ, vahśata hī sahī
merī vahśata, terī śohrata hī sahī

qataa kījiye na, taalluqa hama se
kucha nahīṃ hai, to adāvata hī sahī

mere hone meṃ hai kyā rusvāī
ai. vaha majalisa nahīṃ, khilvata hī sahī

hama bhī duśamana to nahīṃ haiṃ apane
ghaira ko tujha se muhabbata hī sahī

umra haracanda ki hai barqa kharāma
dila ke khūm̃ karane kī fursata hī sahī

hama koī tarka-e-vafā karate haiṃ
na sahī iśqa, musībata hī sahī

yāra se cheda̲ calī jāye, "asada"
gara nahiṃ vasla, to hasarata hi sahi

* * *

इश्क़ मुझको नहीं.....

इश्क़ मुझको नहीं, वह्शत ही सही
मेरी वह्शत, तेरी शोह्रत ही सही

क़तअ़ कीजिये न, तअ़ल्लुक़ हम से
कुछ नहीं है, तो अ़दावत ही सही

मेरे होने में है क्या रुस्वाई
ऐ! वो मजलिस नहीं, रिव़ल्वत[1] ही सही

हम भी दुशमन तो नहीं हैं अपने
ग़ैर को तुझ से मुहब्बत ही सही

उम्र हरचंद कि है बर्क़े ख़राम
दिल के ख़ूँ करने की फ़ुर्सत ही सही

हम कोई तर्क-ए-वफ़ा करते हैं
न सही इश्क़, मुसीबत ही सही

यार से छेड़ चली जाये, "असद"
गर नहीं वस्ल[2], तो हसरत ही सही

* * *

---

1. तन्हाई 2. मिलन

دہر میں نقشِ وفا....

دہر میں نقشِ وفا وجہِ تسلّی نہ ہوا
ہے یہ وہ لفظ کہ شرمندۂ معنی نہ ہوا

میں نے چاہا تھا کہ اندوہِ وفا سے چھوٹوں
وہ ستمگر مِرے مَرنے پہ بھی راضی نہ ہوا

دل گزر گاہِ خیالِ مے و ساغر ہی سہی
گر نفس جادۂ سر منزلِ تقویٰ نہ ہوا

ہوں ترے وعدہ نہ کرنے میں بھی راضی کہ کبھی
گوش منّت کشِ گلبانگِ تسلّی نہ ہوا

کس سے محرومیِ قسمت کی شکایت کیجیے
ہم نے چاہا تھا کہ مرجائیں، سو وہ بھی نہ ہوا

سبزۂ خط سے ترا کاکلِ سرکش نہ دبا
یہ زمرّد بھی حریفِ دمِ افعی نہ ہوا

مر گیا صدمۂ یک جنبشِ لب سے غالب
ناتوانی سے حریفِ دمِ عیسیٰ نہ ہوا

* * *

CULT OF FIDELITY.....

Cult of fidelity in the realm of reality never came to fruition
This is one puzzling identity which never found solution

I wished to be rid of the rigours of my fealty
The tormentor did not agree even to my execution

Let heart at least revel in imagination of wine
If soul could not itself unravel, even with absolution

I am content with your intent not to meet with me
So my ear did not hear what I knew by intuition

To whom may we complain, our lack of luck explain
Out of reach for death to remain, in spite of resolution

Your nubile threshold could not hassel your rebellious tassel
As if the snake was not ensnared by jewel's restitution

"Ghalib" expired, it so transpired, by lip's single slip
By jesus' breath was not inspired, so frail his constitution

* * *

Mānea Daśt Navardī....

mānea daśta navardī koī tadabīra nahīṃ
eka cakkara hai, mire pāmva meṃ zañjīra nahīṃ

śauqa usa daśta meṃ dauḊāye hai mujhako ki jahāmˇ
jādā, ghaira aza nigaha-e-dīdā-e-tasvīra nahīṃ

hasarata-e-lazzata-e-āzāra rahī jātī hai
jādā-e-rāha-e-vafā, juza dama-e-śamaśīra nahīṃ

ramˇja-e-naumīdī-e-jāveda, gavārā rahiyo
khuśa hūmˇ gara nālā zabūnī kaśa-e-tāsīra nahīṃ

sara khujātā hai, jahāmˇ zakhma-e-sara acchā ho jāya
lazzata-e-samˇga ba aṃdāzā-e-taqarīra nahīṃ

jaba karama rukhsata-e-bebākī-o-gustākhī de
koī taqasīra bajuza khajalata-e-taqasīra nahīṃ

"ghāliba" apanā ye aqīdā hai, baqaula-e-"nāsikha"
āpa bebaharā hai, jo moataqida-e-"mīra" nahīṃ

* * *

मानेअ दश्त नवर्दी.....

मानेअ दश्त नवर्दी[1] कोई तदबीर नहीं
एक चक्कर है, मिरे पाँव में ज़ंजीर नहीं

शौक़ उस दश्त में दौड़ाये है मुझको कि जहाँ
जादा, ग़ैर अज़ निगह–ए–दीदा–ए–तस्वीर नहीं

हसरत–ए–लज़्ज़त–ए–आज़ार रही जाती है
जादा–ए–राह–ए–वफ़ा, जुज़ दम–ए–शमशीर नहीं

रँज–ए–नौमीदी–ए–जावेद, गवारा रहियो
रवुश हूँ गर नाला ज़बूनी कश–ए–तासीर नहीं

सर रवुजाता है, जहाँ ज़रब्म–ए–सर अच्छा हो जाय
लज़्ज़त–ए–सँग ब अंदाज़ा–ए–तक़रीर नहीं

जब करम रुख़्सत–ए–बेबाकी–ओ–गुस्ताख़ी दे
कोई तक़्सीर[2] बजुज़ ख़जलत–ए–तक़्सीर नहीं

"ग़ालिब" अपना ये अक़ीदा[3] है, बक़ौल–ए–"नासिख़"
आप बेबहरा है, जो मोअतक़िद–ए–"मीर" नहीं

* * *

1. जंगल में भटकना 2. कमी 3. श्रद्धा

مانعِ دشت نوردی....

مانع دشت نوردی، کوئی تدبیر نہیں
ایک چکّر ہے، مِرے پاؤں میں زنجیر نہیں

شوق اُس دشت میں دوڑائے ہے مجھ کو کہ جہاں
جادہ، غیر از نگہِ دیدۂ تصویر نہیں

حسرتِ لذّتِ آزار رہی جاتی ہے
جادۂ راہِ وفا جُز دمِ شمشیر نہیں

رنجِ نومیدیِ جاوید! گوارا رہیو
خوش ہوں گر نالہ زبونی کشِ تاثیر نہیں

سر کھجاتا ہے، جہاں زخمِ سر اچھّا ہو جائے
لذّتِ سنگ باندازۂ تقریر نہیں

جب کرم رُخصتِ بیباکی و گُستاخی دے
کوئی تقصیر بجُز خجلتِ تقصیر نہیں

غالبؔ اپنا یہ عقیدہ ہے بقولِ ناسخؔ
"آپ بے بہرہ ہے جو معتقدِ میر نہیں"

* * *

FREE RANGING.....

Free ranging in the desert nothing can deter
Fetters are no problec as my feet are astir

Zest urges me on to go through wilderness fast
There is hardly any track and vision is a blur

I am failing in my intent to suffer beloved's torment
The path of true fidelity is a razor's edge to incur

I would rather that I bear eternal self denial
Than suffer the indignity of my entreaty of bestir

head is ticklish, as and when, head wound is to heal
Sore by stone is a pleasure to feel, I want it to recur

When beloved is so kind to allow us proximation
It is no less than sure sin if withdrawal we prefer

O "Ghalib", we are confident in line with poet "Nasikh"
That you are truly ignorant if to "Mir" you don't defer

* * *

Dahr Meṃ Naqś-E-Vafā....

dahra meṃ naqśa-e-vafā, vajha-e-tasallī na huā
hai ye vo lafza, ki śarmindā-e-maanī na huā

maiṃ ne cāhā thā ki aṃdoha-e-vafā se chūṭūṃ
vo sitamagara mire marane pe bhī rāzī na huā

dila guzaragāha-e-khayāla-e-maya va sāghara hī sahī
gara nafasa jādā-e-saramañzila-e-taqavā na huā

hūṃ tere vādā na karane mem bhī rāzī ki kabhī
gośa mannata-e-kaśa-e-gulabāṃga-e-tasallī na huā

kisase maharūmī-e-qisamata kī śikāyata kījiye
hamane cāhā thā ki mara jāyeṃ, so vo bhī na huā

sabzā-e-khata se terā, kākula-e-sarakaśa na dabā
ye zamarruda bhī harīfa-e-dama-e-afaī na huā

mara gayā sadamā-e-yaka jumbiśa-e-laba se "ghāliba"
nātavānī se harīfa-e-dama-e-īsā na huā

* * *

दह्र में नक़्श-ए-वफ़ा.....

दह्र में नक़्श-ए-वफ़ा, वज्ह-ए-तसल्ली न हुआ
है ये वो लफ़्ज़, कि शर्मिन्दा-ए-मअ़नी न हुआ

मैं ने चाहा था कि अंदोह-ए-वफ़ा[1] से छूटूँ
वो सितमगर मिरे मरने पे भी राज़ी न हुआ

दिल गुज़रगाह-ए-ख़याल-ए-मय व साग़र ही सही
गर नफ़स[2] जादा-ए-सरमंज़िल-ए-तक़वा न हुआ

हूँ तेरे वादा न करने में भी राज़ी कि कभी
गोश मन्नत-कश-ए-गुलबाँग-ए-तसल्ली न हुआ

किससे महरूमी-ए-क़िसमत की शिकायत कीजिये
हमने चाहा था कि मर जायें, सो वो भी न हुआ

सब्ज़ा-ए-ख़त से तेरा, काकुल-ए-सरकश न दबा
ये ज़मर्रुद भी हरीफ़-ए-दम-ए-अफ़'इ न हुआ

मर गया सदमा-ए-यक जुंबिश-ए-लब से "ग़ालिब"
नातवानी[3] से हरीफ़-ए-दम-ए--ईसा न हुआ

* * *

---

1. वफ़ा के रंज से 2. सांस 3. कमज़ोरी

رونے سے، اور عشق....

رونے سے، اور عشق میں بیباک ہو گئے
دھوئے گئے ہم ایسے کہ بس پاک ہو گئے

صرفِ بہائے مے ہوئے، آلاتِ میکشی
تھے یہ ہی دو حساب، سو یوں پاک ہو گئے

رسوائے دہر گو ہوئے، آوارگی سے تم
بارے، طبیعتوں کے تو چالاک ہو گئے

کہتا ہے کون نالۂ بلبل کو بے اثر؟
پردے میں گل کے، لاکھ جگر چاک ہو گئے

پوچھے ہے کیا وجود و عدم اہلِ شوق کا
آپ اپنی آگ کے خس و خاشاک ہو گئے

کرنے گئے تھے اُس سے تغافل کا ہم گلہ
کی ایک ہی نگاہ کہ، بس خاک ہو گئے

اِس رنگ سے اُٹھائی کل اُس نے اسدؔ کی نعش
دُشمن بھی جس کو دیکھ کے غمناک ہو گئے

* * *

WE WERE ENHANCED.....

We were enhanced by love's stipulation to become ever bold
We were entranced by love's tribulation to emerge as if gold

Items of fermentation we dispensed in exchange for wine
Even on both accounts, thus on both we were sold

You became a universal butt by your wanderlust
However you meander and wander, you return to the fold

Who has said that nightingale's wail is of no avail
How else do million buds unveil, and into flowers unfold

No question about existence or extinction of those in love
They stoke their own fire, the smoulder in their mould

To the beloved we had gone to complain against hauteur
The beloved just cast allure, which left us in the cold

With poignant touch did yesterday they dispose "Asad's" remains
Untouched the enemies did not remain to witness and behold

* * *

Rone Se, Our Iśq Meṃ....

rone se, aura iśqa meṃ bebāka ho gaye
dhoye gaye hama aise, ki basa pāka ho gaye

sarfa-e-bahā-e-maya hue ālāta-e-mayakaśī
the ye hī do hisāba, so yūm̃ pāka ho gaye

rusvā-e-dahra go hue āvāragī se tuma
bāre, tabīatoṃ ke to cālāka ho gaye

kahatā hai kauna nālā-e-bulabula ko be asara
parde meṃ gula ke, lākha jigara cāka ho gaye

pūche hai kyā vajūda-o-adama ahla-e-śauqa kā
āpa apanī āga ke khasa-o-khāśāka ho gaye

karane gaye the usase, taghāfula kā hama gilā
kī eka hī nigaha, ki basa khāka ho gaye

isa raṅga se uṭhāī kala usane "asada kī naaśa
duśamana bhī jisako dekha ke ghamanāka ho gaye

* * *

रोने से, और इश्क़ में.....

रोने से, और इश्क़ में बेबाक[1] हो गये
धोये गये हम ऐसे, कि बस पाक हो गये

सर्फ़-ए-बहा-ए-मय हुए आलात-ए-मयकशी
थे ये ही दो हिसाब, सो यूँ पाक हो गये

रुस्वा-ए-दह्र गो हुए आवारगी से तुम
बारे, तबीअतों के तो चालाक हो गये

कहता है कौन नाला-ए-बुलबुल को बे असर?
पर्दे में गुल के, लाख जिगर चाक हो गये

पूछे है क्या वजूद-ओ-अदम अह्ल-ए-शौक़ का
आप अपनी आग के ख़स-ओ-ख़ाशाक[2] हो गये

करने गये थे उससे, तग़ाफ़ुल[3] का हम गिला
की एक ही निगाह, कि बस ख़ाक हो गये

इस रंग से उठाई कल उसने "असद" की नअ़श
दुश्मन भी जिसको देख के ग़मनाक हो गये

* * *

---

1. निडर 2. घास-फूस 3. बेपरवाही

نکتہ چیں ہے غمِ دل....

نکتہ چیں ہے، غمِ دل اُس کو سُنائے نہ بنے
کیا بنے بات، جہاں بات بنائے نہ بنے
میں بلاتا تو ہوں اُس کو، مگر اے جذبۂ دل
اُس پہ بَن جائے کچھ ایسی کہ بِن آئے نہ بنے
کھیل سمجھا ہے، کہیں چھوڑ نہ دے، بھول نہ جائے
کاش! یوں بھی ہو کہ بِن میرے ستائے نہ بنے
غیر پھرتا ہے لئے یوں تِرے خط کو کہ، اگر
کوئی پوچھے کہ یہ کیا ہے، تو چھپائے نہ بنے
اِس نزاکت کا بُرا ہو، وہ بھلے ہیں تو کیا
ہاتھ آئیں تو اُنہیں ہاتھ لگائے نہ بنے
بوجھ وہ سر سے گرا ہے کہ اُٹھائے نہ اُٹھے
کام وہ آن پڑا ہے کہ بنائے نہ بنے
عشق پر زور نہیں، ہے یہ وہ آتش غالبؔ
کہ لگائے نہ لگے، اور بجھائے نہ بنے

* * *

HOW TO FEND.....

How to fend off offending friend, grieving cannot help
How to weave one's way around, weaving cannot help

I somehow send for friend, let will power contend
That the friend will comprehend, if perceiving cannot help

The friend in sheer playfulness may forget and may desist
I wish for friend's teasing trend, peeving cannot help

The rival is sauntering so, with your missive to show
Let someone ask to know, then deceiving cannot help

Beloved is so fragile and is so free of guile
Perchance, if I could reconcile, leaving cannot help

I face such task in scope, I cannot hope to cope
Such burden fallen flat, its heaving cannot help

No control on love, O "Ghalib", it is a ranging fire
At first you cannot kindle, then retrieving cannot help

* * *

Nuktā Cīṃ Hai Gham-E-Dil....

nukta cīm hai ghama-e-dila usako sunāe na bane
kyā bane bāta, jahāṁ bāta banāe na bane

maiṃ bulātā to hūṁ usako, magara ai jazbā-e-dila
usa pe bana jāe kucha aisī ki bina āe na bane

khela samajhā hai, kahīṃ choḍa na de, bhūla na jāe
kāśa yūṁ bhī ho ki bina mere satāe na bane

ghaira phiratā hai, liye yūṁ tere khata ko ki, agara
koī pūche ki ye kyā hai, to chupāye na bane

isa nazākata kā burā ho, vo bhale haiṃ, to kyā
hātha āyeṃ, to unheṃ sātha lagāe na bane

bojha vo sara se girā hai ki uṭhāe na uṭhe
kāma vo āna paḍā hai ki banāe na bane

iśqa para zora nahīṃ, hai ye vo ātiśa "ghāliba"
ki lagāe na lage, aura bujhāe na bane

नुक्ता चीं है ग़म-ए-दिल.....

नुक्ता चीं है ग़म–ए–दिल उसको सुनाए न बने
क्या बने बात, जहाँ बात बनाए न बने

मैं बुलाता तो हूँ उसको, मगर ऐ जज़्बा–ए–दिल
उस पे बन जाए कुछ ऐसी कि बिन आए न बने

खेल समझा है, कहीं छोड़ न दे, भूल न जाए
काश यूँ भी हो कि बिन मेरे सताए न बने

ग़ैर फिरता है, लिये यूँ तेरे ख़त को कि, अगर
कोई पूछे कि ये क्या है, तो छुपाये न बने

इस नज़ाकत का बुरा हो, वो भले हैं, तो क्या
हाथ आयें, तो उन्हें हाथ लगाए न बने

बोझ वो सर से गिरा है कि उठाए न उठे
काम वो आन पड़ा है कि बनाए न बने

इश्क़ पर ज़ोर नहीं, है ये वो आतिश "ग़ालिब"
कि लगाए न लगे, और बुझाए न बने

* * *

ہزاروں خواہشیں ایسی....

ہزاروں خواہشیں ایسی کہ، ہر خواہش پہ دم نکلے
بہت نکلے مِرے ارمان، لیکن پھر بھی کم نکلے

ڈرے کیوں میرا قاتل کیا رہے گا اُس کی گردن پر
وہ خوں، جو چشمِ تر سے، عمر بھر یوں دم بہ دم نکلے

نکلنا خُلد سے آدم کا سُنتے آئے ہیں، لیکن
بہت بے آبرو ہو کر ترے کوچے سے ہم نکلے

مگر لکھوائے کوئی اس کو خط، تو ہم سے لکھوائے
ہوئی صبح، اور گھر سے کان پر رکھ کر قلم نکلے

ہوئی جن سے توقّع، خستگی کی داد پانے کی
وہ ہم سے بھی زیادہ خستۂ تیغِ سِتم نکلے

محبت میں نہیں ہے فرق، جینے اور مرنے کا
اُسی کو دیکھ کر جیتے ہیں، جس کافر پہ دم نکلے

کہاں میخانہ کا دروازہ غالب اور کہاں واعظ!
پر اِتنا جانتے ہیں، کل وہ جاتا تھا کہ ہم نکلے

* * *

MANY A THOUSAND WISH.....

Many a thousand wish is willed, each in itself is great
Many a longing is fulfilled, though not enough to satiate

Let my executioner not feel any sense of guilt
M ever-flowing blood from eyes will hep extenuate

From the garden of Eden, we know, Adam was expelled
Shame of expulsion from your alley nothing can mitigate

Let anyone avail our service, as scribe to write missives
Pen in hand, from home since morn, we write and communicate

We found them so defected, so utterly rejected
The people who were so expected by us to commiserate

In love no real difference between frustration and fulfilment
We swoon on seeing beloved as we try to ingratiate

Far be it for us, O "Ghalib", to see the preacher at eh tavern
However, we know we saw him enter as we left the gate

* * *

Hazāroṃ Khvāhiśeṃ Aisī....

hazāroṃ khvāhiśeṃ aisī, ki haṛa khvāhiśa pe dama nikale
bahuta nikale mere armāna, lekina phira bhī kama nikale
ḍare kayoṃ merā qātila, kyā rahegā usakī gardana para
vo khūm̃ jo caśma-e-tara, se umra bhara yūm̃ dama badama nikale

nikalanā khulda se ādama kā sunate āye haiṃ, lekina
bahuta be ābarū hokara tire kūce se hama nikale

agara likhavāye koī usa ko khata to hama se likhavāye
hui subha aura ghara se kāna para rakha kara qalama ṅikale

huī jina se tavaqqo khastagī kī dāda pāne kī
vo hama se bhī zyādā khastā-e-tegha-e-sitama nikale

muhabbata meṃ nahīṃ hai farqa, jīne aura marane kā
usī ko dekha kara jīte haiṃ, jisa kāfira pe dama nikale

kahām̃ mayakhāne kā ḍaravāzā "ghāliba" aura kahām̃ vāiza
para itanā jānate haiṃ kala vo jātā thā ki hama nikale

* * *

हज़ारों ख़्वाहिशें ऐसी.....

हज़ारों ख़्वाहिशें ऐसी, कि हर ख़्वाहिश पे दम निकले
बहुत निकले मेरे अरमान, लेकिन फिर भी कम निकले

डरे क्यों मेरा क़ातिल, क्या रहेगा उसकी गर्दन पर
वो ख़ूँ जो चश्म–ए–तर, से उम्र भर यूँ दम बदम निकले

निकलना ख़ुल्द[1] से आदम का सुनते आये हैं, लेकिन
बहुत बे आबरू होकर तिरे कूचे से हम निकले

अगर लिखवाये कोई उस को ख़त तो हम से लिखवाये
हुई सुब्ह और घर से कान पर रख कर क़लम निकले

हुई जिन से तवक़्क़ो[2] ख़स्तगी की दाद पाने की
वो हम से भी ज़्यादा ख़स्ता–ए–तेग़–ए–सितम निकले

मुहब्बत में नहीं है फ़र्क़, जीने और मरने का
उसी को देख कर जीते हैं, जिस काफ़िर पे दम निकले

कहाँ मयख़ाने का दरवाज़ा "ग़ालिब" और कहाँ वाइज़[3]
पर इतना जानते हैं कल वो जाता था कि हम निकले

* * *

---

1. जन्नत 2. उम्मीद 3. उपदेशक

تسکیں کو ہم نہ روئیں....

تسکیں کو ہم نہ روئیں، جو ذوقِ نظر ملے
حورانِ خلد میں تری صورت مگر ملے

اپنی گلی میں مجھ کو نہ کر دفن بعدِ قتل
میرے پتے سے خلق کو کیوں تیرا گھر ملے

ساقی گری کی شرم کرو آج، ورنہ ہم
ہر شب پیا ہی کرتے ہیں مے جس قدر ملے

تجھ سے تو کچھ کلام نہیں، لیکن اے ندیم!
میرا سلام کہیو، اگر نامہ بر ملے

تم کو بھی ہم دکھائیں کہ مجنوں نے کیا کیا
فرصت کشاکشِ غمِ پنہاں سے گر ملے

لازم نہیں کہ خضر کی ہم پیروی کریں
مانا کہ اِک بزرگ ہمیں ہمسفر ملے

اے ساکنانِ کوچۂ دلدار! دیکھنا
تم کو کہیں جو غالبِ آشفتہ سر ملے

* * *

ZEST FOR SIGHT.....

Zest for sight itself is a substitute for satisfaction
Houries in heaven, except yourself, will cause little distraction

Don't you bury me in your alley after execution
Why my tomb should help your home become public attraction

Defer to day to Saqi, otherwise nightly without exception
We help ourselves without compunction, with little circumspection

to you I don't complain but as a friend do explain
Hply, to my message bearer, deftly as a reflection

For you we would emulate legendary love of Majnoon
Were it possible to subjugate our own introspection

We are not obliged to follow wezened Khizr's lead
Even if some leading light lead the way for action

O residents of beloved's alley, look our just in case
You happen to spot "Ghalib" there, wandering in abstraction

* * *

Taskīṃ Ko Ham Na Royeṃ....

taskīṃ ko hama na royeṃ, jo zoqa-e-nazara mile
hūrāna-e-khulda meṃ tirī sūrata magara mile

apanī galī meṃ mujhako na kara dafana bāda-e-qatla
mere pate se khalka ko kyoṃ terā ghara mile

sāqī garī kī śarma karo āja, varnā hama
hara śaba piyā hī karate haiṃ maya, jisa qadara mile

tujhase to kucha kalāma nahīṃ, lekina ai nadīma.
merā salāma kahiyo, agara nāmā bara mile

tuma ko bhī hama dikhāyeṃ ki majanūm̃ ne kyā kiyā
fursata kaśākaśa-e-ghama-e-pinhāṃ se gara mile

lāzima nahīṃ, ki khizra kī hama pairavī kareṃ
mānā ki ika buzurga hameṃ hamasafara mile

ai sākināna-e-kūcā-e-diladāra dekhanā
tumako kahīṃ jo "ghāliba"-e-āśuftā sara mile

* * *

तस्कीं को हम न रोयें.....

तस्कीं को हम न रोयें, जो ज़ौक़–ए–नज़र मिले
हूरान–ए–ख़ुल्द[1] में तिरी सूरत मगर मिले

अपनी गली में मुझको न कर दफ़्न बाद–ए–क़त्ल
मेरे पते से ख़ल्क को क्यों तेरा घर मिले

साक़ी गरी की शर्म करो आज, वर्ना हम
हर शब पिया ही करते हैं मय, जिस क़दर मिले

तुझसे तो कुछ कलाम नहीं, लेकिन ऐ नदीम!
मेरा सलाम कहियो, अगर नामा बर मिले

तुम को भी हम दिखायें कि मजनूँ ने क्या किया
फ़ुर्सत कशाकश–ए–ग़म–ए–पिनहां से गर मिले

लाज़िम नहीं, कि ख़िज़्र की हम पैरवी करें
माना कि इक बुज़ुर्ग हमें हमसफ़र मिले

ऐ साकिनान–ए–कूचा–ए–दिलदार देखना
तुमको कहीं जो "ग़ालिब"–ए–आशुफ़्ता सर मिले

* * *

---

1. जन्नत की परियों

دلِ ناداں تجھے....

دلِ ناداں! تجھے ہوا کیا ہے؟
آخر اس درد کی دوا کیا ہے؟

ہم ہیں مشتاق، اور وہ بیزار
یا الٰہی! یہ ماجرا کیا ہے؟

میں بھی منہ میں زبان رکھتا ہوں
کاش پوچھوں کہ ''مدّعا کیا ہے؟''

جب کہ تجھ بِن نہیں کوئی موجود
پھر یہ ہنگامہ اے خدا کیا ہے

ہم کو اُن سے وفا کی ہے امید
جو نہیں جانتے وفا کیا ہے

جان تم پر نثار کرتا ہوں
میں نہیں جانتا دعا کیا ہے

میں نے مانا کہ کچھ نہیں غالبؔ!
مفت ہاتھ آئے تو برا کیا ہے

* * *

O WAYWARD HEART.....

O wayward heart, what is your predicament
What for this aliment is the right medicament

Our fondness is met by beloved's coldness
Why, O God, this curious impediment

I hold tongue in check in cheek
I wish you ask for emotive statement

O God, when nothing exists besides
Then why this seek and hide intent

We expect fealty from fickle fold
Who do not know its basic ingredient

I do not believe in frivolous flattery
I pledge my life as a humble servant

I admit "Ghalib" is good for nothing
Though free of charge is good investment

* * *

Dil-E-Nādāṁ Tujhe Huā Kyā Hai....

dila-e-nādāṁ tujhe huā kyā hai?
ākhira isa darda kī davā kyā hai?

hama haiṃ muśtāqa aura vo bezāra
yā ilāhī ye mājarā kyā hai?

maiṃ bhī muṁha meṃ zubāna rakhatā hūṁ
kāśa pūcho, ki "muddaā kyā hai?"

jabaki tujha bina nahīṃ koī maujūda
phira yaha haṁgāmā-e-khudā kyā hai?

hama ko unase vafā kī hai ummīda
jo nahīṃ jānate, vafā kyā hai?

jāna tuma para nisāra karatā hūṁ
maiṃ nahīṃ jānatā, duā kyā hai?

maiṃ ne mānā ki kucha nahīṃ "ghāliba"
mufta hātha āye, to burā kyā hai?

* * *

दिल-ए-नादाँ तुझे....

दिल–ए–नादाँ तुझे हुआ क्या है?
आख़िर इस दर्द की दवा क्या है?

हम हैं मुश्ताक़[1] और वो बेज़ार[2]
या इलाही ये माजरा क्या है?

मैं भी मुँह में जुबान रखता हूँ
काश पूछो, कि "मुद्दआ क्या है?"

जबकि तुझ बिन नहीं कोई मौजूद
फिर यह हँगामा–ए–खुदा क्या है?

हम को उनसे वफ़ा की है उम्मीद
जो नहीं जानते, वफ़ा क्या है?

जान तुम पर निसार करता हूँ
मैं नहीं जानता, दुआ क्या है?

मैं ने माना कि कुछ नहीं "ग़ालिब"
मुफ़्त हाथ आये, तो बुरा क्या है?

* * *

---

1. इच्छुक 2. परेशान

وہ آ کے خواب میں....

وہ آ کے خواب میں، تسکینِ اِضطراب تو دے
ولے مجھے تپشِ دل، مجالِ خواب تو دے

کرے ہے قتل، لگاوٹ میں تیرا رو دینا
تِری طرح کوئی تیغِ نگہ کو آب تو دے

دکھا کے جنبشِ لب ہی، تمام کر ہم کو
نہ دے جو بوسہ، تو منہ سے کہیں جواب تو دے

پلا دے اوک سے ساقی، جو ہم سے نفرت ہے
پیالہ گر نہیں دیتا، نہ دے شراب تو دے

اسدؔ! خوشی سے مرے ہاتھ پاؤں پھول گئے
کہا جو اُس نے ذرا میرے پاؤں داب تو دے

* * *

LET MY BELOVED.....

Let my beloved come in dream to mitigate restlessness
But restlessness of heart first overcome my sleeplessness

Your eyeful tears of love are awfully captivating
Your glance is just so lethal in the realm of ruthlessness

Whith a single move of lips, you end our hopelessness
You make us miss your kiss, but you end your speechlessness

Your refuse to hand a cup, we'll cup our hands to drink
We wish you dispense the wine, thought with lovelessness

O "Asad", I was beside myself with a sencse of joyfulness
As beloved bid me care and caress, in a fit of carelessness

* * *

Vo Āke Khvāb Meṃ....

vo āke khvāba meṃ, taskīna-e-iztirāba to de
vale mujhe tapiśa-e-dila majāla-e-khvāba to de

kare haí qatla, lagāvaṭa meṃ terā ro denā
tirī taraha koī tegha-e-nigaha ko āba to de

dikhā ke juṁbiśa-e-laba hī, tamāma kara hama ko
na de jo bosā, to muṁha se kahīṃ javāba to de

pilāde oka se, sāqī jo hama se nafarata hai
pyālā gara nahīṃ detā, na de, śarāba to de

"asada." khuśī se mire hātha pāṁva phūla gaye
kahā jo usane, zarā mere pāṁva dāba to de

* * *

वो आके ख़्वाब में.....

वो आके ख्वाब में, तस्कीन–ए–इज़्तिराब[1] तो दे
वले मुझे तपिश–ए–दिल मजाल–ए–ख्वाब तो दे

करे है क़त्ल, लगावट में तेरा रो देना
तिरी तरह कोई तेग़–ए–निगह को आब तो दे

दिखा के जुँबिश–ए–लब ही, तमाम कर हम को
न दे जो बोसा, तो मुँह से कहीं जवाब तो दे

पिलादे ओक से, साक़ी जो हम से नफ़रत है
प्याला गर नहीं देता, न दे, शराब तो दे

"असद!" खुशी से मिरे हाथ पाँव फूल गये
कहा जो उसने, ज़रा मेरे पाँव दाब तो दे

* * *

---

1. बेचैनी से छुटकारा

دھوتا ہوں جب میں پینے کو....

دھوتا ہوں جب میں پینے کو اُس سیم تن کے پانْو
رکھتا ہے، ضِد سے، کھینچ کے باہر لگن کے پانْو

دی سادگی سے جان، پڑوں کوہکن کے پانْو
ہیہات! کیوں نہ ٹوٹ گئے پیرزن کے پانْو

بھاگے تھے ہم بہت، سو اُسی کی سزا ہے یہ
ہو کر اسیر، دابتے ہیں، راہزن کے پانْو

مرہم کی جستجو میں پھرا ہوں جو دُور دُور
تن سے سِوا فگار ہیں، اُس خستہ تن کے پانْو

اللہ رے ذوقِ دشت نوردی کہ، بعد مرگ
ہلتے ہیں خود بخود مِرے، اندر کفن کے، پانْو

شب کو کسی کے خواب میں آیا نہ ہو کہیں
دُکھتے ہیں آج، اُس بتِ نازک بدن کے پانْو

غالبؔ! مِرے کلام میں کیوں کر مزا نہ ہو
پیتا ہوں دھو کے خسروِ شیریں سخن کے پانْو

* * *

WHEN I WISH.....

When I wish to lie at the fairy's beautiful feet
My wish the fairy belies and withdraws its graceful feet

Praise to credulous Kohkan, to lose his life thus
Woe to scheming hag, not to lose her deceitful feet

We tried our best to flee, so as a reprisal for that
As captive now we press the captor's spiteful feet

In search of solace have I wandered far and wide
That more than the weary body, I have hurtful feet

What zest for wandering wild that even after demise
There in the coffin is an urge for my fretful feet

Due perhaps to the meeting in dream with her charming prince
Dainty Cinderella, today is sore in her fanciful feet

Why not, O "Ghalib", be my verses a cut above the lot
I trend the path of eloquent Khusrow with my dutiful feet

* * *

Dhotā Hūm̆ Jab Maiṃ Pīne Ko....

dhotā hūm̆ jaba maiṃ pīne ko, usa sīma tana ke pām̆va
rakhatā hai, zida se, kheñca ke bāhara lagana ke pām̆va

dī sādagī se, jāna, padūm̆ kohakana ke pām̆va
haihāta kyoṃ na ṭūṭa gaye, pīrazana ke pām̆va

āge the hama bahuta, so usī kī sazā hai yaha
hokara asīra, dābate haiṃ, rāhazana ke pām̆va

marahama kī justujū meṃ, phirā hūm̆ jo dūra dūra
tana se sivā figāra haiṃ, usa khastā tana ke pām̆va

allāha re zoqa-e-daśta navardī, ki bāda-e-mirga
hilate haiṃ khuda bakhuda mire andara kafana ke pām̆va

śaba ko kisī ke khvāba meṃ āyā na ho kahīṃ
dukhate haiṃ āja usa buta-e-nāzuka badana ke pām̆va

"ghāliba!" mere kalāma meṃ kyoṅkara mazā na ho
pītā hūm̆ dhoke khusarave śīrīṃ sukhana ke pām̆va

* * *

धोता हूँ जब मैं पीने को.....

धोता हूँ जब मैं पीने को, उस सीम तन[1] के पाँव
रखता है, ज़िद से, खेंच के बाहर लगन के पाँव

दी सादगी से, जान, पड़ूं कोहकन के पाँव
हैहात[2] क्यों न टूट गये, पीरज़न के पाँव

भागे थे हम बहुत, सो उसी की सज़ा है ये
होकर असीर, दाबते हैं, राहज़न के पाँव

मरहम की जुस्तुजू में, फिरा हूँ जो दूर दूर
तन से सिवा फ़िगार हैं, उस ख़स्ता तन के पाँव

अल्लाह रे ज़ौक़-ए-दश्त नवर्दी, कि बाद-ए-मर्ग
हिलते हैं खुद बखुद मिरे अन्दर कफ़न के पाँव

शब को किसी के ख्वाब में आया न हो कहीं
दुखते हैं आज उस बुत-ए-नाजुक बदन के पाँव

"ग़ालिब!" मेरे कलाम में क्योंकर मज़ा न हो
पीता हूँ धोके खुसरवे शीरीं सुख़न के पाँव

* * *

---

1. चांदी जैसे तन वाले 2. आश्चर्य

حسنِ مہ گرچہ....

حسنِ مہ، گرچہ بہ ہنگامِ کمال، اچھّا ہے
اس سے میرا مہِ خورشیدِ جمال اچھّا ہے

بوسہ دیتے نہیں، اور دل پہ ہے ہر لحظہ نگاہ
جی میں کہتے ہیں کہ مفت آئے تو مال اچھّا ہے

اور بازار سے لے آئے، اگر ٹوٹ گیا
ساغرِ جم سے مِرا جامِ سِفال اچھّا ہے

بے طلب دیں، تو مزہ اس میں سوا ملتا ہے
وہ گدا، جس کو نہ ہو خوئے سوال، اچھّا ہے

اُن کے دیکھے سے جو آجاتی ہے منہ پر رونق
وہ سمجھتے ہیں کہ، بیمار کا حال اچھّا ہے

دیکھیے، پاتے ہیں عشّاق بتوں سے کیا فیض
اِک برہمن نے کہا ہے کہ، یہ سال اچھاّ ہے

ہم کو معلوم ہے، جنّت کی حقیقت لیکن
دل کے خوش رکھنے کو، غالبؔ یہ خیال اچھّا ہے

* * *

BEAUTY OF FULL WAXING.....

Beauty of full waxing moon, though, is really good
Yet my beloved's moonlike face is exceedingly good

Not granting kiss, not remiss, they see nothing amiss
Thinking in heart, for a start, it would be freely good

If broken, it could well be had at the market place
Unlike mythical goblet is my glass affordably good

One finds pleasure undefined for favour unentwined
A mendicant with no worldly want is non-chalantly good

My face is flushed with joy seeing beloved beside me coy
Beloved takes my sikness as ploy, that I am catually good

What benefit may admirers get for indolised icons
A priest has predicted that this year will be hopefully good

for the reality of paradise, there is no surprise
However, O "Ghalib", as a surmise, it is wishfully good

* * *

Husn-E-Mah Garce....

husna-e-maha garace bā haṅgāma-e-kamāla, acchā hai
usase merā maha-e-khurśīda jamāla acchā hai

bosā dete nahīṃ, aura dila pe hai hara lahazā nigāha
jī meṃ kahate haiṃ, ki mufta āye to māla acchā hai

aura bāzāra se le āye, agara ṭūṭa gayā
sāghara-e-jama se merā jāma-e-sifāla acchā hai

betalaba deṃ, to mazā usameṃ sivā milatā hai
vo gadā, jisako na ho khū-e-savāla, acchā hai

unake dekhe se jo ājātī hai muṁha para raunaqa
vo samajhate haiṃ ki bīmāra kā hāla acchā hai

dekhiye, pāte haiṃ uśśāqa butoṃ se kyā faiza
ika brahmana ne kahā hai ki ye sāla acchā hai

hama ko mālūma hai, jannata kī haqīqata, lekina
dila ke khuśa rakhane ko, "ghāliba" yaha khayāla acchā hai

* * *

हुस्न-ए-मह गरचे.....

हुस्न–ए–मह गरचे बा हंगाम–ए–कमाल, अच्छा है
उससे मेरा मह–ए–खुर्शीद जमाल अच्छा है

बोसा देते नहीं, और दिल पे है हर लहज़ा निगाह
जी में कहते हैं, कि मुफ़्त आये तो माल अच्छा है

और बाज़ार से ले आये, अगर टूट गया
साग़र–ए–जम से मेरा जाम–ए–सिफ़ाल अच्छा है

बेतलब दें, तो मज़ा उसमें सिवा मिलता है
वो गदा[1], जिसको न हो ख़ू–ए–सवाल, अच्छा है

उनके देखे से जो आजाती है मुँह पर रौनक़
वो समझते हैं कि बीमार का हाल अच्छा है

देखिये, पाते हैं उश्शाक़[2] बुतों से क्या फ़ैज़[3]
इक ब्रह्मन ने कहा है कि ये साल अच्छा है

हम को मालूम है, जन्नत की हक़ीक़त, लेकिन
दिल के खुश रखने को, "ग़ालिब" यह ख़याल अच्छा है

* * *

---

1. भिखारी 2. आशिक़ का बहुवचन 3. बड़ा फ़ायदा

دل سے تِری نگاہ....

دل سے تِری نگاہ، جگر تک اُتر گئی
دونوں کو اِک ادا میں رضا مند کر گئی

نظّارہ نے بھی کام کیا واں نقاب کا
مستی سے ہر نگہ ترے رُخ پر بکھر گئی

وہ بادۂ شبانہ کی سرمستیاں کہاں
اُٹھیے بس اب کہ لذّتِ خوابِ سحر گئی

اُڑتی پھرے ہے خاک مِری، کوئے یار میں
بارے اب اے ہوا، ہوسِ بال و پر گئی

دیکھو تو دلفریبیِ اندازِ نقشِ پا
موجِ خرامِ یار بھی کیا گُل کتر گئی

فرداودی کا تفرقہ یک بار مٹ گیا
کل تم گئے کہ ہم پہ قیامت گزر گئی

مارا زمانے نے، اسد اللہ خاں تمہیں
وہ ولولے کہاں، وہ جوانی کدھر گئی؟

* * *

YOUR GLANCE LIKE.....

Your glance like a glancing blow has pierced upto base
has reconciled both heart and soul in one hypnotic case

The sight itself has acted as a screen to bar the view
In a state of dazzle is gaze scattered on your face

Alas, nocturnal revelries come to a dismal end
Awake for the morning realism staring you in the face

No help from wing is needed for my residual dust
To blow about in beloved's alley, suspended in the space

Behold the lightness of beloved's stroll in the garden path
Breeziness of step is such that lovers cannot trace

All at once, hell has broken with your departure yesterday
Once for all, time has lost all its sense of pace

O "Asad", on every hand, you are beaten at time's hand
Where is all your sparkle gone and your youthful grace

* * *

Dil Se Tirī Nigāh....

dila se tirī nigāha, jigara taka utara gaī
donoṃ ko ika adā meṃ razāmanda kara gaī

nazzārā ne bhī kāma kiyā vāṁ naqāba kā
mastī se hara nigaha tire rukha para bikhara gaī

vo bādā-e-śabānā kī saramastiyāṁ kahāṁ
uṭhiye basa aba, ki lazzata-e-khvāba-e-sahara gaī

uṛatī phire hai khāka mirī, kū-e-yāra meṃ
bāre aba ai havā, havasa-e-bāla-o-para gaī

dekho to dilafarebī-e-aṃdāza-e-naqśa-e-pā
mauje kharāme yāra bhī kyā gula katara gaī

faradāodī kā tafariqā yaka bāra miṭa gayā
kala tuma gaye ki hama pe qayāmata guzara gaī

mārā zamāne ne, "asada"-ullāha khāṁ tumheṃ
vo valavale kahāṁ vo javānī kidhara gaī?

* * *

दिल से तिरी निगाह.....

दिल से तिरी निगाह, जिगर तक उतर गई
दोनों को इक अदा में रज़ामंद कर गई

नज़्ज़ारा ने भी काम किया वाँ नक़ाब का
मस्ती से हर निगह तिरे रुख़ पर बिखर गई

वो बादा-ए-शबाना की सरमस्तियाँ कहाँ
उठिये बस अब, कि लज़्ज़त-ए-ख़्वाब-ए-सहर गई

उड़ती फिरे है ख़ाक मिरी, कू-ए-यार में
बारे अब ऐ हवा, हवस-ए-बाल-ओ-पर गई

देखो तो दिलफ़रेबी-ए-अंदाज़-ए-नक़्श-ए-पा
मौजे ख़रामे यार भी क्या गुल कतर गई

फ़रदाओदी का तफ़रिक़ा[1] यक बार मिट गया
कल तुम गये कि हम पे क़यामत गुज़र गई

मारा ज़माने ने, "असद"-उल्लाह ख़ाँ तुम्हें
वो वलवले कहाँ वो जवानी किधर गई?

* * *

---

1. अन्तर

پھر مجھے دیدۂ تر....

پھر مجھے دیدۂ تر یاد آیا
دل، جگر تشنۂ فر یاد آیا

دم لیا تھا نہ قیامت نے ہنوز
پھر، ترا وقتِ سفر یاد آیا

عذرِ وا ماندگی، اے حسرتِ دل
نالہ کرتا تھا، جگر یاد آیا

سادگی ہائے تمنّا، یعنی
پھر وہ نیرنگِ نظر یاد آیا

کوئی ویرانی سی ویرانی ہے
دشت کو دیکھ کے گھر یاد آیا

کیا ہی رضواں سے لڑائی ہوگی
گھر ترا خُلد میں گر یاد آیا

میں نے مجنوں پہ لڑکپن میں، اسد!
سنگ اُٹھایا تھا، کہ سر یاد آیا

* * *

AGAIN MY TEARFUL.....

Again my tearful eyeroll I recall
Again my heart and soul I recall

I still have not overcome the trauma
Your departure on heavenly patrol I recall

What excue for trailing way behind
Lack of spirit and goal I recall

What whisful thinking I entertained
Trappings of deceptive role I recall

Seeing such emptiness, such wilderness
My home an arid hole I recall

What a row I shall make in heaven
Heaven forbid, your home stroll I recall

O "Asad", as urchin rollicking rock at Majnoon
I thought my head would roll, I recall

* * *

Phir Mujhe Dīdā-E-Tar....

phira mujhe dīdā-e-tara yāda āyā
dila, jigara tiśnā-e-farayāda āyā

dama liyā thā na qayāmata ne hanūza
phira tirā vaqta-e-safara yāda āyā

uzara-e-avāmāndagī, ai hasarata-e-dila
nālā karatā thā, jigara yāda āyā

sādagī hāya tamannā, yānī
phira vo nairaṅga-e-nazara yāda āyā

koī vīrānī sī vīrānī hai
daśta ko dekha ke ghara yāda āyā

kyā hī rizvāṃ se ladâī hogī
ghara terā khulda meṃ gara yāda āyā

maiṃ ne majanūṃ pe ladâkapana meṃ "asada"
saṅga uṭhāyā thā, ki sara yāda āyā

* * *

फिर मुझे दीदा-ए-तर.....

फिर मुझे दीदा–ए–तर याद आया
दिल, जिगर तिश्ना–ए–फ़र याद आया

दम लिया था न क़यामत ने हनूज़
फिर तिरा वक़्त–ए–सफ़र याद आया

उज़र–ए–वामांदगी, ऐ हसरत–ए–दिल
नाला करता था, जिगर याद आया

सादगी हाय तमन्ना, यानी
फिर वो नैरंग–ए–नज़र याद आया

कोई वीरानी सी वीरानी है
दश्त को देख के घर याद आया

क्या ही रिज़्वाँ से लड़ाई होगी
घर तेरा खुल्द में गर याद आया

मैं ने मजनूँ पे लड़कपन में "असद"
संग उठाया था, कि सर याद आया

* * *

---

1. बयाबान

ابنِ مریم....

ابنِ مریم ہوا کرے کوئی
میرے دکھ کی دوا کرے کوئی

کیا کِیا خضر نے سکندر سے
اب کسے رہنما کرے کوئی؟

نہ سُنو، گر بُرا کہے کوئی
نہ کہو، گر بُرا کرے کوئی

بک رہا ہوں جنوں میں کیا کیا کچھ
کچھ نہ سمجھے، خدا کرے، کوئی

روک لو، گر غلط چلے کوئی
بخش دو، گر خطا کرے کوئی

کون ہے، جو نہیں ہے حاجتمند؟
کس کی حاجت روا کرے کوئی

جب توقّع ہی اُٹھ گئی غالبؔ
کیوں کسی کا گلا کرے کوئی؟

* * *

LET SON.....

Let Son of Mary incarnate
And help my intense pain abate

How Sikander was taken in by Khizr
How anyone now will take a bait

Lend no ear to errant words
If any one errs, do not berate

Let all ignore my foolish utterance
In exuberance, whatever I explicate

Restrain, if one goes astray
Forgive one for faults innate

How indeed to help the deserving
Who in need is undeserving to date

When every expectation is extinguished
Why then, O "Ghalib", may one speculate

* * *

Ibn-E-Mariyam Huā Kare....

ibna-e-mariyama huā kare koī
mere dukha kī davā kare koī

kyā kiyā khizra ne sikandara se
aba kise rahanumā kare koī?

na suno, gara burā kahe koī
na kaho, gara burā kare koī

baka rahā hūm̐ junūm̐ meṃ kyā kyā kucha
kucha na samajhe, khudā kare, koī

roka lo, gara ghalata cale koī
bakhśa do, gara khatā kare koī

kauna hai, jo nahīṃ hai hājatamanda
kisa kī hājata ravā kare koī

jaba tavaqqoa hī uṭha gaī "ghāliba"
kyoṃ kisī kā gilā kare koī?

* * *

इब्न-ए-मरियम.....

इब्न–ए–मरियम हुआ करे कोई
मेरे दुख की दवा करे कोई

क्या किया रिव़ज्र ने सिकंदर से
अब किसे रहनुमा करे कोई?

न सुनो, गर बुरा कहे कोई
न कहो, गर बुरा करे कोई

बक रहा हूँ जुनूँ में क्या क्या कुछ
कुछ न समझे, खुदा करे, कोई

रोक लो, गर ग़लत चले कोई
बख़्श दो, गर ख़ता करे कोई

कौन है, जो नहीं है हाजतमंद
किस की हाजत रवा करे कोई

जब तवक़्क़ो'अ ही उठ गई "ग़ालिब"
क्यों किसी का गिला करे कोई?

* * *

دردِ منّت کشِ دوا....

دردِ منّت کشِ دوا نہ ہوا
میں نہ اچھّا ہوا، بُرا نہ ہوا

جمع کرتے ہو کیوں رقیبوں کو
اک تماشا ہوا، گلہ نہ ہوا

ہم کہاں قسمت آزمانے جائیں
تو ہی جب خنجر آزما نہ ہوا

کتنے شیریں ہیں تیرے لب کہ رقیب
گالیاں کھاکے بے مزا نہ ہوا

کیا وہ نمرود کی خدائی تھی؟
بندگی میں مِرا بھلا نہ ہوا

جان دی، دی ہوئی اُسی کی تھی
حق تو یہ ہے کہ حق ادا نہ ہوا

کچھ تو پڑھیے کہ لوگ کہتے ہیں
''آج غالبؔ غزل سرا نہ ہوا''

* * *

NO HEALING FOR ILLNESS.....

No healing for illness with medication
No ill feeling for my mortification

Why at all gather my detractors
To make a spectacle of condemnation

Where to go to test our luck
You do not test our determination

How sweet your lips that the rival
Did not sour for your fulmination

Mine was no arrogance of Nimrod
That no recompense for my supplication

To surrender life to the sponsor of life
In fairness is less than vindication

"Ghalib" did worse than recite his verse
People converse today for recitation

* * *

Dard Minnat Kaś-E-Davā....

darda minnata kaśa--e-davā na huā
maiṃ na acchā huā, burā na huā

jamā karate ho kyoṃ raqībоṃ ko
ika tamāśā huā, gilā na huā

hama kahāṁ qistama āzamāne jāyeṃ
tū hī jaba khañjara āzamā na huā

kitane śīrīṃ haiṃ tere laba, ki raqība
gāliyāṁ khā ke be mazā na huā

kyā vo namarūda kī khudāī thī?
bandagī meṃ merā bhalā na huā

jāna dī, dī huī usī kī thī
haqa to ye hai ki haqa adā na huā

kucha to paḋhiye ki loga kahate haiṃ
"āja "ghāliba" , ghazala sarā na huā"

* * *

दर्द मिन्नत कश-ए-दवा.....

दर्द मिन्नत कश--ए--दवा न हुआ
मैं न अच्छा हुआ, बुरा न हुआ

जमा करते हो क्यों रक़ीबों[1] को
इक तमाशा हुआ, गिला न हुआ

हम कहाँ क़िस्मत आज़माने जायें
तू ही जब ख़ंजर आज़मा न हुआ

कितने शीरीं हैं तेरे लब, कि रक़ीब
गालियाँ खा के बे मज़ा न हुआ

क्या वो नमरूद की ख़ुदाई थी?
बंदगी में मेरा भला न हुआ

जान दी, दी हुई उसी की थी
हक़ तो ये है कि हक़ अदा न हुआ

कुछ तो पढ़िये कि लोग कहते हैं
"आज "ग़ालिब" ग़ज़ल सरा न हुआ"

* * *

---

1. प्रतिद्वन्द्वियों

آہ کو چاہیے اِک عمر....

آہ کو چاہیے اِک عمر اثر ہوتے تک
کون جیتا ہے تِری زُلف کے سر ہوتے تک

دامِ ہر موج میں ہے حلقۂ صد کامِ نہنگ
دیکھیں کیا گزرے ہے قطرے پہ گُہر ہوتے تک

عاشقی صبر طلب، اور تمنّا بے تاب
دل کا کیا رنگ کروں خونِ جگر ہوتے تک

ہم نے مانا کہ تغافل نہ کروگے، لیکن
خاک ہوجائیں گے ہم تم کو خبر ہوتے تک

پرتوِ خور سے ہے شبنم کو فنا کی تعلیم
میں بھی ہوں، ایک عنایت کی نظر ہوتے تک

یک نظر بیش نہیں فرصتِ ہستی غافل
گرمیِ بزم ہے اِک رقصِ شرر ہوتے تک

غمِ ہستی کا اسدؔ! کس سے ہو جز مرگ علاج
شمع ہر رنگ میں جلتی ہے سحر ہوتے تک

* * *

A LIFE TIME A WISH.....

A life time a wish may take to make its own impact
Long enough who may live for love to become a fact

Every wave has myriad hazards entwined within itself
Myriad trials for a water drop to become a pearl perfect

Love demands assiduity and lust commands audacity
The two are in diversity, one impetuous, one circumspect

Admitted, you will not neglect to respond to our request
We may be turned to dust before you hear and react

The sun's message to dew is to vaporise and vanish
That seems between you and me tha bsis of our pact

Ah, what can a life avail other than a moment's travail
Flame of life is a flicker or two, add or subtract

Life's deadlock who can break other then death, "Asad"
A candle burns right till dawn, in every hue and aspect

* * *

Āh Ko Cāhiye Ik Umr....

āha ko cāhiye ika umra, asara hote taka
kauna jītā hai tirī zulfa ke sara hāte taka

dāma-e-hara mauja meṃ hai, halqā-e-sada kāma-e-nihaṁga
dekheṃ kyā guzare hai qatare pe, guhara hote taka

āśiqī sabra talaba aura tamannā betāba
dila kā kyā raṅga karūṁ, khūna-e-jigara hote taka

hamane mānā ki taghāfula na karoge, lekina
khāka ho jāyeṅge hama tumako khabara hote taka

paratava-e-khora se hai śabanama ko fanā kī tālīma
maiṃ bhī hūṁ, eka ināyata kī nazara hcte taka

yaka nazara beśa nahīṃ, fursata-e-hastī ghāfila
garamī-e-bazma hai ika raqsa-e-śarara hote taka

ghama-e-hastī kā "asada" kisase ho juza marga ilāja
śammā hara raṅga meṃ jalati hai sahara hote taka

* * *

आह को चाहिये इक उम्र.....

आह को चाहिये इक उम्र, असर होते तक
कौन जीता है तिरी जुल्फ़ के सर होते तक

दाम–ए–हर मौज में है, हल्क़ा–ए–सद[1] काम–ए–निहँग[2]
देखें क्या गुज़रे है क़तरे पे, गुहर[3] होते तक

आशिक़ी सब तलब और तमन्ना बेताब
दिल का क्या रंग करूँ, ख़ून–ए–जिगर होते तक

हमने माना कि तग़ाफ़ुल न करोगे, लेकिन
ख़ाक हो जायेंगे हम तुमको ख़बर होते तक

परतव–ए–ख़ोर[4] से है शबनम को फ़ना की तालीम
मैं भी हूँ, एक इनायत की नज़र होते तक

यक नज़र बेश नहीं, फ़ुर्सत–ए–हस्ती ग़ाफ़िल
गरमी–ए–बज़्म है इक रक़्स–ए–शरर होते तक

ग़म–ए–हस्ती का "असद" किससे हो जुज़ मर्ग इलाज
शम्मा हर रंग में जलती है सहर होते तक

* * *

---

1. सैकड़ों घेरों की तरह 2. घड़ियाल 3. मोती 4. सूरज की रोशनी

ہم سے کھُل جاؤ....

ہم سے کھُل جاؤ بہ وقتِ مے پرستی ایک دن
ورنہ ہم چھیڑیں گے رکھ کر عُذرِ مستی ایک دن

غرّۂ اوجِ بنائے عالمِ امکاں نہ ہو
اِس بلندی کے نصیبوں میں ہے پستی ایک دن

قرض کی پیتے تھے مے، لیکن سمجھتے تھے کہ ہاں
رنگ لائے گی ہماری فاقہ مستی ایک دن

نغمہ ہائے غم کو بھی اے دل غنیمت جانیے
بے صدا ہو جائے گا یہ سازِ ہستی ایک دن

دھول دھپّا اُس سراپا ناز کا شیوہ نہیں
ہم ہی کر بیٹھے تھے غالبؔ! پیش دستی ایک دن

* * *

COME, GO EASE.....

Come, go easy on us in drinking session one day
Or we'll not go easy on our depression one day

Don't you be taken in by the pomp of this wold
Each waxing moon is fated to wane for recession one day

We were drinking on borrowed cash, knowing all the time
That living beyond our means will mean dispossission one day

Regard, O heart, the jarring dirge even as a bonus
Music of life will be muted, without impression one day

Aggravation and aggression are not the style of the fairy
Admittedly, O "Ghalib", we were guilty of transgression one day

* * *

Hamse Khul Jāo....

hamase khula jāo bavaqta-e-maya parastī eka dina
varnā hama cheḋeṅge, rakhakara uzra-e-mastī eka dina

gẖarrā-e-auja-e-binā ālama-e-imkāṁ na ho
isa bulandī ke nasīboṃ meṃ hai pastī, eka dina

qarza kī pīte the maya, lekina samajhate the ki hāṁ
raṅga lāyegī hamārī fāqā mastī eka dina

naghamā hāye gẖama ko bhī ai dila gẖanīmata jāniye
be sadā ho jāyegā, ye sāza-e-hastī eka dina

dhaula dhappā usa sarāpā nāza kā śevā nahīṃ
hama hī kara baiṭhe the "gẖāliba", peśadastī eka dina

हमसे खुल जाओ.....

हमसे खुल जाओ बवक़्त–ए–मय परस्ती एक दिन
वर्ना हम छेड़ेंगे, रखकर उज़्र–ए–मस्ती एक दिन

ग़ार्रा–ए–औज–ए–बिना आलम–ए–इम्काँ न हो
इस बुलन्दी के नसीबों में है पस्ती, एक दिन

क़र्ज़ की पीते थे मय, लेकिन समझते थे कि हाँ
रंग लायेगी हमारी फ़ाक़ा मस्ती एक दिन

नग़मा हाये ग़म को भी ऐ दिल ग़नीमत जानिये
वे सदा हो जायेगा, ये साज़–ए–हस्ती एक दिन

धौल धप्पा उस सरापा नाज़ का शेवा नहीं
हम ही कर बैठे थे "ग़ालिब", पेशदस्ती एक दिन

* * *

دوست، غمخواری میں میری....

دوست، غمخواری میں میری، سعی فرمائیں گے کیا
زخم کے بھرتے تلک ناخن نہ بڑھ جاویں گے کیا

بے نیازی حد سے گزری، بندہ پرور، کب تلک
ہم کہیں گے حالِ دل اور آپ فرماویں گے کیا

حضرتِ ناصح گر آویں، دیدہ و دل فرشِ راہ
کوئی مجھ کو یہ تو سمجھا دو کہ سمجھاویں گے کیا

آج واں تیغ و کفن باندھے ہوئے جاتا ہوں میں
عُذر میرے قتل کرنے میں وہ اب لاویں گے کیا

گر کیا ناصح نے ہم کو قید، اچھّا، یوں سہی
یہ جنونِ عشق کے انداز چھٹ جاویں گے کیا

خانہ زادِ زلف ہیں زنجیر سے بھاگیں گے کیوں
ہیں گرفتارِ وفا زنداں سے گھبراویں گے کیا

ہے اب اس معمورہ میں قحطِ غمِ الفت اسد
ہم نے یہ مانا کہ دِلّی میں رہیں، کھاویں گے کیا

* * *

HOW FRIENDS WILL.....

How friends will condescend to assuage my feeling
How fingernails will not contend before my wound's healing

Your nonchalance exceeds indeed, how long, O friend in need
You take to ponder a point, and accede to our appealing

We'll extend our warmest welcome for our worthy critic
Let someone make us understand what subject he'd be dealing

I go to face beloved today equipped with sword and shroud
No excuse, whatever, now is left for my fate's sealing

If preacher has sent us up the wall, no ill feeling at all
Nothing ever will befall our penchant for free wheeling

Tied to beloved's tassels, we'll not flee from hassels
We are prisoners of beloved's shackles, beloved is not unfeeling

O "Asad", around this place is now a famine of compassion
To continue to stay in Delhi we risk our passion congealing

* * *

Dost Ghamkhvārī Meṃ Merī....

dosta ghamakhvārī meṃ merī, saī faramāveṅge kyā
zakhma ke bharane talaka, nākhuna na badhe jāveṅge kyā

benyāzī hada se guzarī, bandā paravara kaba talaka
hama kaheṅge hāla-e-dila aura āpa faramāveṅge kyā

hazarata-e-nāsiha gara āveṃ, dīdā-o-dila farśa-e-rāha
koī mujhako ye to samajhādo, ki samajhāveṅge kyā

āja vāṁ tegha-o-kafana bāṁdhe hue jātā hūṁ maiṃ
uzra mere qatla karane meṃ vo aba lāveṅge kyā

gara kiyā nāseha ne hama ko qaida acchā, yūṁ sahī
yaha junūna-e-iśqa ke aṃdāza chuṭa jāveṅge kyā

khānā zāda-e-zulfa haiṃ, zañjīra se bhāgeṅge kyoṃ
haiṃ giftāra-e-vafā zindāṁ se ghabarāveṅge kyā

hai aba isa māmūre meṃ qahta-e-ghama-e-ulafata, "asada"
hama ne ye mānā ki dillī meṃ raheṃ, khāveṅge kyā

* * *

दोस्त ग़मख़्वारी में मेरी.....

दोस्त ग़मख़्वारी में मेरी, सई[1] फ़रमावेंगे क्या
ज़ख़्म के भरने तलक, नारवुन न बढ़े जावेंगे क्या

बेन्याज़ी हद से गुज़री, बंदा परवंर कब तलक
हम कहेंगे हाल–ए–दिल और आप फ़रमावेंगे क्या

हज़रत–ए–नासिह गर आवें, दीदा–ओ–दिल फ़र्श–ए–राह
कोई मुझको ये तो समझादो, कि समझावेंगे क्या

आज वाँ तेग़–ओ–कफ़न[2] बाँधे हुए जाता हूँ मैं
उज्र मेरे क़त्ल करने में वो अब लावेंगे क्या

गर किया नासेह ने हम को क़ैद अच्छा, यूँ सही
यह जुनून–ए–इश्क़ के अंदाज़ छुट जावेंगे क्या

ख़ाना ज़ाद–ए–जुल्फ़ हैं, ज़ंजीर से भागेंगे क्यों
हैं गिरफ़्तार–ए–वफ़ा ज़िंदाँ[3] से घबरावेंगे क्या

है अब इस मामूरे में क़हत–ए–ग़म–ए–उलफ़त, "असद"
हम ने ये माना कि दिल्ली में रहें, खावेंगे क्या

* * *

---

1. कोशिश 2. तलवार व कफ़न 3. काल कोठरी

عشرتِ قطرہ ہے، دریا....

عشرتِ قطرہ ہے، دریا میں فنا ہوجانا
درد کا حد سے گزرنا، ہے دوا ہو جانا

تجھ سے، قسمت میں مری صورتِ قفلِ اَبجد
تھا لکھا، بات کے بنتے ہی، جدا ہو جانا

دل ہوا کشمکشِ چارۂ زحمت میں تمام
مٹ گیا گھسنے میں اِس عقدے کا وا ہو جانا

اب جفا سے بھی ہیں محروم ہم، اللہ اللہ
اس قدر دشمنِ اربابِ وفا ہو جانا

ضعف سے گِر یہ مبدل بہ دم سرد ہوا
باور آیا ہمیں، پانی کا ہوا ہوجانا

ہے مجھے، ابرِ بہاری کا برس کر کھُلنا
روتے روتے غمِ فرقت میں فنا ہوجانا

بخشے ہے جلوۂ گل ذوقِ تماشا غالب
چشم کو چاہیے ہر رنگ میں وا ہو جانا

* * *

BY MERGING WITH.....

By merging with the river is a drop merrily secure
When pain exceeds a limit, ti becomes itself a cure

Like incomprehensible alphabet it is written in my fate
That you and I should part, as things become mature

Heart has fallen a casulaty to our emotional faculty
Though unresolved as an identity, it just did not endure

We are now deprived of enmity, O God, so much so
That well wishers with amity, we are unable to allure

Seeing how doleful tears turn into soulful sighs
We believe that vapourous state comes from aqua pure

For me the spring cloudburst is reminder of my state
My tearburst in doleful dispersion, to perish premature

Eye should savour beauty, in all its florid detail
In nature, O "Ghalib", efflorescence is invitingly demure

* * *

Iśrat-E-Qatrā Hai Dariyā....

iśrata-e-qatarā hai, dariyā meṃ fanā ho jānā
darda kā hada se guzaranā hai, davā ho jānā

tujhase, qismata meṃ mirī, sūrata-e-qufla-e-abajada
thā likhā, bāta ke banate hī, judā ho jānā

dila huā kaśamakaśa-e-cārā-e-zahamata meṃ tamāma
miṭa gayā ghisane meṃ isa uqde kā vā ho jānā

aba jafā se bhī haiṃ maharūma hama, allāha allāha
isa qadara duśmana-e-arabāba-e-vafā ho jānā

zofa se gara yaha mubaddila bā dama-e-sarda huā
bāvara āyā hameṃ, pānī kā havā ho jānā

hai mujhe abra-e-bahārī kā barasa kara khulanā
rote rote ghama-e-furqata meṃ, fanā ho jānā

bakhaśe hai jalvā-e-gula zoqa-e-tamāśa "ghāliba"
caśma ko cāhiye hara raṅga meṃ vā ho jānā

* * *

इश्रत-ए-क़तरा है दरिया.....

इश्रत–ए–क़तरा[1] है, दरिया में फ़ना हो जाना
दर्द का हद से गुज़रना है, दवा हो जाना

तुझसे, क़िस्मत में मिरी, सूरत–ए–कुफ़्ल–ए–अबजद
था लिखा, बात के बनते ही, जुदा हो जाना

दिल हुआ कशमकश–ए–चारा–ए–ज़हमत में तमाम
मिट गया घिसने में इस उक़्दे[2] का वा[3] हो जाना

अब जफ़ा से भी हैं महरूम हम, अल्लाह अल्लाह
इस क़दर दुश्मन–ए–अरबाब–ए–वफ़ा हो जाना

ज़ो'फ़[4] से गिरया मुबद्दिल बा दम–ए–सर्द हुआ
बावर आया हमें, पानी का हवा हो जाना

है मुझे अब–ए–बहारी का बरस कर खुलना
रोते रोते ग़म–ए–फ़ुर्क़त में, फ़ना हो जाना

बरक़शे है जल्वा–ए–गुल ज़ौक़–ए–तमाशा "ग़ालिब"
चश्म[5] को चाहिये हर रंग में वा हो जाना

* * *

---

1. क़तरे का सौभाग्य 2. गिरह 3. खुलना 4. सुस्ती 5. आंख

بسکہ دشوار ہے ہر کام....

بسکہ دشوار ہے ہر کام کا آساں ہونا
آدمی کو بھی میسّر نہیں انساں ہونا

گر یہ چاہے ہے خرابی مرے کاشانے کی
در و دیوار سے ٹپکے ہے بیاباں ہونا

وائے دیوانگیِ شوق، کہ ہر دم مجھ کو
آپ جانا ادھر، اور آپ ہی حیراں ہونا

جلوہ از بسکہ تقاضائے نگہ کرتا ہے
جوہرِ آئینہ بھی چاہے ہے مژگاں ہونا

عشرتِ قتل گہ اہلِ تمنّا مت پوچھ
عیدِ نظّارہ ہے شمشیر کا عُریاں ہونا

کی مرے قتل کے بعد اس نے جفا سے توبہ
ہائے اس زود پشیماں کا پشیماں ہونا

حیف اس چار گرہ کپڑے کی قسمت غالب
جس کی قسمت میں ہو عاشق کا گریباں ہونا

* * *

JUST AS IS DIFFICULT.....

Just as is difficult for everything to be simplified
It is difficult for every person to be ever dignified

My weeping is wanting submergence of my habitat
Home and hearth, already, are visibly petrified

Woe to my wanton weakness as all the time, alone
To go to beloved there, while reason is defied

Mirror is emulating the example of my beloved
Just as it demands that the eyebrow must be eyed

No question about the pleasure of those seeking martyrdom
The sight of sword unsheathed has with Eid crescent vied

Right after my demise has tormentor forsworn torment
So soon so contrite, soon after I had died

What fate, O "Ghalib", in store for the tiny piece of clothe
Whose lot is with the garment of a crazy lover tied

* * *

Bas Ki Duśvār Hai....

basa ki duśvāra hai hara kāma kā āsāṁ honā
ādamī ko bhī mayassara nahīṇ insāṁ honā

giriyā cāhe hai kharābī mire kāśāne kī
dara-o-dīvāra se ṭapake hai, bayābāṁ honā

vāya dīvānagī-e-śauqa ki hara dama mujhako
āpa jānā udhara, aura āpa hī hairāṁ honā

jalvā aza basa ki taqāzā-e-nigaha karatā hai
jauhara-e-āīnā bhī, cāhe hai mizagāṁ honā

iśrata-e-qatla gāha-e-ahla-e-tamananā mata pūcha
īda-e-nazzārā hai śamaśīra kā uriyāṁ honā

kī mere qatla ke bāda usane jafā se taubā
hāya usa zūda paśemāṁ kā paśemāṁ honā

haifa, usa cāra giraha kapaḑe kī qismata "ghāliba"
jisakī qismata meṇ ho, āśiqa kā garībāṁ honā

* * *

बस कि दुश्वार है.....

बस कि दुश्वार है हर काम का आसाँ होना
आदमी को भी मयस्सर नहीं इन्साँ होना

गिरिया[1] चाहे है ख़राबी मिरे काशाने[2] की
दर-ओ-दीवार से टपके है, बयाबाँ होना

वाय दीवानगी-ए-शौक़ कि हर दम मुझको
आप जाना उधर, और आप ही हैराँ होना

जल्वा अज़ बस कि तक़ाज़ा-ए-निगह करता है
जौहर-ए-आईना भी, चाहे है मिज़्गाँ[3] होना

इश्रत-ए-क़त्ल गह-ए-अह्ल-ए-तमन्ना मत पूछ
ईद-ए-नज़्ज़ारा है शमशीर का उरियाँ[4] होना

की मेरे क़त्ल के बाद उसने जफ़ा से तौबा
हाय उस ज़ूद पशेमाँ[5] का पशेमाँ होना

हैफ़[6], उस चार गिरह कपड़े की क़िस्मत "ग़ालिब"
जिसकी क़िस्मत में हो, आशिक़ का गरीबाँ होना

* * *

---

1. रोना 2. मकान 3. पलकें 4. नंगा 5. जल्द पछताने वाला
6. अफ़सोस

آ کہ مری جان....

آ کہ مری جان کو قرار نہیں ہے
طاقتِ بیدادِ انتظار نہیں ہے

دیتے ہیں جنّت حیاتِ دہر کے بدلے
نشہ بہ اندازۂ خمار نہیں ہے

گر یہ نکالے ہے تیری بزم سے مجھ کو
ہائے! کہ رونے پہ اختیار نہیں ہے

ہم سے عبث ہے گمانِ رنجشِ خاطر
خاک میں عُشّاق کی غبار نہیں ہے

دل سے اٹھا لطفِ جلوہ ہائے معانی
غیر گل آئینۂ بہار نہیں ہے

قتل کا میرے کیا ہے عہد تو بارے
واے، اگر عہد استوار نہیں ہے

تو نے قسم میکشی کی کھائی ہے غالبؔ
تیری قسم کا کچھ اعتبار نہیں ہے

* * *

COME, AS MY MIND.....

Come, as my mind is not staying at rest
No strength is left to withstand the waiting test

Grant of paradise as exchange for life's abstinence
Intoxication is not worth hangover at best

How wailing causes expulsion from your bower
How unavailing my power over my weeping zest

No use keeping grudge against us in your heart
Lover's heart is pure, lover's heart is blest

Derive from heart the pleasure of subtle intellect
Without flowers in spring, there is no fest

Now that you have resolved to confiscate my life
What if your resolve is not firm and compact

You take a vow, O "Ghalib", of abstinence from wine
What if we take your vow avowedly suspect

* * *

Ā Ki Merī Jān....

ā ki meri jāna ko qarāra nahiṃ hai
tāqata-e-bedāda-e-intizāra nahīṃ hai

dete haiṃ jannata, hayāta-e-dahra ke badale
naśā bā aṃdāzā-e-khumāra nahīṃ hai

giriyā nikāle hai terī bazma se mujhako
hāya, ki rone pe ikhtiyāra nahīṃ hai

hama se abasa hai gumāna-e-rañjiśe khātira
khāka meṃ uśśāqa kī ghubāra nahīṃ hai

dila se uṭhā lutfa-e-jalvā hāye maānī
ghaira-e-gula āīnā-e-bahāra nahīṃ hai

qatla kā mere kiyā hai ahda to bāre
vāya, agara ahda istavāra nahīṃ hai

tū ne qasama mayakuśī kī khāī hai "ghāliba"
terī qasama kā kucha etibāra nahīṃ hai

* * *

आ कि मेरी जान.....

आ कि मेरी जान को क़रार नहीं है
ताक़त–ए–बेदाद–ए–इन्तिज़ार नहीं है

देते हैं जन्नत, हयात–ए–दह्र के बदले
नशा बा अंदाज़ा–ए–रुमार नहीं है

गिरिया निकाले है तेरी बज़्म से मुझको
हाय, कि रोने पे इरिव्तयार नहीं है

हम से अबस है गुमान–ए–रंजिशे ख़ातिर
ख़ाक में उश्शाक़ की गुबार नहीं है

दिल से उठा लुत्फ़–ए–जल्वा हाये मआनी
ग़ैर–ए–गुल आईना–ए–बहार नहीं है

क़त्ल का मेरे किया है अह्द तो बारे
वाय, अगर अह्द इस्तवार नहीं है

तू ने क़सम मयकुशी की खाई है "ग़ालिब"
तेरी क़सम का कुछ एतिबार नहीं है

* * *

---

1. शराब छोड़ने

عرضِ نیازِ عشق....

عرضِ نیازِ عشق کے قابل نہیں رہا
جس دل پہ ناز تھا مجھے، وہ دل نہیں رہا

بر روئے شش جہت درِ آئینہ باز ہے
یاں امتیازِ ناقص و کامل نہیں رہا

جاتا ہوں داغِ حسرتِ ہستی لیے ہوئے
ہوں شمعِ کشتہ، در خورِ محفل نہیں رہا

مرنے کی، اے دل! اور ہی تدبیر کر کہ میں
شایانِ دست و بازوئے قاتل نہیں رہا

گو میں رہا رہینِ ستم ہائے روزگار
لیکن ترے خیال سے غافل نہیں رہا

دل سے ہوائے کشتِ وفا مٹ گئی کہ واں
حاصل سوائے حسرتِ حاصل نہیں رہا

بیدادِ عشق سے نہیں ڈرتا مگر، اسد
جس دل پہ ناز تھا مجھے، وہ دل نہیں رہا

* * *

NONCHALANCE OF BELOVED.....

Nonchalance of beloved, I can't understand any more
The heart I was proud of, can't withstand any more

Window of opportunity is wide open in universe
Notwithstanding perfection or defective band any more

I depart from this world with unfulfilled desires
Like extinct candle of precinct, not grand any more

O heart, for demise, think of another device
For execution, I don't deserve belove's hand any more

I may have been subjected to vagaries of cruel fate
Between you and me no reason to misunderstand anymore

Despondencey galore, there is no question of allure
Their heart, too barren to lure, no promised land anymore

Not afraid of trials of love, I am afraid, "Asad"
That the heart I was proud of, can't withstand anymore

* * *

Arz-E-Niyāz-E-Iśq....

arza-e-niyāza-e-iśqa ke qābila nahīṃ rahā
jisa dila pe nāza thā mujhe, vo dila nahīṃ rahā

bara rū-e-śeśa jehta, dera-e-āīnā bāza hai
yāṁ imtiyāza-e-nāqisa-o-kāmila nahīṃ rahā

jātā hūṁ dāgha-e-hasarata-e-hastī liye hue
hūṁ śammā-e-kuśtā, dara khora-e-mahafīla nahīṃ rahā

marane kī ai-dila aura hī tadabīra kara ki maiṃ
śāyāna-e-dasta-o-bāzū-e-qātila nahīṃ rahā

go maiṃ rahā rahīna-e-sitama hāye rozagāra
lekina tere khayāla se ghāfīla nahīṃ rahā

dila se havā-e-kaśta-e-vafā miṭa gaī ki vāṁ
hāsila sivāye hasarata-e-hāsila nahīṃ rahā

bedāda-e-iśqa se nahīṃ ḍaratā, magara "asada"
jisa dila pe nāza thā mujhe, vo dila nahīṃ rahā

अर्ज़-ए-नियाज़-ए-इश्क़.....

अर्ज़-ए-नियाज़-ए-इश्क़ के क़ाबिल नहीं रहा
जिस दिल पे नाज़ था मुझे, वो दिल नहीं रहा

बर रू-ए-शेश जेह्त, देर-ए-आईना बाज़ है
याँ इम्तियाज़-ए-नाक़िस-ओ-कामिल नहीं रहा

जाता हूँ दाग़-ए-हसरत-ए-हस्ती लिये हुए
हूँ शम्मा-ए-कुश्ता, दर ख़ोर-ए-महफ़िल नहीं रहा

मरने की ऐ-दिल और ही तदबीर कर कि मैं
शायान-ए-दस्त-ओ-बाज़ू-ए-क़ातिल नहीं रहा

गो मैं रहा रहीन-ए-सितम हाये रोज़गार
लेकिन तेरे ख़याल से ग़ाफ़िल नहीं रहा

दिल से हवा-ए-कश्त-ए-वफ़ा मिट गई कि वाँ
हासिल सिवाये हसरत-ए-हासिल नहीं रहा

बेदाद-ए-इश्क़ से नहीं डरता, मगर "असद"
जिस दिल पे नाज़ था मुझे, वो दिल नहीं रहा

* * *

پھر کچھ اِک دل کو....

پھر کچھ اِک دل کو بے قراری ہے
سینہ، جویائے زخمِ کاری ہے

پھر جگر کھودنے لگا ناخن
آمدِ فصلِ لالہ کاری ہے

پھر اُسی بیوفا پہ مرتے ہیں
پھر وہی زندگی ہماری ہے

پھر کھلا ہے درِ عدالتِ ناز
گرم بازارِ فوجداری ہے

ہو رہا ہے جہان میں اندھیر
زلف کی پھر سرشتہ داری ہنے

پھر ہوئے ہیں گواہِ عشق طلب
اشکباری کا حکم جاری ہے

بے خودی بے سبب نہیں، غالب
کچھ تو ہے، جس کی پردہ داری ہے

* * *

RESTLESSNESS AGAIN.....

Restlessness again is somehow prevailing
Heart again is sad and ailing

Festive spring is in the air
Heart's caution is unavailing

Again, unfailing in love for beloved
Again, we are in for the same failing

Beloved's court is reassembled
For uncourtly activity for impaling

World again is in throes of darkness
Beloved's tresses again are abseiling

Witnesses for love are again in dock
Order is abroad for their railing

Not without reason is "Ghalib" swooning
There is something he is not detailing

* * *

Phir Kuch Ik Dil....

phira kucha ika dila ko beqarārī hai
sinā, juyā-e-zakhma kāri hai

phira jigara khodane lagā nākhuna
āmada-e-fasla-e-lālā kārī hai

phira usī bevafā pe marate haiṃ
phira vahī zindagī hamārī hai

phira khulā hai dara-e-adālata-e-nāza
garma bāzāra-e-fojadārī hai

phira hue haiṃ gavāha-e-iśqa talaba
aśka bārī kā hukma jārī . hai

bekhudī be sababa nahīṃ, "ghāliba"
kucha to hai, jisa kī pardādārī hai

* * *

फिर कुछ इक दिल.....

फिर कुछ इक दिल को बेक़रारी है
सीना, जुया–ए–ज़रूम कारी है

फिर जिगर खोदने लगा नाखुन
आमद–ए–फ़स्ल–ए–लाला कारी है

फिर उसी बेवफ़ा पे मरते हैं
फिर वही ज़िंदगी हमारी है

फिर खुला है दर–ए–अदालत–ए–नाज़
गर्म बाज़ार–ए–फ़ौजदारी है

फिर हुए हैं गवाह–ए–इश्क़ तलब
अश्क बारी का हुक्म जारी है

बेखुदी बे सबब नहीं, "ग़ालिब"
कुछ तो है, जिस की पर्दादारी है

* * *

چاہیے اچھوں کو، جتنا....

چاہیے اچھّوں کو، جتنا چاہیے
وہ اگر چاہیں، تو پھر کیا چاہیے

صحبتِ رنداں سے واجب ہے حذر
جائے مے، اپنے کو کھینچا چاہیے

چاہنے کو تیرے کیا سمجھا تھا دل
بارے، اب اس سے بھی سمجھا چاہیے

چاک مت کر، جیب، بے ایّامِ گُل
کچھ اُدھر کا بھی اشارا چاہیے

دشمنی نے میری، کھویا غیر کو
کس قدر دشمن ہے، دیکھا چاہیے

منحصر مرنے پہ ہو جس کی امید
نا امیدی اس کی دیکھا چاہیے

چاہتے ہیں خوبرویوں کو اسد
آپ کی صورت تو دیکھا چاہیے

* * *

SO GOOD FOR GOOD PEOPLE.....

So good for good people we show affection
If they reciprocate what better satisfaction

Good to shun those with the drink addiction
Good to overcome wine's own distraction

We had better show firmness for heart
As it shows weakness for your attraction

Not to overdo with our own overtures
We had better watch beloved's own reaction

Rival's animosity hardened your cusiosity
It is hard to gauge your disaffection

For those whose hope depends on dying
It is distressing to see their dissatisfaction

"Asad" has liking for likable folk
Ah, how we like his predilection

* * *

Cāhiye Acchoṃ Ko, Jitnā....

cāhiye acchoṃ ko, jitanā cāhiye
vo agara cāheṃ to phira kyā cāhiye

sohaba-e-rindāṁ se vājiba hai hazara
jāye maya apane ko khīñcā cāhiye

cāhane ko tere kyā samajhā thā dila
bāre, aba isase bhī samajhā cāhiye

cāka mata kara jeba be ayyāma-e-gula
kucha udhara kā bhī iśārā cāhiye

duśmanī ne merī, khoyā ghaira ko
kisa qadara duśmana hai, dekhā cāhiye

munhasira marane pe ho, jisakī ummīda
nāummīdī usakī dekhā cāhiye

cāhate haiṃ , khūbarūyoṃ ko "asada"
āpakī sūrata to dekhā cāhiye

* * *

चाहिये अच्छों को, जितना.....

चाहिये अच्छों को, जितना चाहिये
वो अगर चाहें तो फिर क्या चाहिये

सोहबत–ए–रिंदाँ से वाजिब है हज़र[1]
जाये मय अपने को खींचा चाहिये

चाहने को तेरे क्या समझा था दिल
बारे, अब इससे भी समझा चाहिये

चाक मत कर जेब बे अय्याम–ए–गुल
कुछ उधर का भी इशारा चाहिये

दुश्मनी ने मेरी, खोया ग़ैर को
किस क़दर दुश्मन है, देखा चाहिये

मुन्हसिर मरने पे हो, जिसकी उम्मीद
नाउम्मीदी उसकी देखा चाहिये

चाहते हैं ख़ूबरूयों[2] को "असद"
आपकी सूरत तो देखा चाहिये

* * *

---

1. बचाव 2. अच्छी सूरत वालों को

بے اعتدالیوں سے....

بے اعتدالیوں سے سُبک سب میں ہم ہوئے
جتنے زیادہ ہوگئے، اتنے ہی کم ہوئے

پنہاں تھا دامِ سخت، قریب آشیاں کے
اڑنے نہ پائے تھے کہ گرفتار ہم ہوئے

ہستی ہماری، اپنی فنا پر دلیل ہے
یاں تک مٹے کہ آپ ہم اپنی قسم ہوئے

تیری وفا سے کیا ہو تلافی، کہ دہر میں
تیرے سوا بھی، ہم پہ بہت سے ستم ہوئے

لکھتے رہے جنوں کی حکایاتِ خوں چکاں
ہر چند اِس میں ہاتھ ہمارے قلم ہوئے

اہلِ ہوس کی فتح ہے، ترکِ نبردِ عشق
جو پانْو اُٹھ گئے وہی ان کے علم ہوئے

چھوڑی اسدؔ! نہ ہم نے گدائی میں دل لگی
سائل ہوئے! تو عاشقِ اہلِ کرم ہوئے

* * *

OUR DOWNFALL RESULTED.....

Our downfall resulted from our lack of temperance
The more it was so, the less was our substance

There was a hidden trap very near our nest
Befor we could fly we were caught in the contrivance

Our obliteration becomes an example in itself
Our extinction in the end is the result of our existence

How can fealty itself be an adequate recompense
As in the world we bore rigours of subsistence

Gory tales of madness, persistently we have written
Our hands, however, were smitten as a consequence

Victory of vavaricious folk is to give up skirmish of love
They only have feet of clay, their feats have no significance

O "Asad", as a mendicant, we stuck to humourous temperament
We fell in love with the munificent, to live on their munificence

* * *

Be Aitidāliyoṃ Se Subuk....

be aitidāliyoṃ se subuka saba meṃ hama hue
jitane zyādā ho gaye utane hī kama hue

pinhāṁ thā dāma-e-sakhta, qarība āśiyāṁ ke
uḑane na pāe athe kī giftāra hama hue

hastī hamārī apanī fanā para dalīla hai
yāṁ taka miṭe ki āpa hama apanī qasama hue

terī vafā se kyā ho talāfī, ki dahra meṃ
tere sivā bhī hama pe bahuta se sitama hue

likhate rahe júnūṁ kī hikāyāta-e-khūṁ cakāṁ
haracanda isa meṃ hātha hamāre qalama hue

ahla-e-havasa kī fateha hai, tarka-e-nabarda-e-iśqa
jo pāṁva uṭha gaye, vahī unake alama hue

choḑī, "asada!" na hamane gadāī meṃ dillagī
sāila hue to āśiqa-e-ahla-e-karama hue

* * *

बे ऐ'तिदालियों से सुबुक.....

बे ऐ'तदालियों[1] से सुबुक सब में हम हुए
जितने ज़्यादा हो गये उतने ही कम हुए

पिन्हाँ था दाम–ए–सरव्त, क़रीब आशियाँ के
उड़ने न पाए थे कि गिरफ़्तार हम हुए

हस्ती हमारी अपनी फ़ना पर दलील है
याँ तक मिटे कि आप हम अपनी क़सम हुए

तेरी वफ़ा से क्या हो तलाफ़ी, कि दह्र में
तेरे सिवा भी हम पे बहुत से सितम हुए

लिखते रहे जुनूँ की हिकायात–ए–ख़ूँ चकाँ[2]
हरचंद इस में हाथ हमारे क़लम हुए

अह्ल–ए–हवस की फ़तेह है, तर्क–ए–नबर्द–ए–इश्क़
जो पाँव उठ गये, वही उनके अलम हुए

छोड़ी, "असद!" न हमने गदाई[3] में दिल्लगी
साइल[4] हुए तो आशिक़–ए–अह्ल–ए–करम हुए

* * *

---

1. असमानताओं 2. लहू भरी दास्तान 3. फ़क़ीरी 4. मांगने वाला

گھر، جب بنالیا....

گھر، جب بنا لیا ترے در پر، کہے بغیر
جانے گا اب بھی تو نہ مرا گھر، کہے بغیر

کہتے ہیں، جب رہی نہ مجھے طاقتِ سخن
جانوں کسی کے دل کی میں کیوں کر، کہے بغیر

کام اُس سے آپڑا ہے کہ، جس کا جہان میں
لیوے نہ کوئی نام ''ستمگر'' کہے بغیر

جی میں ہی کچھ نہیں ہے ہمارے، وگرنہ ہم
سر جائے یا رہے، نہ رہیں پر کہے بغیر

چھوڑوں گا میں نہ اُس بتِ کافر کا پوجنا
چھوڑے نہ خلق گو مجھے کافر کہے بغیر

ہر چند ہو مشاہدۂ حق کی گفتگو
بنتی نہیں ہے، بادہ و ساغر کہے بغیر

غالب! نہ کر حضور میں تو بار بار عرض
ظاہر ہے تیرا حال سب ان پر کہے بغیر

* * *

I HAVE BIVOUACED.....

I have bivouced at your door, even without permission
Won't you know my billet now, even without admission

Now that I am weakened much, to state my point of view
Beloved is feigning ignorance for lack of a transmission

We are having to deal with one, who is friendly with no one
He is draconian second to none, without any remission

We have nothing left to say, otherwise as a rule
We say at risk of losing head, such is our mission

I never cease to idolise that idol of a being
Let the wold accuse me of an idle act of commission

However we are quizzical, for empirical or metaphysical
Wine and cup are physical, no question of their omission

O "Ghalib", do not state your case repeatedly for the patron
he knows your condition as a veteran, without any submission

* * *

Ghar Jab Bana Liyā....

ghara, jaba banā liyā tere dara para, kahe bag̲haira
jānegā aba bhī tū na merā ghara, kahe bag̲haira

kahate haiṃ, jaba rahī na mujhe tāqata-e-su̲khana
jānūm̃ kisī ke dila kī maiṃ kyoṃ kara, kahe bag̲haira

kāma usase ā paड़ā hai, ki jisakā jahāna meṃ
leve na koī nāma, "sitamagara" gahe bag̲haira

ji meṃ hi kucha nahiṃ hai hamāre, vagarnā hama
sara jāye yā rahe, na raheṃ para kahe bag̲haira

choड़ūṅgā maiṃ na usa buta-e-kāfira ko pūjanā
choड़e na su̲khalqa go mujhe kāfira kahe bag̲haira

haracanda ho muśāhidā-e-haqa kī guftugū
banatī nahīṃ hai bādā-o-sāg̲hara kahe bag̲haira

"g̲hālib a!" na kara huzūra meṃ tū bāra bāra arza
zāhira hai terā hāla saba unapara kahe bag̲haira

* * *

घर जब बना लिया.....

घर, जब बना लिया तेरे दर पर, कहे बग़ैर
जानेगा अब भी तू न मेरा घर, कहे बग़ैर

कहते हैं, जब रही न मुझे ताक़त–ए–सुख़न
जानूँ किसी के दिल की मैं क्यों कर, कहे बग़ैर

काम उससे आ पड़ा है, कि जिसका जहान में
लेवे न कोई नाम, "सितमगर" कहे बग़ैर

जी में ही कुछ नहीं है हमारे, वगर्ना हम
सर जाये या रहे, न रहें पर कहे बग़ैर

छोड़ूंगा मैं न उस बुत–ए–काफ़िर को पूजना
छोड़े न ख़ल्क़ गो मुझे काफ़िर कहे बग़ैर

हरचंद हो मुशाहिदा–ए–हक़[1] की गुफ़्तुगू
बनती नहीं है बादा–ओ–साग़र[2] कहे बग़ैर

"ग़ालिब!" न कर हुज़ूर में तू बार बार अर्ज़
ज़ाहिर है तेरा हाल सब उनपर कहे बग़ैर

* * *

---

1. सच देखने 2. शराब व शराब का प्याला

ہوئی تاخیر، تو کچھ....

ہوئی تاخیر، تو کچھ باعثِ تاخیر بھی تھا
آپ آتے تھے، مگر کوئی عناں گیر بھی تھا

تم سے بیجا ہے مجھے اپنی تباہی کا گلا
اِس میں کچھ شائبہ خوبیِ تقدیر بھی تھا

تو مجھے بھول گیا ہو تو پتا بتلا دوں
کبھی فتراک میں تیرے کوئی نخچیر بھی تھا

بجلی اِک کوند گئی آنکھوں کے آگے، تو کیا
بات کرتے، کہ میں لب تشنۂ تقریر بھی تھا

یوسف اس کو کہوں، اور کچھ نہ کہے، خیر ہوئی
گر بگڑ بیٹھے، تو میں لائقِ تعزیر بھی تھا

پیشے میں عیب نہیں، رکھیے نہ فرہاد کو نام
ہم ہی آشفتہ سروں میں وہ جواں میر بھی تھا

ریختے کے تمھیں اُستاد نہیں ہو، غالب
کہتے ہیں اگلے زمانے میں کوئی میر بھی تھا

* * *

YOU WERE DELAYED.....

You were delayed, there would be a reason for delay
Did someone when you came help you on the way

It is unfair to blame for my ruination
Destiny had, in combination, its own part to play

If you happen to forget, let me give you a clue
You recall there was someone in your bag of prey

What if there was a lightning flash in front of my eyes
I wish you had spoken, I was thirsting for you to say

I compared beloved with Yousaf and beloved didn't mind
If upset, I could be in a bind, subject to a fray

No shame for a profession, no blame for Farhad's obsession
As he was among us lovers a maverick all the way

You alone are not, O "Ghalib", the master of Urdu language
They say a certain Mir was there, master in his day

* * *

Huī Tākhīr To Kuch....

huī tākhīra, to kucha bāīsa-e-tākhīra bhī thā
āpa āte the magara koī anāmmgīra bhī thā

tuma se bejā hai mujhe apanī tabāhī kā gilā
isameṃ kucha śāibā-e-khūbī-e-taqadīra bhī thā

tū mujhe bhūla gayā ho, to patā batalā dūm
kabhī fitarāka meṃ tere, koī nakhacera bhī thā

bijalī ika kaunda gaī āmkhoṃ ke āge, to kyā
bāta karate ki maiṃ laba tiśnā-e-taqarīra bhī thā

yūsufa usako kahūm, aura kucha na kahe, khaira huī
gara bigaड़a baiṭhe, to maiṃ lāiqa-e-tāzīra bhī thā

peśe meṃ aiba nahīṃ, rakhiye na farahāda ko nāma
hama hī āśuftā saroṃ meṃ, vo javām mīra bhī thā

rekhate ke tumhīṃ ustāda nahīṃ ho "ghāliba"
kahate haiṃ, agale zamāne meṃ koī "mīra" bhī thā

* * *

हुई ताख़ीर तो कुछ.....

हुई तारख़ीर[1], तो कुछ बाईस–ए–तारख़ीर भी था
आप आते थे मगर कोई अ़नाँगीर भी था

तुम से बेजा है मुझे अपनी तबाही का गिला
इसमें कुछ शाइबा–ए–ख़ूबी–ए–तक़दीर भी था

तू मुझे भूल गया हो, तो पता बतला दूँ
कभी फ़ितराक[2] में तेरे, कोई ननचेर भी था

बिजली इक कौंद गई आँखों के आगे, तो क्या
बात करते कि मैं लब तिश्ना–ए–तक़रीर भी था

यूसुफ़ उसको कहूँ, और कुछ न कहे, ख़ैर हुई
गर बिगड़ बैठे, तो मैं लाइक़–ए–ताज़ीर[3] भी था

पेशे में ऐब नहीं, रखिये न फ़रहाद को नाम
हम ही आशुफ़्ता सरों[4] में, वो जवाँ मीर भी था

रेख़ते के तुम्हीं उस्ताद नहीं हो "ग़ालिब"
कहते हैं, अगले ज़माने में कोई "मीर" भी था

* * *

---

1. देरी 2. शिकारबन्द जो ज़ीन में लगा हो 3. सज़ा के लाइक़
4. सरफिरों

وہ مری چینِ جبیں....

وہ مری چینِ جبیں سے غمِ پنہاں سمجھا
رازِ مکتوب بہ بے ربطیِ عنواں سمجھا

یک الف بیش نہیں صیقلِ آئینہ ہنوز
چاک کرتا ہوں، میں جب سے کہ گریباں سمجھا

شرحِ اسبابِ گرفتاریِ خاطر مت پوچھ
اِس قدر تنگ ہوا دل کہ میں زنداں سمجھا

عجز سے اپنے یہ جانا کہ وہ بدخو ہوگا
نبضِ خس سے تپشِ شعلۂ سوزاں سمجھا

سفرِ عشق میں کی ضعف نے راحت طلبی
ہر قدم سایے کو میں اپنے شبستاں سمجھا

تھا گریزاں مژۂ یار سے دل، تا دمِ مرگ
دفعِ پیکانِ قضا اِس قدر آساں سمجھا

دل دیا جان کے کیوں اس کو وفادار اسد!
غلطی کی کہ جو کافر کو مسلماں سمجھا

* * *

BELOVED GUESSED.....

Beloved guessed my inner sorrow from furrows of my forehead
A letter's secret is given out by haphazard letterhead

I still have not polished well the mirror of my heart
I cannot mend very well, my garment tear with thread

Don't ask me for the reason for harassment of heart
So encircled it is with grief, it resembles a prisonstead

My humility was a foil to beloved's vain behaviour
Just like matted straw is to fire flaming red

In path of love the easy nature found an easy way
At every step I took my shadow as nocturnal spread

My heart was scared till death by beloved's lethal glances
To fend off fatal nuances, it underestimated their dread

Why your heart, O faithful "Asad", your knowingly surrendered
You blundered if you wondered for that unfaithful as a kndred

* * *

Vo Merī Cain-E-Jabīṃ....

vo merī caina-e-jabīṃ se ghama-e-pinhāṁ samajhā
rāza-e-maktūba bā be rabatī-e-unvāṁ samajhā

yaka alifa beśa nahīṃ, saiqala-e-āīnā hanūza
cāka karatā hūṁ, maiṃ jaba se ki garībāṁ samajhā

śarahe arabāba-e-giraftārī-e-khātira mata pūcha
isa qadara tañga huā dila, ki maiṃ zindāṁ samajhā

ijza se apane ye jānā ki vo badakhū hogā
nabza-e-khasa se tapiśa-e-śolā-e-sozāṁ samajhā

safara-e-iśqa meṃ kī zofa ne rāhata talabī
hara qadama sāye ko maiṃ apane śabistāṁ samajhā

thā gurezāṁ mazā-e-yāra se dila tā dama-e-mirga
dafā-e-paikāna-e-qazā isa qadara āsāṁ samajhā

dila diyā jāna ke kyoṃ usako vafādāra "asada!"
ghalatī kī ki jo kāfira ko musalamāṁ samajhā

* * *

वो मेरी चैन-ए-जबीं.....

वो मेरी चैन–ए–जबीं से ग़म–ए–पिन्हाँ समझा
राज़–ए–मक्तूब[1] बा बे रबती–ए–उन्वाँ समझा

यक अलिफ़ बेश नहीं, सैक़ल–ए–आईना[2] हनूज़[3]
चाक करता हूँ, मैं जब से कि गरीबाँ समझा

शरहे अरबाब–ए–गिरफ़्तारी–ए–ख़ातिर मत पूछ
इस क़दर तंग हुआ दिल, कि मैं ज़िंदाँ समझा

इज्ज़[4] से अपने ये जाना कि वो बदख़ू होगा
नब्ज़–ए–ख़स से तपिश–ए–शोला–ए–सोज़ाँ समझा

सफ़र–ए–इश्क़ में की ज़ौफ़ ने राहत तलबी
हर क़दम साये को मैं अपने शबिस्ताँ समझा

था गुरेज़ाँ मज़ा–ए–यार से दिल ता दम–ए–मिर्ग
दफ़ा–ए–पैकान[5]–ए–क़ज़ा इस क़दर आसाँ समझा

दिल दिया जान के क्यों उसको वफ़ादार "असद!"
ग़लती की कि जो काफ़िर को मुसलमाँ समझा

* * *

---

1. ख़त का राज़ 2. आईने का पालिश 3. अब भी 4. आजिज़ी
5. तीर से बचाव

گر خامشی سے فائدہ....

گر خامشی سے فائدہ اِخفائے حال ہے
خوش ہوں کہ میری بات سمجھنی محال ہے

کس کو سناؤں حسرتِ اظہار کا گلہ
دل، فردِ جمع و خرجِ زباں ہائے لال ہے

کس پردے میں ہے آئینہ پرواز! اے خدا
رحمت، کہ عذر خواہِ لبِ بے سوال ہے

ہے ہے، خدا نخواستہ، وہ اور دشمنی
اے شوقِ! منفعل یہ تجھے کیا خیال ہے

وحشت پہ میری عرصۂ آفاق تنگ تھا
دریا، زمین کو عرقِ انفعال ہے

ہستی کے مت فریب میں آجائیو، اسد!
عالم تمام، حلقۂ دامِ خیال ہے

* * *

IF SILENCE.....

If silence has the benefit of hiding one's condition
Glad I am 'tis difficult to understand my rendition

To whom shall I complain of my inability to explain
Tongue is tied up, head is mixed up for addition

O God, behind what curtain you are operating
I request for your mercy, lips sealed in petition

Beloved did, O God forbid, contemplate animosity
O petulant curiosity, why irrational supposition

Land is narrow in extent, for my wandering temperament
River is sweat to indicate its nervous disposition

O "Asad", don't be taken in by life's proposition
World at large is nothing but a snare for cognition

* * *

Gar Khāmuśī Se Fāyeda....

gara khāmuśī se fāyedā ikhafā-e-hāla hai
khuśa hūm̃, ki merī bāta samajhanī muhāla hai

kisako sunāum̃ hasarata-e-izahāra kā gilā
dila farda-e-jamā-o-kharca zabāṃ hāya lāla hai

kisa parde meṃ hai āīnā paradāza!, ai khudā
rahamata, ki uzra khvāha laba-e-besavāla hai

hai hai, khudā na khvāstā vo aura duśmanī
ai śauqa-e-munafaila, ye tujhe kyā khayāla hai

vahśata pe merī arsā-e-afāqa tanga thā
dariyā zamīna ko arqa-e-inafaāla hai

hastī ke mata fareba meṃ ājāiyo "asada"
ālama tamāma, halaqā-e-dāme khayāla hai

* * *

गर ख़ामुशी से फ़ायदा.....

गर ख़ामुशी से फ़ायदा इख़फ़ा-ए-हाल[1] है
ख़ुश हूँ, कि मेरी बात समझनी मुहाल है

किसको सुनाऊँ हसरत-ए-इज़हार का गिला
दिल फ़र्द-ए-जमा-ओ-ख़र्च ज़बां हाय लाल है

किस पर्दे में है आईना परदाज़!, ऐ ख़ुदा
रहमत, कि उज़्र ख़्वाह लब-ए-बेसवाल है

है है, ख़ुदा न ख़्वास्ता वो और दुश्मनी
ऐ शौक़-ए-मुनफ़इल[2], ये तुझे क्या ख़याल है

वहशत पे मेरी अर्सा-ए-अफ़ाक़ तंग था
दरिया ज़मीन को अर्क़-ए-इनफ़आल है

हस्ती के मत फ़रेब में आजाइयो "असद"
आलम तमाम, हलक़ा-ए-दामे ख़याल है

* * *

---

1. छुपा हुआ हाल 2. गड़बड़ी करने का शौक़

کوئی اُمیّد بر نہیں آتی....

کوئی اُمیّد بر نہیں آتی
کوئی صورت نظر نہیں آتی

موت کا ایک دن معیّن ہے
نیند کیوں رات بھر نہیں آتی

آگے آتی تھی حالِ دل پہ ہنسی
اب کسی بات پر نہیں آتی

ہے کچھ ایسی ہی بات جو، چپ ہوں
ورنہ کیا بات کر نہیں آتی

کیوں نہ چیخوں کہ یاد کرتے ہیں
میری آواز گر نہیں آتی

ہم وہاں ہیں، جہاں سے ہم کو بھی
کچھ ہماری خبر نہیں آتی

مرتے ہیں آرزو میں مرنے کی
موت آتی ہے پر نہیں آتی

* * *

THERE IS NOT A RAY.....

There is not a ray of hope
We do not see any scope

Death is sure one fixed day
Why at night for sleep to elope

Aforetimes, I chided wayward heart
Nothing now I do but mope

I am tongue tied expediently
Not inexpediently for words I grope

Why not I bawl at beloved's call
Though voice from lips cannot cope

We are at a stage, all forlorn
All adrift, bereft of hope

How we are dying for death to come
It does not come but deals the rope

* * *

Koī Ummīd Bar Nahīṃ Ātī....

koī ummīda bara nahīṃ ātī
koī sūrata nazara nahīṃ ātī

mauta kā eka dina muayyana hai
nīnda kyoṃ rāta bhara nahīṃ ātī

āge ātī thī hāla-e-dila pe hamˇsī
aba kisī bāta para nahīṃ ātī

hai kucha aisī hī bāta, jo cupa hūmˇ
varnā kyā bāta kara nahīṃ ātī

kyoṃ na cīkhūmˇ ki yāda karate haiṃ
merī āvāza gara nahīṃ ātī

hama vahāmˇ haiṃ, jahāmˇ se hama ko bhī
kucha hamārī khabara nahīṃ ātī

marate haiṃ ārazū meṃ marane kī
mauta ātī hai, para nahīṃ ātī

* * *

कोई उम्मीद बर नहीं आती.....

कोई उम्मीद बर नहीं आती
कोई सूरत नज़र नहीं आती

मौत का एक दिन मुअय्यन[1] है
नींद क्यों रात भर नहीं आती

आगे आती थी हाल–ए–दिल पे हँसी
अब किसी बात पर नहीं आती

है कुछ ऐसी ही बात, जो चुप हूँ
वर्ना क्या बात कर नहीं आती

क्यों न चीख़ूँ कि याद करते हैं
मेरी आवाज़ गर नहीं आती

हम वहाँ हैं, जहाँ से हम को भी
कुछ हमारी ख़बर नहीं आती

मरते हैं आरज़ू में मरने की
मौत आती है, पर नहीं आती

* * *

---

1. तय

کوئی دن، گر زندگانی....

کوئی دن، گر زندگانی اور ہے
اپنے جی میں ہم نے ٹھانی اور ہے

آتشِ دوزخ میں، یہ گرمی، کہاں
سوزِ غم ہائے نہانی اور ہے

بارہا دیکھی ہیں، ان کی رنجشیں
پر کچھ اب کے سرگرانی اور ہے

دے کے خط، منہ دیکھتا ہے نامہ بر
کچھ تو پیغامِ زبانی اور ہے

قاطعِ اعمار ہیں اکثر نجوم
وہ بلائے آسمانی اور ہے

ہو چکیں، غالبؔ! بلائیں سب تمام
ایک مرگِ ناگہانی اور ہے

* * *

IF SOME LIFE SPAN.....

If some life span is left
We have a plan that is deft

Hell fire is not as intense hot
As one raging whithin our chest

Beloved's temper has ups and downs
But this is especially high in crest

The messenger stares handing a message
To add a word at beloved's behest

Though many a star bedevils lives
This one is a devil at its best

"Ghalib" is through with all the blights
One blighted death is another test

* * *

Koī Din Gar Zindagī....

koī dina gara zindagānī aura hai
apane jī meṃ hama ne ṭhānī aura hai

ātiśa-e-dozakha meṃ ye garmī kahāṁ
soza-e-ghama hāya nihānī aura hai

bārahā dekhī haiṃ unakī rañjiśeṃ
para kucha abake saragirānī aura hai

deke khata, muṁha dekhatā hai nāmā-bara
kucha to paighāma-e-zabānī aura hai

qātea aimāra haiṃ aksara nujūma
vo balā-e-āsamānī aura hai

ho cukīṃ "ghāliba!" balāyeṃ saba tamāma
eka mirga-e-nāgahānī aura hai

* * *

कोई दिन गर ज़िंदगानी.....

कोई दिन गर ज़िंदगानी और है
अपने जी में हम ने ठानी और है

आतिश–ए–दोज़ख़[1] में ये गर्मी कहाँ
सोज़–ए–ग़म हाय निहानी और है

बारहा देखी हैं उनकी रंजिशें
पर कुछ अबके सरगिरानी और है

दे के ख़त, मुँह देखता है नामा–बर[2]
कुछ तो पैग़ाम–ए–ज़बानी और है

क़ातेअ[3] ऐमार हैं अक्सर नुजूम[4]
वो बला–ए–आसमानी और है

हो चुकीं "ग़ालिब!" बलायें सब तमाम
एक मर्ग–ए–नागहानी और है

* * *

1. नरक की आग 2. संदेशवाहक 3. मुसाफ़िर 4. ज्योतिष

مدّت ہوئی ہے یار....

مُدّت ہوئی ہے یار کو مہماں کیے ہوئے
جوشِ قدح سے بزمِ چراغاں کیے ہوئے

کرتا ہوں جمع پھر جگرِ لخت لخت کو
عرصہ ہوا ہے دعوتِ مژگاں کیے ہوئے

پھر وضعِ احتیاط سے رُکنے لگا ہے دم
برسوں ہوئے ہیں چاک گریباں کیے ہوئے

پھر گرم نالہ ہائے شرر بار ہے نَفَس
مُدّت ہوئی ہے سیرِ چراغاں کیے ہوئے

پھر جی میں ہے کہ در پہ کسی کے پڑے رہیں
سر زیرِ بارِ منّتِ درباں کیے ہوئے

جی ڈھونڈھتا ہے پھر، وہی فرصت کہ، رات دن
بیٹھے رہیں تصوّرِ جاناں کیے ہوئے

غالبؔ ہمیں نہ چھیڑ کہ پھر جوشِ اشک سے
بیٹھے ہیں ہم تہیّۂ طوفاں کیے ہوئے

* * *

'TIS LONG SINCE.....

'Tis long our beloved was our honoured guest
'Tis long since the party was enlivened with our zest

'Tis long since we acted as a host to our beloved
For long has our soul been subjected to a test

'Tis long since we acted with an absolute abandon
As etiquette demanded that our conduct be the best

'Tis long since we relished the lights highly lavished
The heart is feeling ravished, again within our chest

We wish again to lie at the beloved's door
Enteating for the usher, to open at our request

We wish again to savour the idle days of favour
Pensively, nostalgically, for the beloved's quest

O "Ghalib", do not agitate our mind in turgid state
Our tears will cause a spate, as a token of protest

* * *

Muddat Huī Hai Yār....

muddata huī hai yāra ko mehamāṁ kiye hue
jośa-e-kadaha se, bazme cirāgẖāṁ kiye hue

karatā hūṁ jamā phira, jigara-e-lakhta lakhta ko
arsā huā hai dāvata-e-mizagāṁ kiye hue

phira vazā-e-ehatiyāta se rukane lagā hai dama
barasoṃ hue haiṃ cāka garībāṁ kiye hue

phira garma-e-nālā hāya śarara bāra hai nafasa
muddata huī hai saira-e-cirāgẖāṁ kiye hue

phira jī meṃ hai ki dara pe kisī ke paḍe raheṃ
sara zera-e-bāra-minnata-e-darabāṁ kiye hue

jī ḍhūṁḍhatā hai phira vahī fursata ke rāta dina
baiṭhe raheṃ tasavvura-e-jānāṁ kiye hue

"gẖāliba" hameṃ na cheḍa ki phira, jośa-e-aśka se
baiṭhe haiṃ hama tahayyā-e-tūfāṁ kiye hue

* * *

मुद्दत हुई है यार.....

मुद्दत हुई है यार को मेहमाँ किये हुए
जोश–ए–कदह[1] से, बज़्मे चिराग़ाँ किये हुए

करता हूँ जम'अ फिर, जिगर–ए–लख्त लख्त[2] को
अर्सा हुआ है दा'वत–ए–मिज़गाँ किये हुए

फिर वज़ा–ए–एहतियात से रुकने लगा है दम
बरसों हुए हैं चाक गरीबाँ किये हुए

फिर गर्म–ए–नाला हाय शरर बार है नफ़स
मुद्दत हुई है सैर–ए–चिराग़ाँ किये हुए

फिर जी में है कि दर पे किसी के पड़े रहें
सर ज़ेर–ए–बार–मिन्नत–ए–दरबाँ किये हुए

जी ढूँढता है फिर वही फ़ुर्सत के रात दिन
बैठे रहें तसव्वुर–ए–जानाँ किये हुए

"ग़ालिब" हमें न छेड़ कि फिर, जोश–ए–अश्क से
बैठे हैं हम तहय्या–ए–तूफ़ाँ किये हुए

* * *

---

1. शराब के प्याले का जोश 2. जिगर के टुकड़े टुकड़े

سرگشتگی میں، عالمِ ہستی....

سرگشتگی میں، عالمِ ہستی سے یاس ہے
تسکیں کو دے نوید کہ مرنے کی آس ہے

لیتا نہیں مرے دلِ آوارہ کی خبر
اب تک، وہ جانتا ہے، کہ میرے ہی پاس ہے

کیجیے بیاں سرورِ تبِ غم کہاں تلک
ہر مُو مرے بدن پہ، زبانِ سپاس ہے

ہے وہ غرورِ حسن سے بیگانۂ وفا
ہر چند اس کے پاس دلِ حق شناس ہے

پی، جس قدر ملے شبِ مہتاب میں شراب
اِس بلغمی مزاج کو گرمی ہی راس ہے

ہر اِک مکان کو ہے مکیں سے شرف، اسد!
مجنوں جو مر گیا ہے، تو جنگل اداس ہے

* * *

I HAVE LOST SUSTAINABILITY.....

I have lost sustainability as a result of obsession
Glad tidings for tranquility, I hope for end of session

Beloved does not enquire about may wayward heart
Believing, as of now, it is still in my possession

Impossible though to state my mind's ecstatic state
Each fibre, eager to formulate, is yearning for expression

Too conceited with beauty, the beloved is alien to duty
However much with ingenuity, mind has proper discretion

I drink as well I might in a moonlit night
For my nervous plight as a warm dispensation

O "Asad", each habitat is signified, by inhabitants is dignified
As Majnoon has departed, the desert is in depression

* * *

Sar Gaśtagī Meṃ Ālam-E-Hastī....

sara gaśtī meṃ ālama-e-hastī se yāsa hai
taskīṃ ko de naveda, ki marane kī āsa hai

letā nahīṃ mere dila-e-āvārā kī khabara
aba taka vo jānatā hai, ki mere hī pāsa hai

kījiye bayāṁ surūra-e-taba-e-ghama kahāṁ talaka
hara mū mere badana pe zabāna-e-sipāsa hai

hai vo ghurūra-e-husna se begānā-e-vafā
haracanda usake pāsa dila-e-haqa śanāsa hai

pī, jisa qadara mile, śaba-e-mahatāba meṃ śarāba
isa balaghamī mizāja ko garmī hī rāsa hai

hara ika makāna ko hai makīṃ se śarafa "asada!"
majanūṁ jo mara gayā hai, to jaṅgala udāsa hai

* * *

सर गश्तगी में आलम-ए-हस्ती.....

सर गश्तगी[1] में आलम–ए–हस्ती से यास[2] है
तस्कीं को दे नवेद[3], कि मरने की आस है

लेता नहीं मेरे दिल–ए–आवारा की ख़बर
अब तक वो जानता है, कि मेरे ही पास है

कीजिये बयाँ सुरूर–ए–तब–ए–ग़म कहाँ तलक
हर मू[4] मेरे बदन पे ज़बान–ए–सिपास है

है वो गुरूर–ए–हुस्न से बेगाना–ए–वफ़ा
हरचंद उसके पास दिल–ए–हक़ शनास है

पी, जिस क़दर मिले, शब–ए–महताब में शराब
इस बलग़मी मिज़ाज को गर्मी ही रास है

हर इक मकान को है मकीं से शरफ़[5] "असद!"
मजनूँ जो मर गया है, तो जंगल उदास है

* * *

---

1. हैरानी 2. निराशा 3. ख़ुशख़बरी 4. बाल 5. बड़ाई

نہ ہوئی گر مرے مرنے....

نہ ہوئی گر مرے مرنے سے تسلّی نہ سہی
اِمتحاں اور بھی باقی ہو، تو یہ بھی نہ سہی

خار خارِ المِ حسرتِ دیدار تو ہے
شوقِ گلچیں گلستانِ تسلّی نہ سہی

نَفَسِ قیس کہ ہے چشم و چراغ صحرا
گر نہیں شمعِ سیہ خانۂ لیلیٰ، نہ سہی

مے پرستاں! خمِ مے منہ سے لگائے ہی بنے
ایک دن گر نہ ہوا بزم میں ساقی، نہ سہی

ایک ہنگامے پہ موقوف ہے، گھر کی رونق
نوحۂ غم ہی سہی، نغمۂ شادی نہ سہی

نہ ستائش کی تمنّا، نہ صلے کی پروا
گر نہیں ہیں مرے اشعار میں معنی، نہ سہی

عشرتِ صحبتِ خوباں ہی غنیمت سمجھو
نہ ہوئی غالبؔ! اگر عمر طبیعی، نہ سہی

* * *

IF BY MY LIFE'S SACRIFICE.....

If by my life's sacrifice my beloved is not satisfied
Let there be further test if it needs to be tried

At least my soul is yearning for the sight of the beloved
Even if no chance, whatever, of being by my side

Warm spirit of Qais provides light for desert darkness
Even if for Laila's hamlet unable to provide

O you admirers of wine, help yourselves from cask
One day, though, Saqi is absent, you are not deprived

Liveliness of home, at large, depends on lively action
At least some notes of dirge, if no music of flute and hide

No matter, if my verses are lacking meaningful matter
I am not for any prize, nor for any pride

Regard as bonus the brevity of company of lovely folk
Life's longevity, even if O "Ghalib", you may be denied

* * *

Na Huī Gar Mere Marne Se....

na huī gara mere marane se tasallī na sahī
imtihāṁ aura bhī bāqī hoṃ, to ye bhī na sahī

khāra-khāre alama-e-hasarata-e-dīdāra to hai
śauqa-e-gulacīṃ gulistāna-e-tasallī na sahī

nafasa-e-qaisa ki hai caśma-o-cirāgha-e-seharā
gara nahīṃ śamā-e-siyaha khānā-e-lailā na sahī

maya parastāṁ, khama-e-maya muṁha se lagāye hī bane
eka dina gara na huā bazma meṃ sāqī, na sahī

eka haṁgāme pe mauqūfa hai ghara kī raunaqa
nauhā-e-ghama hī sahī, naghamā-e-śādī na sahī

na satāiśa kī tamannā, na sile kī paravāha
gara nahīṃ haiṃ mere aśāra meṃ mānī, na sahī

iśrata-e-sohabata-e-khūbāṁ hī ghanīmata samajho
na huī "ghāliba!" agara umra-e-tabaiī na sahī

* * *

न हुई गर मिरे मरने से.....

न हुई गर मिरे मरने से तसल्ली न सही
इम्तिहाँ और भी बाक़ी हों, तो ये भी न सही

ख़ार-ख़ारे अलम-ए-हसरत-ए-दीदार तो है
शौक़-ए-गुलचीं गुलिस्तान-ए-तसल्ली न सही

नफ़स-ए-क़ैस कि है चश्म-ओ-चिराग़-ए-सेहरा
गर नहीं शम्मा-ए-सियह ख़ाना-ए-लैला न सही

मय परस्ताँ, ख़ुम-ए-मय मुँह से लगाये ही बने
एक दिन गर न हुआ बज़्म में साक़ी, न सही

एक हँगामे पे मौक़ूफ़[1] है घर की रौनक़
नौहा-ए-ग़म[2] ही सही, नग़्मा-ए-शादी न सही

न सताइश[3] की तमन्ना, न सिले[4] की परवाह
गर नहीं हैं मेरे अश्आर में मानी, न सही

इश्रत-ए-सोहबत-ए-ख़ूबाँ ही ग़नीमत समझो
न हुई "ग़ालिब!" अगर उम्र-ए-तबैई न सही

* * *

---

1. ठहरा हुआ 2. दुख का विलाप 3. प्रशंसा 4. ईनाम

یہ ہم، جو ہجر میں، دیوار....

یہ ہم، جو ہجر میں، دیوار و در کو دیکھتے ہیں
کبھی صبا کو، کبھی نامہ بر کو دیکھتے ہیں

وہ آئیں گھر میں ہمارے، خدا کی قدرت ہے
کبھی ہم ان کو، کبھی اپنے گھر کو دیکھتے ہیں

نظر لگے نہ کہیں، اس کے دست و بازو کو
یہ لوگ کیوں مِرے زخمِ جگر کو دیکھتے ہیں

تِرے جواہرِ طرفِ کُلہ کو کیا دیکھیں
ہم اوجِ طالعِ لعل و گُہر کو دیکھتے ہیں

* * *

SEPARATED FROM BELOVED.....

Separated from beloved, we gaze at wall and door
At times peeping through void, at times for courier to soar

Our beloved to grace our place is God's own grace
At times, we peer at home, at times at beloved galore

God protect the beloved's sinew from people's view
Why they ever see my sores in a state of gore

We admire not as such the jewel in beloved's crown
We envy rubies for their renown, for their luck in store

* * *

Ye Ham, Jo Hijr Meṃ, Dīvār....

ye hama, jo hijra meṃ, dīvāra-o-dara ko dekhate haiṃ
kabhī sabā ko, kabhī nāmā-bara ko dekhate haiṃ

vo āyeṃ ghara meṃ hamāre, khadā kī qudarata hai
kabhī hama unako, kabhī apane ghara ko dekhate haiṃ

nazara lage na kahīṃ, usake dasta-o-bāzū ko
ye loga kyoṃ mere zakhma-e-jigara ko dekhate haiṃ

tere javāhara-e-turfa-e-kulha ko kyā dekheṃ
hama auje tālä-e-lāla-o-gohara ko dekhate haiṃ

* * *

ये हम, जो हिज्र में, दीवार.....

ये हम, जो हिज्र में, दीवार–ओ–दर को देखते हैं
कभी सबा को, कभी नामा–बर को देखते हैं

वो आयें घर में हमारे, खुदा की क़ुदरत है
कभी हम उनको, कभी अपने घर को देखते हैं

नज़र लगे न कहीं, उसके दस्त–ओ–बाज़ू को
ये लोग क्यों मेरे ज़ख्म–ए–जिगर को देखते हैं

तेरे जवाहर–ए–तुर्फ़–ए–कुलह को क्या देखें
हम औजे ताला–ए–लाल–ओ–गोहर[1] को देखते हैं

* * *

---

1. हीरे मोती के पैदा करने वाले की उंचाई

جہاں تیرا نقشِ قدم....

جہاں تیرا نقشِ قدم دیکھتے ہیں
خیاباں خیاباں اِرم دیکھتے ہیں

دل آشفتگاں، خالِ کنجِ دہن کے
سویدا میں سیرِ عدم دیکھتے ہیں

تِرے سرو قامت سے اِک قدِّ آدم
قیامت کے فتنے کو کم دیکھتے ہیں

تماشا کہ، اے محوِ آئینہ داری
تجھے کِس تمنّا سے ہم دیکھتے ہیں

سراغِ تفِ نالہ، لے داغِ دل سے
کہ شب رو کا نقشِ قدم دیکھتے ہیں

بنا کر فقیروں کا ہم بھیس، غالبؔ
تماشائے اہلِ کرم دیکھتے ہیں

* * *

WHEREVER YOU SET YOUR.....

Wherever you set your foot to walk
You create rows of verdant stalk

Lovers in the mole on beloved's mouth
See utter depth and tall talk

Considering nature of your stately stature
Hell's fury is but a thing to mock

O you, looking into mirror intent
With intense eye for you we gawk

Discover the source of longing from heart
As jilted footsteps in dark we chalk

O "Ghalib", taking on guise of a mendicant
We take the munificent people's stock

* * *

Jahāṁ Terā Naqś-E-Qadam....

jahāṁ terā naqśa-e-qadama dekhate haiṃ
khiyābāṁ khiyābāṁ irama dekhate haiṃ

dila āśuftagāṁ khāla-e-kuñja-e-dahana ke
suvaidā meṃ saira-e-adama dekhate haiṃ

tere sarva qāmata se, ika qadda-e-ādama
qayāmata ke fitane ko kama dekhate haiṃ

tamāśā ke ai mahva-e-āīnādārī
tujhe kisa tamannā se hama dekhate haiṃ

surāgha-e-tafa-e-nālā dāgha-e-dila se
ki śaba-e-rau kā naqśa-e-qadama dekhate haiṃ

banā kara faqīroṃ kā hama bhesa "ghāliba"
tamāśā-e-ahla-e-karama dekhate haiṃ

* * *

जहाँ तेरा नक़्श-ए-क़दम.....

जहाँ तेरा नक़्श-ए-क़दम देखते हैं
रिव़याबाँ[1] रिव़याबाँ इरम[2] देखते हैं

दिल आशुफ़्तगाँ ख़ाल-ए-कुंज-ए-दहन के
सुवैदा[3] में सैर-ए-अदम देखते हैं

तेरे सर्व क़ामत से, इक क़द्द-ए-आदम
क़यामत के फ़ितने को कम देखते हैं

तमाशा के ऐ महव-ए-आईनादारी
तुझे किस तमन्ना से हम देखते हैं

सुराग़-ए-तफ़-ए-नाला दाग़-ए-दिल से
कि शब-ए-रौ का नक़्श-ए-क़दम देखते हैं

बना कर फ़क़ीरों[4] का हम भेस "ग़ालिब"
तमाशा-ए-अह्ल-ए-करम देखते हैं

* * *

1. चमन 2. जन्नत 3. काला निशान जो दिल पर होता है
4. दर्वेशी

پھر اس انداز سے....

پھر اس انداز سے بہار آئی
کہ ہوئے مہر و مہ تماشائی

دیکھو، اے ساکنانِ خطّۂ خاک
اِس کو کہتے ہیں عالم آرائی

کہ زمیں ہوگئی ہے سر تا سر
روکشِ سطحِ چرخِ مینائی

سبزے کو جب کہیں جگہ نہ ملی
بن گیا روئے آب پر کائی

سبزہ و گل کو دیکھنے کے لئے
چشمِ نرگس کو دی ہے بینائی

ہے ہوا میں شراب کی تاثیر
بادہ نوشی، ہے بادِ پیمائی

کیوں نہ دنیا کو ہو خوشی، غالبؔ
شاہِ دیندار نے شفا پائی

* * *

SPRING AGAIN IS HERE.....

Spring again is here with a style
Sun and moon watch awhile

Look, O you inhabitants of earth
This is embellishment with a high profile

Land has become heaven's rival
In beauty and bounty mile to mile

When verdure outgrew flowerbeds
It spread on water like a carpetpile

Nature has granted narcissus sight
To savour efflorescence all the while

Breeze is simply breath taking
Is intoxicating like wine virile

Why shouldn't world rejoice, O "Ghalib"
The King has recovered from a sickness vile

* * *

Phir Is Aṃdāz Se....

phira isa aṃdāza se bahāra āī
ki hue mahra-o-maha tamāśāī

dekho, ai sākināna-e-khittā-e-khāka
isa ko kahate haiṃ ālama ārāī

ki zamīṃ ho gaī hai, sara tā sara
rūkaśa-e-sataha-e-carkha-e-mīnāī

sabze ko jaba kahīṃ jagaha na milī
bana gayā rū-e-āba para kāī

sabzā-o-gula ko dekhane ke liye
caśma-e-nargisa ko dī he bīnāī

hai havā meṃ śarāba kī tāsīra
bādā nośī hai bāda-e-paimāī

kyoṃ na duniyā ko ho khuśī "ghāliba"
śāha-e-dīnadāra ne śifā pāī

* * *

फिर इस अंदाज़ से.....

फिर इस अंदाज़ से बहार आई
कि हुए मह्र–ओ–मह[1] तमाशाई

देखो, ऐ साकिनान–ए–रिव़त्ता–ए–रव़ाक
इस को कहते हैं आलम आराई

कि ज़मीं हो गई है, सर ता सर
रूकश–ए–सतह–ए–चर्ख़–ए–मीनाई

सब्ज़े को जब कहीं जगह न मिली
बन गया रू–ए–आब[2] पर काई

सब्ज़ा–ओ–गुल को देखने के लिये
चश्म–ए–नर्गिस को दी है बीनाई

है हवा में शराब की तासीर
बादा नोशी है बाद–ए–पैमाई

क्यों न दुनिया को हो खुशी "ग़ालिब"
शाह–ए–दीनदार ने शिफ़ा पाई

* * *

---

1. चाँद–सूरज 2. पानी का चेहरा

غیر لیں محفل میں، بوسے....

غیر لیں محفل میں، بوسے جام کے
ہم رہیں یوں تشنہ لب پیغام کے

خستگی کا تم سے کیا شکوہ، کہ یہ
ہتھکنڈے ہیں چرخِ نیلی فام کے

خط لکھیں گے، گرچہ مطلب کچھ نہ ہو
ہم تو عاشق ہیں تمہارے نام کے

رات پی زمزم پہ مے، اور صبح دم
دھوئے دھبّے جامۂ اِحرام کے

دل کو آنکھوں نے پھنسایا، کیا مگر
یہ بھی حلقے ہیں تمہارے دام کے

عشق نے غالبؔ! نکمّا کر دیا
ورنہ ہم بھی آدمی تھے کام کے

* * *

RIVALS ARE CAVORTING.....

Rivals are cavorting with cups of wine from you
We are thirsting for word of mouth from you

I complain not at all of ruination by you
I attribute it all to the bolt from the blue

Enamoured we are of you, therefore as such
We shall write missives, even though undue

We washed down at fount at night, and then at dawn
We washed our raiment clean of any spot or due

Eyes have so conspired, to get our heart mired
As you are so admired, they take from you their cue

O "Ghalib", love has led to our becoming moron
Otherwise, on our own, we deserved utmost due

* * *

Ghair Lem Mahfil Mem Bose....

ghaira lem mahafila mem, bose jāma ke
hama rahem yūm taśnā-laba paighāma ke

khastagī kā tumase kyā śikavā ki ye
hathakaṇḍe haim carkha-e-nīlī fāma ke

khata likheṅge, garace matalaba kucha na ho
hama to āśiqa haim, tumhāre nāma ke

rāta pī zamazama pe maya, aura subha dama
dhoye dhabbe jāmā-e-eharāma ke

dila ko āmkhom ne phamsāyā, kiyā magara
ye bhī halqe haim tumhāre dāma ke

iśqa ne "ghāliba!" nikammā kara diyā
varnā hama bhī ādamī the kāma ke

* * *

ग़ैर लें महफ़िल में बोसे.....

ग़ैर लें महफ़िल में, बोसे[1] जाम के
हम रहें यूँ तश्ना-लब[2] पैग़ाम के

ख़स्तगी का तुमसे क्या शिकवा कि ये
हथकंडे हैं चर्ख़-ए-नीली फ़ाम के

ख़त लिखेंगे, गरचे मतलब कुछ न हो
हम तो आशिक़ हैं, तुम्हारे नाम के

रात पी ज़मज़म[3] पे मय, और सुब्ह दम
धोये धब्बे जामा-ए-एहराम[4] के

दिल को आँसवों ने फँसाया, किया मगर
ये भी हल्क़े हैं तुम्हारे दाम के

इश्क़ ने "ग़ालिब!" निकम्मा कर दिया
वर्ना हम भी आदमी थे काम के

* * *

---

1. चुम्बन 2. प्यासे होंठ 3. काबा का एक कुंआ 4. हज करने का लिबास

عشق تاثیر سے نومید نہیں....

عشق تاثیر سے نومید نہیں
جاں سپاری شجرِ بید نہیں

سلطنت دست بدست آئی ہے
جامِ مے، خاتمِ جمشید نہیں

ہے تجلّی تِری سامانِ وجود
ذرّہ بے پرتوِ خورشید نہیں

گردشِ رنگِ طرب سے ڈر ہے
غمِ محرومیِ جاوید نہیں

کہتے ہیں، جیتے ہیں امّید پہ لوگ
ہم کو جینے کی بھی امّید نہیں

* * *

LOVE DOES NOT DESPAIR.....

Love does not despair of its seed
Fealty is no stem of reed

Kingdom changes from hand to hand
Wine cup is not sacrosanct indeed

Your nature gives stature to matter
To sun an atom owes its breed

We fear reversal of happy times
To universal fear we don't accede

They say people live on hope
In the hope to live we don't succeed

* * *

Iśq Tāsīr Se Naumīd Nahīṃ....

iśqa tāsira se naumida nahiṃ
jāṁ sipārī śajara-e-beda nahīṃ

saltanata dasta badasta āī hai
jāma-e-maya, khātama-e-jamaśeda nahīṃ

hai tajallī tirī sāmāna-e-vujūda
zarrā be paratave khuraśīda nahīṃ

gardiśa-e-raṁga-e-taraba se ḍara hai
ghama-e-maharūmī-e-jāveda nahīṃ

kahate haiṃ, jīte haiṃ ummīda pe loga
hama ko jīne kī bhī ummīda nahīṃ

* * *

इश्क़ तासीर से नौमीद नहीं.....

इश्क़ तासीर से नौमीद[1] नहीं
जाँ सिपारी शजर-ए-बेद नहीं

सल्तनत दरत्त बदरत्त आई है
जाम-ए-मय, ख़्वातम-ए-जमशेद नहीं

है तजल्ली[2] तिरी सामान-ए-वुजूद
ज़र्रा बे परतवे ख़ुरशीद नहीं

गर्दिश-ए-रँग-ए-तरब[3] से डर है
ग़म-ए-महरूमी-ए-जावेद नहीं

कहते हैं, जीते हैं उम्मीद पे लोग
हम को जीने की भी उम्मीद नहीं

* * *

---

1. निराश 2. जलवा करना 3. ख़ुशी

تیرے توسن کو صبا....

تیرے توسن کو صبا باندھتے ہیں
ہم بھی مضموں کی ہوا باندھتے ہیں

آہ کا کس نے اثر دیکھا ہے
ہم بھی ایک اپنی ہوا باندھتے ہیں

تیری فرصت کے مقابل، اے عمر
برق کو پا بہ حنا باندھتے ہیں

قید ہستی سے رہائی معلوم
اشک کو بے سر و پا باندھتے ہیں

نشۂ رنگ سے ہے واشدِ گل
مست کب بندِ قبا باندھتے ہیں

اہلِ تدبیر کی واماندگیاں
آبلوں پر بھی حنا باندھتے ہیں

سادہ و پُرکار ہیں خوباں، غالبؔ
ہم سے پیمانِ وفا باندھتے ہیں

* * *

WE LIKEN BREEZE.....

We liken breeze to your steed
We put in words an idea of speed

Who has seen the sighs effectual
they are meant for beloved's heed

Life's passage is so lightning fast
Lighning, relatively, is chicken's feed

No escape from rigours of life
Better obey its rules and creed

Flowers bloom by colours unwrapping
Those in love unwind to succeed

Watch waywardness of worldly wise
They cover blisters with magic weed

The ensnare "Ghalib" with coquetry
With sophistry, folk are naive indeed

* * *

Tere Tausun Ko Sabā....

tere tausuna ko sabā bām̐dhate haim
hama bhī mazamūm̐ kī havā bām̐dhate haiṃ

āha kā kisane asara dekhā hai
hama bhī eka apanī havā bām̐dhate haiṃ

terī fursata ke muqābila, ai umra
barqa ko pā ba hinā bām̐dhate haiṃ

qaida-e-hastī se rihāī mālūma
aśka ko be sara-o-pā bām̐dhate haiṃ

naśā-e-raṅga se hai vāśuda-e-gula
masta kaba bande qabā bām̐dhate haiṃ

ahla-e-tadabīra kī vāmādagiyām̐
ābaloṃ para bhī hinā bām̐dhate haiṃ

sādā va purakāra haiṃ khūbām̐ "ghāliba"
hama se paimāna-e-vafā bām̐dhate haiṃ

* * *

तेरे तौसुन को सबा.....

तेरे तौसुन[1] को सबा बाँधते हैं
हम भी मज़मूँ की हवा बाँधते हैं

आह का किसने असर देखा है
हम भी एक अपनी हवा बाँधते हैं

तेरी फ़ुर्सत के मुक़ाबिल, ऐ उम्र
बर्क़[2] को पा ब हिना बाँधते हैं

क़ैद-ए-हस्ती से रिहाई मालूम
अश्क को बे सर-ओ-पा बाँधते हैं

नशा-ए-रंग से है वाशुद-ए-गुल[3]
मस्त कब बंदे क़बा बाँधते हैं

अह्ल-ए-तदबीर की वामादगियाँ[4]
आबलों[5] पर भी हिना बाँधते हैं

सादा व पुरकार हैं ख़ूबाँ "ग़ालिब"
हम से पैमान-ए-वफ़ा बाँधते हैं

* * *

---

1. चंचल और चुलबुला घोड़ा 2. बिजली 3. फूल का खिलना
4. थकान 5. छाले

جور سے باز آئے....

جور سے باز آئے، پر باز آئیں کیا
کہتے ہیں، ہم تجھ کو منہ دکھلائیں کیا

رات دن گردش میں ہیں، سات آسماں
ہو رہے گا کچھ نہ کچھ، گھبرائیں کیا

لاگ ہو، تو اس کو ہم سمجھیں لگاؤ
جب نہ ہو کچھ بھی، تو دھوکا کھائیں کیا

ہو لیے کیوں نامہ بر کے ساتھ ساتھ
یارب! اپنے خط کو ہم پہنچائیں کیا

موجِ خوں سر سے گزر ہی کیوں نہ جائے
آستانِ یار سے اٹھ جائیں کیا

عمر بھر دیکھا کیے مرنے کی راہ
مر گئے پر، دیکھئے دکھلائیں کیا

پوچھتے ہیں وہ کہ، غالب کون ہے
کوئی بتلاؤ کہ ہم بتلائیں کیا

* * *

BELOVED STOPPED TORMENTING.....

Beloved stopped tormenting, but didn't quite desist
Refusing to meet in person, it gave a different twist

Day and night, seven heavens are at sixes and sevens
Something sure will happen, why panic and drift

Animation and animosity are norms of relationship
If neither of the two, of what it could consist

Why with the courier string along, for delivering cissive
To make our letter sure, O God we must insist

Come hell or high water, we are not high and dry
Resolutely we try, at beloved's door we persist

All our life we looked ahead to life after death
When dead, we wonder how at all we ever could exist

We look askance when asked who "Ghalib" is
Someone tell us what to tell to add to the mill's grist

* * *

Jor Se Bāz Āye....

jora se bāza āye, para bāza āyeṃ kyā
kahate haiṃ, hama tujha ko muṃha dikhalāyeṃ kyā

rāta dina gardiśa meṃ haiṃ, sāta āsamāṁ
ho rahegā kucha na kucha, ghabarāyeṃ kyā

lāga ho, to usako hama samajheṃ lagāo
jaba na kucha bhī, to dhokā khāyeṃ kyā

ho liye kyoṃ nāmā-bara ke sātha sātha
yā raba apane kẖata ko hama pahuñcāyeṃ kyā

mauja-e-kẖūṁ sara se guzara hī kyoṃ na jāye
āsatāna-e-yāra se uṭha jāyeṃ kyā

umra bhara dekhā kiye marane kī rāha
mara gaye para dekhiye dikhalāyeṃ kyā

pūchate haiṃ vo ki "gẖāliba" kauna hai
koī batalāo ki hama batalāyeṃ kyā

* * *

जोर से बाज़ आये.....

जोर[1] से बाज़ आये, पर बाज़ आयें क्या
कहते हैं, हम तुझ को मुंह दिखलायें क्या

रात दिन गर्दिश में हैं, सात आसमाँ
हो रहेगा कुछ न कुछ, घबरायें क्या

लाग हो, तो उसको हम समझें लगाओ
जब न कुछ भी, तो धोका खायें क्या

हो लिये क्यों नामा–बर के साथ साथ
या रब अपने ख़त को हम पहुंचायें क्या

मौज–ए–ख़ूँ सर से गुज़र ही क्यों न जाये
आसताने–यार[2] से उठ जायें क्या

उम्र भर देखा किये मरने की राह
मर गये पर देखिये दिखलायें क्या

पूछते हैं वो कि "ग़ालिब" कौन है
कोई बतलाओ कि हम बतलायें क्या

* * *

---

1. जुल्म 2. महबूब की चौखट

کبھی نیکی بھی اس کے....

کبھی نیکی بھی اس کے جی میں، گر آ جائے ہے، مجھ سے
جفائیں کر کے اپنی یاد، شرما جائے ہے، مجھ سے

خدایا، جذبۂ دل کی مگر تاثیر اُلٹی ہے
کہ جتنا کھینچتا ہوں اور کھِنچتا جائے ہے، مجھ سے

وہ بد خو، اور میری داستانِ عشق طولانی
عبارت مختصر، قاصد بھی گھبرا جائے ہے، مجھ سے

اُدھر وہ بدگمانی ہے، اِدھر یہ ناتوانی ہے
نہ پوچھا جائے ہے اُس سے، نہ بولا جائے ہے، مجھ سے

سنبھلنے دے مجھے اے نا اُمیدی! کیا قیامت ہے
کہ دامانِ خیالِ یار چھوٹا جائے ہے، مجھ سے

ہوئے ہیں پانْو ہی پہلے، نبردِ عشق میں زخمی
نہ بھاگا جائے ہے مجھ سے، نہ ٹھہرا جائے ہے، مجھ سے

قیامت ہے کہ ہووے مدّعی کا ہم سفر غالب!
وہ کافر جو خدا کو بھی نہ سونپا جائے ہے مجھ سے

* * *

IF AT ALL AT TIMES.....

If at all at times beloved shows kindness for me
Past excesses come to mind and harshness for me

O God, my heart's desire has such opposit effect
It withdraws evermore, the more I harness for me

My beloved's temper is short, my tale of love is long
Brevity is causing message bearer nervousness for me

Here it is such feebleness, there it is such erroneousness
Beloved is all seriousness, such speechlessness for me

Let me collect my thoughts, though, in hoplessness entire
In respect of my beloved is such thoughtlessness for me

Our feet are lacerated in our first skirmish of love
No feeling for fleeing is there, no steadiness for me

O "Ghalib", it is disaster that the rival is a fellow traveller
With one I may not entrust to God, in fairness for me

* * *

Kabhī Nekī Bhī Uske....

kabhī nekī bhī usake jī meṃ, gara ājāye hai, mujha se
jafāyeṃ karake apanī yāda, śaramā jāye hai mujha se

khudāyā jazbā-e-dila kī magara tāsīra ulaṭī hai
ki jitanā khīñcatā hūm̃ aura khiñcatā jāye hai, mujhase

vo badakhū aura merī dāstāna-e-iśqa taulānī
ibārata mukhtasara, qāsida bhī ghabarā jāye hai, mujhase

udhara vaha badagumānī hai, idhara yaha nātavānī hai
na pūchā jāye hai usase na bolā jāye hai mujhase

sambhalane de mujhe ai nā ummīdī, kyā qayāmata hai
ki dāmāna-e-khayāla-e-yāra, chūṭā jāye hai, mujhase

hue haiṃ pām̃va hī pahale, nabarda-e-iśqa meṃ zakhmī
na bhāgā jāye hai mujhase, na ṭhaharā jāye hai mujhase

qayāmata hai ki hove muddaī kā hamasafara "ghāliba"
vo kāfira jo khudā ko bhī na saumpā jāye hai mujhase

* * *

कभी नेकी भी उसके.....

कभी नेकी भी उसके जी में, गर आजाये है, मुझ से
जफ़ायें[1] करके अपनी याद, शरमा जाये है मुझ से

खुदाया जज़्बा–ए–दिल की मगर तासीर[2] उलटी है
कि जितना खींचता हूँ और खिंचता जाये है, मुझसे

वो बदख़ू[3] और मेरी दास्तान–ए–इश्क़ तौलानी[4]
इबारत मुख्तसर, क़ासिद[5] भी घबरा जाये है, मुझसे

उधर वो बदगुमानी है, इधर ये नातवानी[6] है
न पूछा जाये है उससे न बोला जाये है मुझसे

संभलने दे मुझे ऐ ना उम्मीदी, क्या क़यामत है
कि दामान–ए–ख़याल–ए–यार, छूटा जाये है, मुझसे

हुए हैं पाँव ही पहले, नबर्द–ए–इश्क़ में ज़ख्मी
न भागा जाये है मुझसे, न ठहरा जाये है मुझसे

क़यामत है कि होवे मुद्दई का हमसफ़र "ग़ालिब!"
वो काफ़िर जो खुदा को भी न सौंपा जाये है मुझसे

* * *

---

1. जुल्म 2. प्रभाव 3. ख़राब आदत 4. लम्बी 5. संदेशवाहक
6. कमज़ोरी

کیوں جل گیا نہ، تابِ رُخ....

کیوں جل گیا نہ، تابِ رُخِ یار دیکھ کر
جلتا ہوں، اپنی طاقتِ دیدار دیکھ کر

آتش پرست کہتے ہیں اہلِ جہاں مجھے
سرگرمِ نالہ ہائے شرر بار دیکھ کر

آتا ہے میرے قتل کو، پر جوشِ رشک سے
مرتا ہوں اس کے ہاتھ میں تلوار دیکھ کر

واحسرتا! کہ یار نے کھینچا ستم سے ہاتھ
ہم کو حریصِ لذّتِ آزار دیکھ کر

بِک جاتے ہیں ہم آپ متاعِ سخن کے ساتھ
لیکن عیارِ طبعِ خریدار دیکھ کر

ان آبلوں سے پانْو کے گھبرا گیا تھا میں
جی خوش ہوا ہے راہ کو پُرخار دیکھ کر

سر پھوڑنا وہ غالبؔ شوریدہ حال کا
یاد آگیا مجھے، تِری دیوار دیکھ کر

* * *

SEEING BELOVED'S FACE.....

Seeing beloved's face I am consumed by my survivability
Why I didn't perish, I am consumed by my durability

The world at large calls me a fire eating demon
Seeing me all along in my fits of volubility

Beloved comes for my comeuppance, with a sword in hand
I die with envy out of hand, to prove my vulnerability

What a pity, beloved has ceased the practice of malevolence
Seeing our ready benevolence, and utmost susceptibility

We have sold our heart and sou, along with our verse
For better or for worse, for the buyer's gullibility

I was worried for the blisters bristling in my feet
Good to see the thorny tract for the prickly possibility

"Ghalib" had smashed his skull in a distraught state of mind
The incident helps remind of your wall's impregnability

* * *

Kyoṃ Jal Gayā Na, Tāb....

kyoṃ jala gayā na, tāba-e-rūkẖa-e-yāra dekhakara
jalatā hūm̐ apanī tāqata-e-dīdāra dekhakara

ātiśa parasta kahate haiṃ ahala-e-jahām̐ mujhe
saragarma-e-nālā hāya śararabāra dekhakara

ātā hai mere qatla ko, pura jośe raśka se
maratā hūm̐ usake hātha meṃ talavāra dekhakara

vā hasaratā, ki yāra ne khīñcā sitama se hātha
hama ko harīsa-e-lazzata-e-āzāra dekhakara

bika jāte haiṃ hama āpa matā-e-sukẖana ke sātha
lekina ayyāra-e-tabaa-e-kẖarīdāra dekhakara

ina ābaloṃ se pāṃva ke ghabarā gayā thā maiṃ
jī kẖuśa huā hai rāha ko purakẖāra dekhakara

sara phoḑanā vo "gẖāliba" śorīdā hāla kā
yāda āgayā mujhe, terī dīvāra dekhakara

* * *

क्यों जल गया न, ताब.....

क्यों जल गया न, ताब–ए–रुख़–ए–यार[1] देख कर
जलता हूँ अपनी ताक़त–ए–दीदार देख कर

आतिश परस्त कहते हैं अह्ल–ए–जहाँ मुझे
सरगर्म–ए–नाला हाय शररबार देख कर

आता है मेरे क़त्ल को, पुर जोशे रश्क से
मरता हूँ उसके हाथ में तलवार देखकर

वा हसरता, कि यार ने खींचा सितम से हाथ
हम को हरीस–ए–लज़्ज़त–ए–आज़ार देखकर

बिक जाते हैं हम आप मता–ए–सुख़न के साथ
लेकिन अय्यार–ए–तबअ–ए–ख़रीदार देखकर

इन आबलों से पांव के घबरा गया था मैं
जी खुश हुआ है राह को पुरख़ार[2] देखकर

सर फोड़ना वो "ग़ालिब" शोरीदा[3] हाल का
याद आगया मुझे, तेरी दीवार देखकर

● ● ●

---

1. महबूब के रुख़ की चमक 2. कांटेदार 3. परेशान

لرزتا ہے مِرا دل....

لرزتا ہے مِرا دل زحمتِ مہرِ درخشاں پر
میں ہوں وہ قطرۂ شبنم کہ ہو خارِ بیاباں پر

نہ چھوڑی حضرتِ یوسف نے یاں بھی خانہ آرائی
سفیدی دیدۂ یعقوب کی پھرتی ہے زنداں پر

فنا تعلیمِ درسِ بیخودی ہوں اُس زمانے سے
کہ مجنوں لام الف لکھتا تھا دیوارِ دبستاں پر

فراغت کس قدر رہتی مجھے تشویشِ مرہم سے
بہم گر صلح کرتے پارہ ہائے دل نمکداں پر

نہیں اقلیمِ الفت میں کوئی طومارِ ناز ایسا
کہ پشتِ چشم سے، جس کے، نہ ہووے مُہر عنواں پر

مجھے اب دیکھ کر ابرِ شفق آلودہ، یاد آیا
کہ فرقت میں تری، آتش برستی تھی گلستاں پر

نہ لڑ ناصح سے، غالبؔ کیا ہوا گر اس نے شدّت کی
ہمارا بھی تو آخر زور چلتا ہے گریباں پر

* * *

I AM A DROP OF DEW.....

I am a drop of dew which is perched on a desert thorn
My heart trembles for the troubles of sun in the morn

Yousaf kept his sense of decor even as a prisoner
The whiteness of Yaqub's eyes was witness of prison sojourn

I graduated long ago from the school of self denial
Majnoon then was scribbling NO, his love was not yet born

I could well have spared myself the worries of medicament
If constituents of heart's predicament were not so stubborn

There is none in the realm of love whose heart is not sullen
Whose love has not been suilied, or not been held in scorn

I recall seeing the cloud now in the crimson twilight
That in the time of separation it rained a fire inborn

O "Ghalib", no ill feeling, if the preacher was unfeeling
We, at least, can vent our feeling, to have our garment torn

* * *

Laraztā Hai Mirā Dil....

larazatā hai mirā dila zahamata-e-mahara-e-darakhśaṁ para
maiṃ hūṁ vo qatarā-e-śabanama ki ho khāra-e-bayābāṁ para

na chodī hazarata-e-yūsufa ne yāṁ bhī khānā ārāī
safedī dīdā-e-yāqūba kī phiratī hai zindāṁ para

fanā tālīma-e-darsa bekhudī hūṁ usa zamāne se
ki majanūṁ lāma ālifa likhatā thā dīvāra-e-dabistāṁ para

farāghata kisa qadara rahati mujhe taśaviśa-e-marahama se
bahama gara sulaha karate pārā hāye dila namakadāṁ para

nahīṃ aqalīme ulafata meṃ koī tūmāra-e-nāza aisā
ki puśta-e-caśma se jisa ke na hove mahra unvāṁ para

mujhe aba dekha kara abre śafaqa ālūdā yāda āyā
ki furqata meṃ terī ātiśa barastī thī gulistāṁ para

na laḍa nāsiha se, "ghāliba" kyā huā gara usane śiddata kī
hamārā bhī to ākhira zora calatā hai garībāṁ para

* * *

लरज़ता है मिरा दिल.....

लरज़ता है मिरा दिल ज़हमत-ए-मह्र-ए-दरख़्शाँ[1] पर
मैं हूँ वो क़तरा-ए-शबनम कि हो ख़ार-ए-बयाबाँ पर

न छोड़ी हज़रत-ए-यूसुफ़ ने याँ भी ख़ाना आराई
सफ़ेदी दीदा-ए-याक़ूब की फिरती है ज़िंदाँ पर

फ़ना तालीम-ए-दर्स बेख़ुदी हूँ उस ज़माने से
कि मजनूँ लाम अलिफ़ लिखता था दीवार-ए-दबिस्ताँ पर

फ़राग़त किस क़दर रहती मुझे तशवीश-ए-मरहम से
बहम गर सुलह करते पारा हाय दिल नमकदाँ पर

नहीं अक़्लीमें[2] उलफ़त में कोई तूमार-ए-नाज़ ऐसा
कि पुश्त-ए-चश्म से जिस के न होवे मह्र उन्वाँ पर

मुझे अब देख कर अब्रे शफ़क आलूदा याद आया
कि फ़ुर्क़त[3] में तेरी आतिश बरस्ती थी गुलिस्ताँ पर

न लड़ नासिह से, "ग़ालिब" क्या हुआ गर उसने शिद्दत की
हमारा भी तो आख़िर ज़ोर चलता है गरीबाँ पर

* * *

---

1. सूरज की चमक 2. ज़मीन का एक हिस्सा 3. जुदाई

تم جانو، تم کو غیر....

تم جانو، تم کو غیر سے جو رسم و راہ ہو
مجھ کو بھی پوچھتے رہو، تو کیا گناہ ہو

بچتے نہیں مواخذۂ روزِ حشر سے
قاتل اگر رقیب ہے، تو تم گواہ ہو

کیا وہ بھی بے گُنہ کُش و حق ناشناس ہیں
مانا کہ تم بشر نہیں، خورشید و ماہ ہو

اُبھرا ہوا نقاب میں ہے ان کے ایک تار
مرتا ہوں مَیں کہ یہ نہ کسی کی نگاہ ہو

جب میکدہ چھُٹا، تو پھر اب کیا جگہ کی قید
مسجد ہو، مدرسہ ہو، کوئی خانقاہ ہو

سنتے ہیں جو بہشت کی تعریف، سب درست
لیکن خدا کرے، وہ تری جلوہ گاہ ہو

غالبؔ بھی گر نہ ہو، تو کچھ ایسا ضرر نہیں
دنیا ہو یارب، اور مِرا بادشاہ ہو

* * *

UPTO YOU WITH THE RIVAL.....

Upto you with the rival you keep your friendly contact
No harm if you also keep my friendliness intact

The rival will meet his denouement, on the day of judgement
You are witness, for the punishment, of his felonous act

Are they as much ruthless, and also as much mindless
To err is only human, are you sun and moon infact

A strand stands in beloved's veil as a shredded thread
I wish, in absolute dread, it isn't an eye to detect

Driven out of tavern, no preference now for haven
It may be a shrine or a mosque or a place of precept

We hear people eulogise, rightly in praise of paradise
We wish to God, there precise, beloved is a prefect

If "Ghalib" is not around, nothing to confound
I pray that king be safe and sound, God to protect

* * *

Tum Jāno, Tum Ko Ghair....

tuma jāno, tuma ko ghaira se jo rasma-o-rāha ho
mujha ko bhī pūchate raho, to kyā gunāha ho

bacate nahīṃ muākhizā-e-roza-e-haśra se
qātila agara raqība hai, to tuma gavāha ho

kyā vo bhī be gunaha kaśa-o-haqa nā śanāsa haiṃ
mānā ki tuma baśara nahīṃ, khurśīda va māha ho

ubharā huā naqāba meṃ hai unake eka tāra
maratā hūṁ maiṃ, ki yaha na kisī kī nigāha ho

jaba mayaakadā chuṭā, to phira aba kyā jagaha kī qaida
masjida ho, madarasā ho, koī khānaqāha ho

sunate haiṃ jo bahiśta kī tārīfa, saba durūsta
lekina khudā kare, vo tirī jalvāgāha ho

"ghāliba" bhī gara na ho, to kucha aisā zarara nahīṃ
duniyā ho, yā raba aura mirā bādaśā ho

* * *

तुम जानो, तुम को ग़ैर.....

तुम जानो, तुम को ग़ैर से जो रस्म-ओ-राह हो
मुझ को भी पूछते रहो, तो क्या गुनाह हो

बचते नहीं मुआख़िज़ा'-ए-रोज़-ए-हश्र से
क़ातिल अगर रक़ीब है, तो तुम गवाह हो

क्या वो भी बे गुनह कश-ओ-हक़ ना शनास हैं
माना कि तुम बशर नहीं, खुर्शीद व माह हो

उभरा हुआ नक़ाब में है उनके एक तार
मरता हूँ मैं, कि यह न किसी की निगाह हो

जब मयकदा छुटा, तो फिर अब क्या जगह की क़ैद
मस्जिद हो, मदरसा हो, कोई ख़ानक़ाह हो

सुनते हैं जो बहिश्त की तारीफ़, सब दुरुस्त
लेकिन खुदा करे, वो तिरी जल्वागाह हो

"ग़ालिब" भी गर न हो, तो कुछ ऐसा ज़रर[2] नहीं
दुनिया हो, या रब और मिरा बादशाह हो

* * *

---

1. जवाबदेही 2. दुख

گئی وہ بات....

گئی وہ بات کہ، ہو گفتگو تو کیوں کر ہو
کہے سے کچھ نہ ہوا، پھر کہو تو کیوں کر ہو

ادب ہے اور یہی کشمکش تو کیا کیجیے
حیا ہے اور یہی گومگو تو کیوں کر ہو

تمہیں کہو کہ گُزارا صنم پرستوں کا
بتوں کی ہو اگر ایسی ہی خو، تو کیوں کر ہو

اُلجھتے ہو تم، اگر دیکھتے ہو آئینہ
جو تم سے شہر میں ہوں ایک دو، تو کیوں کر ہو

جسے نصیب ہو، روزِ سیاہ، میرا سا
وہ شخص دن نہ کہے رات کو، تو کیوں کر ہو

ہمیں پھر اُن سے اُمید، اور اُنہیں ہماری قدر
ہماری بات ہی پوچھیں نہ وہ، تو کیوں کر ہو

مجھے جنوں نہیں، غالبؔ! ولے بقولِ حضور
''فراقِ یار میں تسکیں ہو تو کیوں کر ہو''

* * *

NO LONGER DO WE.....

No longer do we hope to find ways to talk to friend
Talk did not help in the past, what future will portend

What if there is a conflict between respect and reticence
Beloved is caught in double sense, to withdraw or condescend

You say how you feel, how worshippers could deal
With idols of ordeal, that do not budge or bend

You do not brook whenever you look into looking glass
What like you, if one or two, on this habitat descend

Whoever is destined for darkness in the light of day
Between night and day, no hearsay, he cannot comprehend

Our hope we pin again, pine for beloved's respect to gain
Pity for the beloved to disdain for any word to send

O "Ghalib", I am not bemused, as someone aptly mused
How can one be amused, if separated from one's friend

* * *

Gaī Vo Bāt....

gaī vo bāta ki, ho guftugū to kyoṅkara ho
kahe se kucha na huā, phira kaho to kyoṅkara ho

adaba hai aura yahī kaśamakaśa, to kyā kījiye
hayā hai aura yahī gomago, to kyoṅkara ho

tumhīṃ kaho ki guzārā sanama parastoṃ kā
butoṃ kī ho agara aisī hī khū to kyoṅkara ho

ulajhate ho tuma, agara dekhate ho āīnā
jo tumase śahra meṃ hoṃ eka do, to kyoṅkara ho

jise nasība ho roza-e-siyāha merā sā
vo śakhsa dina na kahe rāta ko, to kyoṅkara ho

hameṃ phira unase ummīda aura unheṃ hamārī qadra
hamārī bāta hī pūcheṃ na vo, to kyoṅkara ho

mujhe junūṁ nahīṃ, vale baqola-e-huzūra
firāqa-e-yāra meṃ taskīna ho, to kyoṅkara ho

* * *

गई वो बात.....

गई वो बात कि, हो गुफ़्तुगू तो क्योंकर हो
कहे से कुछ न हुआ, फिर कहो तो क्योंकर हो

अदब है और यही कशमकश, तो क्या कीजिये
हया है और यही गोमगो, तो क्योंकर हो

तुम्हीं कहो कि गुज़ारा सनम परस्तों का
बुतों की हो अगर ऐसी ही ख़ू तो क्योंकर हो

उलझते हो तुम, अगर देखते हो आईना
जो तुमसे शह्र में हों एक दो, तो क्योंकर हो

जिसे नसीब हो रोज़–ए–सियाह मेरा सा
वो शख़्स दिन न कहे रात को, तो क्योंकर हो

हमें फिर उनसे उम्मीद और उन्हें हमारी क़द
हमारी बात ही पूछें न वो, तो क्योंकर हो

मुझे जुनूँ नहीं, "ग़ालिब" वले बक़ौल–ए–हुज़ूर
फ़िराक़–ए–यार में तस्कीन हो, तो क्योंकर हो

* * *

دلِ مرا سوزِ نہاں....

دلِ مرا سوزِ نہاں سے بے مُحابا جل گیا
آتشِ خاموش کے مانند گویا جل گیا

دل میں ذوقِ وصل و یادِ یار تک باقی نہیں
آگ اِس گھر میں لگی ایسی کہ جو تھا، جل گیا

میں عدم سے بھی پرے ہوں، ورنہ غافل! بارہا
میری آہِ آتشیں سے بالِ عنقا جل گیا

عرض کیجیے، جوہرِ اندیشہ کی گرمی کہاں
کچھ خیال آیا تھا وحشت کا کہ صحرا جل گیا

دل نہیں، تجھ کو دکھاتا ورنہ داغوں کی بہار
اِس چراغاں کا، کروں کیا، کارفرما جل گیا

میں ہوں اور افسردگی کی آرزو غالبؔ! کہ دل
دیکھ کر طرزِ تپاکِ اہلِ دنیا جل گیا

* * *

MY HEART IS BURNT.....

My heart is burnt with latent heat without much ado
It is reduced to silent cinders, a burnt out volcano

Zest to meet or remember beloved is obliterated from heart
Such fire has raged in hearth, that everything is aglow

I am beyond the realm of subsistence, though with my persistence
Many a time with my incandescence, phoenix is in ashes so

How to describe the incandescent heat of my thought
The desert was all aflame as for roaming I made a vow

If heart were still intack, I would show the chequered tract
No fireworks anyhow, the source is extinct by now

O "Ghalib", here i am and my ambivalent heart
Sensing the world's malevolent part, it wishes to make a row

* * *

Dil Mirā Soz-E-Nihāṁ....

dila mirā soza-e-nihāṁ se be muhābā jala gayā
ātiśa-e-kẖāmośa ke mānināda goyā jala gayā

dila meṃ zoqa-e-vasla-o-yāda-e-yāra taka bāqī nahīṃ
āga isa ghara meṃ lagī aisī ki jo thā jala gayā

maiṃ adama se bhī pare hūṁ, varnā gẖāfila! bārahā
merī āha-e-ātiśīṃ se, bāla-e-anqā jala gayā

arza kījiye, jauhara-e-andeśā kī garmī kahāṁ
kucha kẖayāla āyā thā vahśata kā, ki saharā jala gayā

dila nahīṃ, tujhako dikhātā vārnā dāgẖī kī bahāra
isa cirāgẖāṁ kā, karūṁ kyā, kārafaramā jala gayā

maiṃ hūṁ aura afasurdagī kī ārazū "gẖāliba"! ki dila
dekha kara tarza-e-tapāka-e-ahala-e-duniyā jala gayā

* * *

दिल मिरा सोज़-ए-निहाँ.....

दिल मिरा सोज़-ए-निहाँ से बे मुहाबा[1] जल गया
आतिश-ए-ख़ामोश के मानिंद गोया जल गया

दिल में ज़ौक़-ए-वस्ल-ओ-याद-ए-यार तक बाक़ी नहीं
आग इस घर में लगी ऐसी कि जो था जल गया

मैं अदम से भी परे हूँ, वर्ना ग़ाफ़िल! बारहा
मेरी आह-ए-आतिशीं से, बाल-ए-अन्क़ा जल गया

अर्ज़ कीजिये, जौहर-ए-अन्देशा की गर्मी कहाँ
कुछ ख़याल आया था वह्शत का, कि सहरा[2] जल गया

दिल नहीं, तुझको दिखाता वर्ना दाग़ों की बहार
इस चिराग़ाँ का, करूँ क्या, कारफ़रमा जल गया

मैं हूँ और अफ़सुर्दगी की आरज़ू "ग़ालिब"! कि दिल
देख कर तर्ज़-ए-तपाक-ए-अहल-ए-दुनिया जल गया

* * *

---

1. बेमुरव्वत 2. बयाबान

منظور تھی یہ شکل....

منظور تھی یہ شکل، تجلّی کو نور کی
قسمت کھُلی تِرے قد و رُخ سے ظہور کی

اِک خونچکاں کفن میں کروڑوں بناؤ ہیں
پڑتی ہے آنکھ تیرے شہیدوں پہ حور کی

واعظ! نہ تم پیو، نہ کسی کو پلاسکو
کیا بات ہے تمہاری شرابِ طہور کی

لڑتا ہے مجھ سے حشر میں قاتل کہ کیوں اٹھا
گویا ابھی سنی نہیں آواز صُور کی

کیا فرض ہے کہ، سب کو ملے ایک سا جواب
آؤ نہ، ہم بھی سیر کریں کوہِ طور کی

گرمی سہی کلام میں، لیکن نہ اِس قدر
کی جس سے بات، اس نے شکایت ضرور کی

غالبؔ! گر اس سفر میں مجھے ساتھ لے چلیں
حج کا ثواب نذر کروں گا حضور کی

* * *

DIVINE LIGHT.....

Divine light had wished to appear in heavenly disposition
Fortunately, it found in beloved a suitable proposition

The blood-stained coffin has a million facets to unfold
The houries gaze and behold you martyrs in position

O preacher, you do not savour, nor imbibe as a favour
How you wish for us to waver for heavenly composition

My executioner is cross with me for rising on doomsday
As if he hadn't heart across the trumpet for exhibition

Oh, to the mountain of Tur, why not pay a visit
That we have no perquisite, why this supposition

Lace your speech with harshness, but not without harness
Whoever we turned to address, complained of inquisition

O "Ghalib", in case permitted the honour of King's company
I dedicate the pilgrimage for his majesty's condition

* * *

Mañzūr Thī Ye Śakl....

mañzūra thī ye śakla, tajallī ko nūra kī
qismata khulī tire qada-o-rukha se zahūra kī

ika khūm̐-cakām̐ kafana meṃ karoṃ̂ banāva haiṃ
paṃ̂atī hai āmkha, tere śahīdoṃ pe, hūra kī

vāiza, na tuma piyo, na kisī ko pilā sako
kyā bāta hai tumhārī śarāba-e-tahūra kī

ladatā hai mujhase haśra meṃ qātila, ki kyoṃ uṭhā
goyā abhī sunī nahīṃ āvāza sūra kī

kyā farza hai ki saba ko mile eka sā javāba
āo nā hama bhī saira kareṃ koha-e-tūra kī

garmī sahī kalāma meṃ, lekina na isa qadara
kī jisase bāta, usane śikāyata zarūra kī

"ghāliba" gara isa safara meṃ mujhe sātha le caleṃ
haja kā savāba nazra karūm̐gā huzūra kī

* * *

मंज़ूर थी ये शक्ल.....

मंज़र थी ये शक्ल, तजल्ली को नर की
क़िस्मत खुली तिरे क़द-ओ-रुख़ से ज़हूर की

इक रूँ-चकाँ कफ़न में करोड़ों बनाव हैं
पड़ती है आँख, तेरे शहीदों पे, हूर की

वाइज़, न तुम पियो, न किसी को पिला सको
क्या बात है तुम्हारी शराब-ए-तहूर की

लड़ता है मुझसे हश्र में क़ातिल, कि क्यों उठा
गोया अभी सुनी नहीं आवाज़ सूर[1] की

क्या फ़र्ज़ है कि सब को मिले एक सा जवाब
आओ ना हम भी सैर करें कोह-ए-तूर[2] की

गर्मी सही कलाम में, लेकिन न इस क़दर
की जिससे बात, उसने शिकायत ज़रूर की

"ग़ालिब" गर इस सफ़र में मुझे साथ ले चलें
हज का सवाब नज़्र करूँगा हुज़ूर की

* * *

---

1. इस्लाम मज़हब के अनुसार सूर फूंकने की आवाज़ पर प्रलय आ जाएगी 2. तूर नामक पहाड़

نہ تھا کچھ، تو خدا تھا....

نہ تھا کچھ، تو خدا تھا، کچھ نہ ہوتا، تو خدا ہوتا
ڈبویا مجھ کو ہونے نے، نہ ہوتا میں تو کیا ہوتا

ہوا جب غم سے یوں بے حس، تو غم کیا سر کے کٹنے کا
نہ ہوتا گر جُدا تن سے، تو زانو پر دھرا ہوتا

ہوئی مدت کہ غالبؔ مرگیا، پر یاد آتا ہے
وہ ہر اِک بات پر کہنا کہ یوں ہوتا تو کیا ہوتا؟

* * *

WHEN NOTHING.....

When nothing, it was divinity; if nothing, it would be divine
My entity was loss of infinity; nonentity would have been fine

When head with grief is insensate, its severence no reason to berate
If not truncated, it would be resting on the kness to pine

'Tis long since "Ghalib" died, but we recall he used to chide
How at every step he decried each motive and design

* * *

Na Thā Kuch, To Khudā Thā....

na thā kuch, to khudā thā, kuch na hotā, to khudā hotā
ḍuboyā mujha ko hone ne, na hotā maiṃ to kyā hotā

huā jaba ghama se yūm̃ be hisa, to ghama kyā sara ke kaṭane kā
na hotā gara judā tana se, to zānū para dharā hotā

huī muddata ki "ghāliba" mara gayā, para yāda ātā hai
vo hara ika bāta para kahanā yūm̃ hotā to kyā hotā

* * *

न था कुछ, तो खुदा था.....

न था कुछ, तो खुदा था, कुछ न होता, तो खुदा होता
डुबोया मुझ को होने ने, न होता मैं तो क्या होता

हुआ जब ग़म से यूँ बे हिस, तो ग़म क्या सर के कटने का
न होता गर जुदा तन से, तो ज़ानू पर धरा होता

हुई मुद्दत कि "ग़ालिब" मर गया, पर याद आता है
वो हर इक बात पर कहना यूँ होता तो क्या होता

* * *

آئینہ کیوں نہ دوں....

آئینہ کیوں نہ دوں کہ تماشا کہیں جسے
ایسا کہاں سے لاؤں کہ تجھ سا کہیں جسے

حسرت نے لا رکھا، تری بزمِ خیال میں
گلدستۂ نگاہ، سُویدا کہیں جسے

پھونکا ہے کس نے گوشِ محبت، میں اے خدا
افسونِ انتظارِ تمنّا کہیں جسے

سر پر، ہجومِ دردِ غریبی سے، ڈالیے
وہ ایک مشتِ خاک کہ صحرا کہیں جسے

ہے چشمِ تر میں حسرتِ دیدار سے نہاں
شوقِ عناں گسیختہ، دریا کہیں جسے

درکار ہے شگفتنِ گلہائے عیش کو
صبحِ بہار، پُنبۂ مینا کہیں جسے

غالبؔ! بُرا نہ مان، جو واعظ بُرا کہے
ایسا بھی کوئی ہے کہ، سب اچھّا کہیں جسے

* * *

WHY NOT PRESENT A MIRROR.....

Why not present a mirror to make you feel sedate
It is impossible to present one as your alternate

Yearning has so brought me in your realm of thought
Zest for seeing beloved is for eyes to saturate

O "God", the message of love who has whispered in ear
An urge for meeting now and here, mixed with magic

Sensing the gathering barrenness of heart, head and mind
A pinck of dust, convert you must, into a desert state

The desire for beloved's glimpse is dormant in tearful eyes
The yearning, as flood of tears, turned to a river in spate

Flowers of luxury, for themselves, need for full fruition
Dawn of spring, to turn them to a feast to stimulate

O "Ghalib", don't be sour if preacher is so dour
Is there any power whom none will denigrate

* * *

Āīnā Kyoṃ Na Dūm̐....

āīnā kyoṃ na dūm̐ ki tamāśā kaheṃ jise
aisā kahām̐ se lāuṃ ki tujha sā kaheṃ jise

hasarata ne lā rakhā, tirī bazma-e-khayāla meṃ
guladastā-e-nigāha suvedā kaheṃ jise

phūṅkā hai kisa ne gośa-e-muhabbata meṃ ai-khudā
afsūna-e-intizāra-e-tamannā kaheṃ jise

sara para hujūma-e-darda-e-gharibi se ḍāliye
vo eka muśta-e-khāka ki saharā kaheṃ jise

hai caśma-e-tara meṃ hasrata-e-dīdāra se nihām̐
śauqa-e-ināṃ gusekhtā, dariyā kaheṃ jise

darakāra hai śaguftana-e-gulahā-e-aiśa ko
subha-e-bahāra, pumbā-e-mīnā kaheṃ jise

"ghāliba"! burā na māna, jo vāiza burā kahe
aisā bhī koī hai ki, saba acchā kaheṃ jise

* * *

आईना क्यों न दूँ....

आईना क्यों न दूँ कि तमाशा कहें जिसे
ऐसा कहाँ से लाऊं कि तुझ सा कहें जिसे

हसरत ने ला रखवा, तिरी बज़्म-ए-ख़याल में
गुलदस्ता-ए-निगाह सुवेदा कहें जिसे

फूंका है किस ने गोश-ए-मुहब्बत में ऐ-ख़ुदा
अफ़्सून-ए-इन्तिज़ार-ए-तमन्ना कहें जिसे

सर पर हुजूम-ए-दर्द-ए-ग़रीबी से डालिये
वो एक मुश्त-ए-ख़ाक[1] कि सहरा कहें जिसे

है चश्म-ए-तर में हसरत-ए-दीदार से निहाँ
शौक़-ए-इनां[2] गुसेख्ता[3], दरिया कहें जिसे

दरकार है शगुफ़्तन-ए-गुलहा-ए-ऐश को
सुब्ह-ए-बहार, पुंबा-ए-मीना[4] कहें जिसे

"ग़ालिब"! बुरा न मान, जो वाइज़ बुरा कहे
ऐसा भी कोई है कि, सब अच्छा कहें जिसे

* * *

---

1. एक मुठ्ठी मिट्टी 2. लगाम 3. टूटा हुआ 4. रूई का मीनार

کہتے تو ہو تم سب....

کہتے تو ہو تم سب کہ بتِ غالیہ مُو آئے
اِک مرتبہ گھبرا کے کہو کوئی کہ دُو آئے

ہوں کشمکشِ نزع میں، ہاں جذبِ محبت
کچھ کہہ نہ سکوں، پر وہ مِرے پوچھنے کو آئے

ہے صاعقہ و شعلہ و سیماب کا عالم
آنا ہی سمجھ میں مِری آتا نہیں کہ، گو آئے

ظاہر ہے کہ گھبرا کے نہ بھاگیں گے نکیرین
ہاں، منہ سے مگر بادۂ دوشینہ کی بو آئے

جلّاد سے ڈرتے ہیں، نہ واعظ سے جھگڑتے
ہم سمجھے ہوئے ہیں اسے، جس بھیس میں جو آئے

کی ہم نفسوں نے اثرِ گریہ میں تقریر
اچھّے رہے آپ اُس سے، مگر مجھ کو ڈبو آئے

اُس انجمنِ ناز کی کیا بات ہے، غالب
ہم بھی گئے واں، اور تِری تقدیر کو رو آئے

* * *

HOW YOU WISH.....

How you wish and explain that beloved may soon call
How I wish you to exclaim that beloved is in the hall

I may be near my end, yet beloved may condescend
With word of mouth to send, though no word I utter at all

It my be a lightning flash, a flame or mercurial form
The beloved may come in any norm, no apprehension at all

Unless I am stinking with wine of the previous night
No other ploy will ever scare the twin angels at all

No overrating the executioner, no berating the preacher
No underrating any creature, we understand them all

My well wishers were rather clumsy conveying my lamentation
They ruined my presentation, Though with beloved were in thrall

Not plausible our plaudits, for the beloved's parlour, O "Ghalib"
We went there as well, but returned with a heavy gall

* * *

Kahte To Ho Tum....

kahate to ho tuma saba ki buta-e-g̲haliyā mū āye
ika martabā ghabarāke kaho koī ki dū āye

hūm̐ kaśamakaśa-e-nazaa meṃ hāṃ jazba-e-muhabbata
kucha kaha na sakūm̐ para vo mire pūchane ko āye

hai sāīqā-o-śolā-o-sīmāba kā ālama
ānā hī samajha meṃ merī ātā nahīṃ, go āye

zāhira hai ki ghabarāke na bhāgeṅge nakirena
hām̐ muṃha se magara bādā-e-dośīnā kī bū āye

jallāda se ḍarate haiṃ, na vāiza se jhagaड़ate
hama samajhe hue haiṃ use jisa bhesa meṃ jo āye

kī hama nafasoṃ ne asara-e-girayā meṃ taqarīra
acche rahe āpa usa se, magara mujha ko ḍūbo āye

una anjumana-e-nāza kī kyā bāta hai "g̲hāliba"
hama bhī gaye vām̐, aura tirī taqadīra ko ro āye

* * *

कहते तो हो तुम.....

कहते तो हो तुम सब कि बुत–ए–ग़ालिया[1] मू आये
इक मर्तबा घबराके कहो कोई कि दू आये

हूँ कशमकश–ए–नज़अ में हां जज़्ब–ए–मुहब्बत
कुछ कह न सकूँ पर वो मिरे पूछने को आये

है साईक़ा[2]–ओ–शोला–ओ–सीमाब[3] का आलम
आना ही समझ में मेरी आता नहीं, गो आये

ज़ाहिर है कि घबराके न भागेंगे नकीरेन
हाँ मुंह से मगर बादा–ए–दोशीना[4] की बू आये

जल्लाद से डरते हैं, न वाइज़ से झगड़ते
हम समझे हुए हैं उसे जिस भेस में जो आये

की हम नफ़सों ने असर–ए–गिरया में तक़रीर
अच्छे रहे आप उस से, मगर मुझ को डुबो आये

उन अन्जुमन–ए–नाज़ की क्या बात है "ग़ालिब"
हम भी गये वाँ, और तिरी तक़दीर को रो आये

* * *

---

1. सुगंधित 2. कड़क 3. पारा 4. पिछली रात की शराब

غم کھانے میں بودا دل....

غم کھانے میں بودا دلِ ناکام بہت ہے
یہ رنج کہ کم ہے مئے گلفام بہت ہے

کہتے ہوئے ساقی سے حیا آتی ہے، ورنہ
ہے یوں کہ، مجھے دُردِ تہِ جام بہت ہے

نے تیر کماں میں ہے، نہ صیّاد کمیں میں
گوشے میں قفس کے مجھے آرام بہت ہے

کیا زُہد کو مانوں کہ، نہ ہو گرچہ ریائی
پاداشِ عمل کی طمعِ خام بہت ہے

ہے قہر گر اب بھی نہ بنے بات، کہ اُن کو
انکار نہیں، اور مجھے ابرام بہت ہے

خوں ہو کے جگر آنکھ سے ٹپکا نہیں، اے مرگ!
رہنے دے مجھے یاں کہ، ابھی کام بہت ہے

ہوگا کوئی ایسا بھی کہ غالبؔ کو نہ جانے
شاعر تو وہ اچھّا ہے، پہ بدنام بہت ہے

* * *

SUFFERING SPASMS.....

Suffering spasms of sorrow, heart is feeling defeated
It is feeling ill at ease that the winestock is depleted

To Saqi 'tis hard to explain, that I don't disdain
Contented I remain, with remnants of wine to be treated

The arrow is not in bow, the hunter is not in tow
I feel well at ease in a corner of the cage seated

Not to venerate piety, if for generosity in society
We are greedy for propriety, and the incentive to be fated

It would be an enormity, that in spite of beloved's contormity
And in spite of my serendipity, the project is defeated

My heart though is blooded, the eyes are not yet flooded
O death, allow remission, the mission is not completed

Would there be one in town, unaware of "Ghalib's" renown
Though wearing the poetry's crown, his name is not well greeted

* * *

Gham Khāne Meṃ Bodā Dil....

gh̲ama khāne meṃ bodā dila-e-nākāma bahuta hai
ye rañja ki kama hai maya-e-gulafāma bahuta hai

kahate hue sāqī se hayā ātī hai varnā
hai yūṁ ki mujhe durda-e-tahe jāma bahuta hai

ne tīra kamāṁ meṃ hai, na sayyāda kamīṃ meṃ
gośe meṃ qafasa ke, mujhe ārāma bahuta hai

kyā juhda ko mānūṁ, ki na ho garace riyāī
pādāśa-e-amala kī tamaa-e-kh̲āma bahuta hai

hai qahra gara aba bhī na bane bāta ki unako
inkāra nahīṃ aura mujhe abrāma bahuta hai

kh̲ūṁ ho ke jigara āṃkha se ṭapakā nahīṃ, ai-marga
rahane de mujhe yāṁ ki, abhī kāma bahuta hai

hogā koī aisā bhī ki "gh̲āliba" ko na jāne
śāira to vo acchā hai, pe badanāma bahuta hai

* * *

ग़म खाने में बोदा दिल.....

ग़म खाने में बोदा दिल–ए–नाकाम बहुत है
ये रंज कि कम है मय–ए–गुलफ़ाम बहुत है

कहते हुए साक़ी से हया आती है वर्ना
है यूँ कि मुझे दुर्द[1]–ए–तहे जाम बहुत है

ने तीर कमाँ में है, न सय्याद कमीं में
गोशे में क़फ़स के, मुझे आराम बहुत है

क्या जुह्द[2] को मानूँ, कि न हो गरचे रियाई[3]
पादाश–ए–अमल की तमअ–ए–ख़ाम[4] बहुत है

है क़ह्र गर अब भी न बने बात कि उनको
इन्कार नहीं और मुझे अब्राम[5] बहुत है

रञ्ँ हो के जिगर आंरव से टपका नहीं, ऐ–मर्ग
रहने दे मुझे याँ कि, अभी काम बहुत है

होगा कोई ऐसा भी कि "ग़ालिब" को न जाने
शाइर तो वो अच्छा है, पे बदनाम बहुत है

* * *

---

1. तलछट 2. परहेज़गारी 3. मक्कार 4. हलकी उम्मीद 5. रंजीदगी

دھمکی میں مرگیا....

دھمکی میں مرگیا، جو نہ بابِ نَبرد تھا
عشقِ نَبرد پیشہ طلبگارِ مرد تھا

تھا زندگی میں مرگ کا کھٹکا لگا ہوا
اُڑنے سے پیشتر بھی مِرا رنگ، زرد تھا

تالیف نسخہ ہائے وفا کر رہا تھا میں
مجموعۂ خیال ابھی فرد فرد تھا

دل تا جگر کہ ساحلِ دریائے خوں ہے، اب
اِس رہگزر میں جلوۂ گُل آگے گرد تھا

جاتی ہے کوئی کشمکش اندوہِ عشق کی
دل بھی اگر گیا، تو وہی دل کا درد تھا

احباب چارہ سازیِ وحشت نہ کر سکے
زنداں میں بھی، خیال بیاباں نورد تھا

یہ لاشِ بے کفن اسدِ خستہ جاں کی ہے
حق مغفرت کرے! عجب آزاد مرد تھا

* * *

THE WEAK IN THE FIELD.....

The weak in the field of love succumb to early defeat
The valian profession of love is in search of manly feat

In life itself was there, a lurking fear of death
We, before the final act, allowed the death to cheat

I was collecting my recollection of fealty, one by one
Bit by bit my compilation was still not complete

Heart and soul now are like the coast of a raging torrent
Previously at peace the were, in a heavenly retreat

How can lingering pain of love ever really depart
Pain is at the seat of heart, when heart is bereft of seat

The well wishers never could cure, for wanderlust our lure
Our free and roving spirit even prison could not beat

This corpse lying shroudless is that of "Asad" hapless
May his soul rest in peace, he was good to meet

* * *

Dhamkī Meṃ Mar Gayā....

dhamakī meṃ mara gayā, jo na bāba-e-nabarda thā
iśqa-e-nabarda peśā, talabagāra-e-marda thā

thā zindagī meṃ marga kā khaṭakā lagā huā
uḍne se peśtara bhī mirā raṅga, zarda thā

tālīfa-e-nuskhā hāya vafā kara rahā thā maiṃ
majamūa-e-khayāla abhī farda farda thā

dila tā jigara ki sāhila-e-dariyā-e-khūṁ hai, aba
isa rahaguzara meṃ jalavā-e-gula āge garda thā

jātī hai koī kaśamakaśa aṃdoha-e-iśqa kī
dila bhī agara gayā, to vahī dila kā darda thā

ahabāba cārā-sāzī-e-vahśata na kara sake
zindāṁ meṃ bhī khayāla, bayābāṁ navarda thā

yaha lāśa-e-bekafana, "asada"-e-khastā jāṁ kī hai
haqa maghaphirata kare, ajaba āzāda marda thā

* * *

धमकी में मर गया.....

धमकी में मर गया, जो न बाब–ए–नबर्द[1] था
इश्क़–ए–नबर्द पेशा, तलबगार–ए–मर्द था

था ज़िंदगी में मर्ग का खटका लगा हुआ
उड़ने से पेश्तर भी मिरा रंग, ज़र्द था

तालीफ़–ए–नुस्ख़ा हाय वफ़ा कर रहा था मैं
मजमूअ–ए–ख़यालं[2] अभी फ़र्द फ़र्द था

दिल ता जिगर कि साहिल–ए–दरिया–ए–ख़ूँ है, अब
इस रहगुज़र में जलवा–ए–गुल आगे गर्द था

जाती है कोई कशमकश अंदोह–ए–इश्क़ की
दिल भी अगर गया, तो वही दिल का दर्द था

अहबाब चारा–साज़ी–ए–वह्शत न कर सके
ज़िंदाँ में भी ख़याल, बयाबाँ नवर्द था

यह लाश–ए–बेकफ़न, "असद"–ए–ख़स्ता जाँ की है
हक़ मग़फ़िरत करे, अजब आज़ाद मर्द था

* * *

---

1. जंग का दरवाज़ा 2. ख़यालों का संकलन

ملتی ہے خوئے یار....

ملتی ہے خوئے یار سے نار، التہاب میں
کافر ہوں، گر نہ ملتی ہو راحت عذاب میں

کب سے ہوں، کیا بتاؤں، جہانِ خراب میں
شب ہائے ہجر کو بھی رکھوں گر حساب میں

تا پھر نہ انتظار میں نیند آئے عمر بھر
آنے کا عہد کر گئے، آئے جو خواب میں

قاصد کے آتے آتے، خط اِک اور لکھ رکھوں
میں جانتا ہوں جو وہ لکھیں گے جواب میں

مجھ تک کب، ان کی بزم میں آتا تھا دورِ جام
ساقی نے کچھ ملا نہ دیا ہو شراب میں

میں مضطرب ہوں وصل میں، خوفِ رقیب سے
ڈالا ہے تم کو وہم نے، کس پیچ و تاب میں

غالبؔ! چھُٹی شراب پر اب بھی، کبھی کبھی
پیتا ہوں روزِ ابر و شبِ ماہتاب میں

* * *

BELOVED'S FIERY TEMPER.....

Beloved's fiery temper is akin to a raging fire
I am nothing if not at ease in conditions that are dire

How to tell how long I have lived on the sorry planet
If I add nights of blight to the days of no desire

In dream beloved had come, and pledged again to come
No more the sleep will come, waiting for life entire

I would write another missive, before the messenger's return
I know the beloved is dismissive, replying to my letter prior

How could I be preferred, and proferred a cup in parlour
The drink, suspiciously, may be mixed by Saqi to conspire

I am by rival's jeer perturbed as I meet beloved
Why beloved by fear is disturbed, wishing to retire

O "Ghalib", though I abstain, at times I cannot refrain
To drink on a cloudy day, on a moonlit night afire

* * *

Miltī Hai Khū-E-Yār....

milati hai khū-e-yāra se nāra, iltihāba meṃ
kāfira hūṃ, gara na milatī ho rāhata azāba meṃ

kaba se hūṃ kyā batāuṃ jahāna-e-kharāba meṃ
śaba hāya hijra ko bhī rakhūṃ gara hisāba meṃ

tā phira na intizāra meṃ nīnda āye umra bhara
āne kā ahda kara gaye, āye jo khvāba meṃ

qāsida ke āte āte, khata ika aura likha rakhūṃ
maiṃ jānatā hūṃ, jo vo likhegā javāba meṃ

mujha taka kaba, unakī bazma meṃ ātā thā daure jāma
sāqī ne kucha milā na diyā ho śarāba meṃ

maiṃ muztariba hūṃ vasla meṃ khofa-e-raqība se
ḍālā hai tuma ko vahma ne kisa peca-o-tāba meṃ

"ghāliba!" chuṭī śarāba, para aba bhī, kabhī kabhī
pītā hūṃ roza-e-abra śaba-e-māhatāba meṃ

* * *

मिलती है ख़ू-ए-यार.....

मिलती है ख़ू–ए–यार से नार[1], इल्तिहाब[2] में
काफ़िर हूँ, गर न मिलती हो राहत अज़ाब में

कब से हूँ क्या बताऊं जहान–ए–ख़राब में
शब हाय हिज्र को भी रखूं गर हिसाब में

ता फिर न इन्तिज़ार में नींद आये उम्र भर
आने का अह्द कर गये, आये जो ख्वाब में

क़ासिद के आते आते, ख़त इक और लिख रखूँ
मैं जानता हूँ, जो वो लिखेगा जवाब में

मुझ तक कब, उनकी बज़्म में आता था दौरे जाम
साक़ी ने कुछ मिला न दिया हो शराब में

मैं मुज़्तरिब[3] हूँ वस्ल में ख़ौफ़–ए–रक़ीब से
डाला है तुम को वह्म ने किस पेच–ओ–ताब में

"ग़ालिब!" छुटी शराब, पर अब भी, कभी कभी
पीता हूँ रोज़–ए–अब्र शब–ए–माहताब में

* * *

---

1. आग 2. भड़कना 3. बेचैन

شکوے کے نام سے....

شکوے کے نام سے بے مہر خفا ہوتا ہے
یہ بھی مت کہہ، کہ جو کہیے تو گِلا ہوتا ہے

گو سمجھتا نہیں، پر حسنِ تلافی دیکھو
شکوۂ جور سے، سرگرمِ جفا ہوتا ہے

عشق کی راہ میں ہے چرخِ مکوکب کی وہ چال
سُست رو جیسے کوئی آبلہ پا ہوتا ہے

کیوں نہ ٹھہریں ہدفِ ناوکِ بیداد کہ ہم
آپ اُٹھا لاتے ہیں، گر تیر خطا ہوتا ہے

خوب تھا، پہلے سے ہوتے جو ہم اپنے بدخواہ
کہ بھلا چاہتے ہیں، اور بُرا ہوتا ہے

نالہ جاتا تھا، پرے عرش سے میرا، اور اب
لب تک آتا ہے، جو ایسا ہی رسا ہوتا ہے

رکھیو غالبؔ! مجھے اِس تلخ نوائی میں معاف
آج کچھ درد مرے دل میں سِوا ہوتا ہے

* * *

ON THE MENTION.....

On the mention of complaint, the haughty beloved is upset
Mum is word, for if you say, it is suspect, you bet

Beloved does not understand, but see the irony at hand
The complaint against unfairness leads to its onset

In the orbit of love, the starry sky's speed is such
It turns slow, as if some sole with blisters is inset

Why we should't be favourite as beloved's shooting target
For if the arrow goes awry, we help the aim reset

We could, for our good, wish ill respecting us
If for effect the other way, our wish for good is met

My prayer reached beyond the heaven, but of late now
It reaches only lips, at best, the most it can get

O "Ghalib", do forgive me for my blunt outburst
My heart today with tearburst, somehow, is beset

* * *

Śikve Ke Nām Se....

śikave ke nāma se bemehra khafā hotā hai
ye bhī mata kaha, ki jo kahiye to gilā hotā hai

go samajhatā nahīṃ para husna-e-talāfī dekho
śikavā-e-jora se, saragarma-e-jafā hotā hai

iśqa kī rāha meṃ hai carkha-e-makū kaba kī vo cāla
susta rau jaise koī ābalā-pā-hotā hai

kyoṃ na ṭhaharem hadafa-e-nāvaka-e-bedāda, ki hama
āpa uṭhā lāte haiṃ, gara tīra khatā hotā hai

khūba thā, pahale se hote jo hama apane badakhvāha
ki bhalā cāhate haiṃ, aura burā hotā hai

nālā jātā thā, pare arśa se merā, aura aba
laba taka ātā hai, jo aisā hī rasā hotā hai

rakhiyo, "ghāliba!" talakha navāī meṃ muāfa
āja kucha darda mere dila meṃ sivā hotā hai

* * *

शिकवे के नाम से.....

शिकवे के नाम से बेमेहर ख़फ़ा होता है
ये भी मत कह, कि जो कहिये तो गिला होता है

गो समझता नहीं पर हुस्न-ए-तलाफ़ी देखो
शिकवा-ए-जोर से, सरगर्म-ए-जफ़ा होता है

इश्क़ की राह में है चर्ख़-ए-मकू कब की वो चाल
सुस्त रौ जैसे कोई आबला-पा-होता है

क्यों न ठहरें हदफ़-ए-नावक-ए-बेदाद, कि हम
आप उठा लाते हैं, गर तीर ख़ता होता है

ख़ूब था, पहले से होते जो हम अपने बदख़्वाह
कि भला चाहते हैं, और बुरा होता है

नाला जाता था, परे अर्श से मेरा, और अब
लब तक आता है, जो ऐसा ही रसा होता है

रखियो, "ग़ालिब!" मुझे इस तलख़ नवाई में मुआफ़
आज कुछ दर्द मेरे दिल में सिवा होता है

* * *

---

1. आसमान में सुनहरे चांद सितारे

کہتے ہو نہ دیں گے....

کہتے ہو نہ دیں گے ہم، دل اگر پڑا پایا
دل کہاں کہ گم کیجیے، ہم نے مدّعا پایا

عشق سے طبیعت نے زیست کا مزا پایا
درد کی دوا پائی، دردِ بے دوا پایا

شورِ پندِ ناصح نے زخم پر نمک چھڑکا
آپ سے کوئی پوچھے، تم نے کیا مزا پایا؟

ہے کہاں تمنّا کا دوسرا قدم یارب
ہم نے دشتِ امکاں کو ایک نقشِ پا پایا

غنچہ پھر لگا کھِلنے، آج ہم نے اپنا دل
خوں کیا ہوا دیکھا، گُم کیا ہوا پایا

حالِ دل نہیں معلوم، لیکن اِس قدر یعنی
ہم نے بارہا ڈھونڈا تم نے بارہا پایا

دوستدارِ دشمن ہے، اعتمادِ دل معلوم
آہ بے اثر دیکھی، نالہ نارسا پایا

* * *

FINDERS KEEPERS.....

Finders keepers, you say you won't return our heart
We find your worthy intent, we have no heart to part

Our nature found in love joy and zest to live
In love is cure for pain, in pain we ever smart

The critic sure has added insult to our injury
We wonder how in all this you have played your part

Where, O God, is second step for unbridled ambition
This realm of possibility is a mirage of a sort

Hyacinth again has blossomed, nurtured with our blood
In it today we found our much neglected heart

Heart's condition we know not, only this we know
You put it oft together, as we put it oft apart

Its sighs are ineffective, its entreaties unproductive
By beloved it's ensnared, we cannot trust our heart

* * *

Kahte Ho, Na Deṅge....

kahate ho na deṅge hama, dila agara padâ pāyā
dila kahāṁ ki guma k̄ijiye, hama ne muddaā pāyā

iśqa se tabīata ne zīsta kā mazā pāyā
darda kī davā pāī, darda-e-lā davā pāyā

śora-e-pasanda-e-nāsiha ne zakhma para namaka chidâkā
āpa se koī pūche, tumane kyā mazā pāyā?

hai kahāṁ tamannā kā dūsarā qadama yā raba
hama ne daśta-e-imakāṃ ko eka naqśa-e-pā pāyā

guñcā phira lagā khilane, āja hama ne apanā dila
khūṁ kiyā huā dekhā, guma kiyā huā pāyā

hāla-e-dila nahīṃ mālūma, lekina isa qadara yānī
hama ne bārahā ḍhūṇḍhā, tuma ne bārahā pāyā

dostadāra-e-duśmana hai, etimāda-e-dila mālūma
āha be asara dekhī, nālā nārasā pāyā

* * *

कहते हो, न देंगे.....

कहते हो न देंगे हम, दिल अगर पड़ा पाया
दिल कहाँ कि गुम कीजिये, हम ने मुद्दआ पाया

इश्क़ से तबीअत ने ज़ीस्त[1] का मज़ा पाया
दर्द की दवा पाई, दर्द-ए-ला दवा पाया

शोर-ए-पन्द-ए-नासिह ने ज़ख्म पर नमक छिड़का
आप से कोई पूछे, तुमने क्या मज़ा पाया?

है कहाँ तमन्ना का दूसरा क़दम या रब
हम ने दश्त-ए-इमकां को एक नक़्श-ए-पा पाया

गुंचा फिर लगा खिलने, आज हम ने अपना दिल
खूँ किया हुआ देखा, गुम किया हुआ पाया

हाल-ए-दिल नहीं मालूम, लेकिन इस क़दर या'नी
हम ने बारहा ढूंढा, तुम ने बारहा पाया

दोस्तदार-ए-दुश्मन है, ए'तिमाद-ए-दिल मालूम
आह बे असर देखी, नाला[2] नारसा[3] पाया

* * *

---

1. ज़िंदगी 2. शिकायत 3. न पहुंचने वाला

حُسن، غمزے کی....

حسن، غمزے کی کشاکش سے چھُٹا میرے بعد
بارے، آرام سے ہیں اہلِ جفا میرے بعد

منصبِ شیفتگی کے کوئی قابل نہ رہا
ہوئی معزولیِ انداز و ادا میرے بعد

شمع بجھتی ہے تو اُس میں سے دھواں اٹھتا ہے
شعلۂ عشق سیہ پوش ہوا میرے بعد

خوں ہے دل خاک میں، احوالِ بتاں پر یعنی
اُن کے ناخن ہوئے محتاجِ حنا میرے بعد

ہے جنوں اہلِ جنوں کے لئے آغوشِ وداع
چاک ہوتا ہے گریباں سے جدا میرے بعد

غم سے مرتا ہوں کہ اتنا نہیں دنیا میں کوئی
کہ کرے تعزیتِ مہر و وفا میرے بعد

آئے ہے بیکسیِ عشق پہ رونا غالبؔ
کس کے گھر جائے گا سیلابِ بلا میرے بعد

* * *

THERE IS NONE.....

There is none left for beauty's attention after me
Beautiful folk's activity is in suspension after me

There is none left to wear lover's mantle
Beguiling and bewitching are in abstention after me

By smoke it is distinguished when a candle is extinguished
Flame of love is thus in black convention after me

My heart is bleeding white contemplating beloved's plight
In place of blood, nails will nedd pigmentation after me

Passion has taken leave of people given to passion
No longer garment in tatters is in retention after me

I die of shame that there is none in the world alive
To condole demise of fealty and mention after me

O "Ghalib", I simply weep over helplessness of love
Flood of hopelessness will sweep whose pension after me

* * *

Husn, Ghamze Kī....

husna, ghamaze kī kaśākaśa se chuṭā, mere bāda
bāre ārāma se haiṃ ahla-e-jafā mere bāda

mansaba-e-śeftagī ke koī qābila na rahā
huī maazūli-e-aṃdāza-o-adā mere bāda

śammā bujhatī hai to usa meṃ se dhuāṁ uṭhatā hai
śolā-e-iśqa siyaha pośa huā mere bāda

khūṁ hai dila khāka meṃ, ahvāla-e-butāṁ para, yānī
unake nākhūna hue mohatāja-e-hinā mere bāda

hai junūṁ, ahla-e-junūṁ ke liye āghośa-e-vidāa
cāka hotā hai garībāṃ se judā mere bāda

ghama se maratā hūṁ, ki itanā nahīṃ duniyā meṃ koī
ki kare tāziyata-e-mehra-o-vafā mere bāda

āye hai bekasi-e-iśqa pe ronā "ghāliba"
kisake ghara jāyegā sailāba-e-balā mere bāda

हुस्न, ग़मज़े की.....

हुस्न, ग़मज़े की कशाकश[1] से छुटा, मेरे बाद
बारे आराम से हैं अह्ल–ए–जफ़ा मेरे बाद

मन्सब–ए–शेफ़्तगी के कोई क़ाबिल न रहा
हुई मअज़ूलि–ए–अंदाज़–ओ–अदा मेरे बाद

शम्मा बुझती है तो उस में से धुआँ उठता है
शोला–ए–इश्क़ सियह पोश हुआ मेरे बाद

रवूँ है दिल रवाक में, अह्वाल–ए–बुताँ पर, यानी
उनके नारवून हुए मोहताज–ए–हिना मेरे बाद

है जुनूँ, अह्ल–ए–जुनूँ के लिये आग़ोश–ए–विदाअ
चाक होता है गरीबां से जुदा मेरे बाद

ग़म से मरता हूँ, कि इतना नहीं दुनिया में कोई
कि करे ताज़ियत–ए–मेह्र–ओ–वफ़ा मेरे बाद

आये है बेकसी–ए–इश्क़ पे रोना "ग़ालिब"
किसके घर जायेगा सैलाब–ए–बला मेरे बाद

* * *

---

1. रवींच तान

بازیچۂ اطفال....

بازیچۂ اطفال ہے، دنیا، مِرے آگے
ہوتا ہے شب و روز تماشا، مِرے آگے

اِک کھیل ہے، اورنگِ سلیماں، مِرے نزدیک
اِک بات ہے، اعجازِ مسیحا، مِرے آگے

مت پوچھ کہ کیا حال ہے میرا، ترے پیچھے
تُو دیکھ کہ کیا رنگ ہے تیرا، مِرے آگے

سچ کہتے ہو، خود بین و خود آرا ہوں، نہ کیوں ہوں
بیٹھا ہے بُتِ آئینہ سیما، مِرے آگے

عاشق ہوں، پہ معشوق فریبی ہے میرا کام
مجنوں کو برا کہتی ہے لیلیٰ، مِرے آگے

گو ہاتھ کو جنبش نہیں، آنکھوں میں تو دم ہے
رہنے دو ابھی ساغر و مینا، مِرے آگے

ہم پیشہ و ہم مشرب و ہم راز ہے میرا
غالب کو برا کیوں کہو؟ اچھّا، مِرے آگے

* * *

THE WORLD IS JUST.....

The world is just a child's play before me
The farce goes on night and day before me

I regard solomon's prestigious acts a trifle
Jesus, prodigious acts are at bay before me

Don't ask how badly I fare behind you
See how well you hold sway before me

Rightly you are seated, rightly I am conceited
A compliment well greeted you pay before me

Lover though I am, I deceive lovely folk
Laila vis-a-vis Majnoon is in fray before me

Though hand cannot move, eyes still approve
Let wine and glass as yet stay before me

We complement at work, we share wine and word
All compliment for "Ghalib", no wordplay before me

* * *

Bāzīcā-E-Itfāl....

bāzīcā-e-itfāla hai, duniyā mere āge
hotā hai śaba-o-roza tamāśā, amere āge

ika khela hai auraṅga-e-sulemāṃ mere nazadīka
ika bāta hai ejāza-e-masīhā mere āge

mata pūcha ki kyā hāla hai merā tere pīche
tū dekha ki kyā raṅga hai terā mere āge

saca kahate ho, khudabīna-o-khadaārā hūm̐, na kyoṃ hūm̐
baiṭhā hai buta-e-āīnā sīmā mere āge

āśiqa hūm̐, pe māśūqa farebī hai merā kāma
majanūm̐ ko burā kahatī hai lailā mere āge

go hātha ko jumbiśa nahīṃ, ām̐khoṃ meṃ to dama hai
rahane do abhī sāghara-o-mīnā mere āge

hamapeśā-o-hamamaśraba-o-hamarāza hai merā
"ghāliba" ko burā kyoṃ kaho acchā mere āge

* * *

बाज़ीचा-ए-इत्फ़ाल.....

बाज़ीचा–ए–इत्फ़ाल[1] है, दुनिया, मेरे आगे
होता है शब–ओ–रोज़ तमाशा, मेरे आगे

इक खेल है औरंग–ए–सुलेमां मेरे नज़दीक
इक बात है एजाज़–ए–मसीहा[2] मेरे आगे

मत पूछ कि क्या हाल है मेरा तेरे पीछे
तू देख कि क्या रंग है तेरा मेरे आगे

सच कहते हो, ख़ुदबीन–ओ–ख़ुदआरा हूँ, न क्यूँ हूँ
बैठा है बुत–ए–आईना सीमा मेरे आगे

आशिक़ हूँ, पे माशूक़ फ़रेबी है मेरा काम
मजनूँ को बुरा कहती है लैला मेरे आगे

गो हाथ को जुंबिश नहीं, आँखों में तो दम है
रहने दो अभी साग़र–ओ–मीना मेरे आगे

हमपेशा–ओ–हममशरब–ओ–हमराज़ है मेरा
"ग़ालिब" को बुरा क्यूँ कहो अच्छा मेरे आगे

* * *

---

1. बच्चे का खिलौना

دائم پڑا ہوا ترے در....

دائم پڑا ہوا ترے در پر نہیں ہوں میں
خاک ایسی زندگی پہ کہ پتھر نہیں ہوں میں

کیوں گردشِ مُدام سے گھبرا نہ جائے دل
انسان ہوں، پیالہ و ساغر نہیں ہوں میں

یارب! زمانہ مجھ کو مٹاتا ہے کس لئے؟
لوحِ جہاں پہ حرفِ مکرر نہیں ہوں میں

حد چاہیے سزا میں، عقوبت کے واسطے
آخر گناہگار ہوں، کافر نہیں ہوں میں

کس واسطے عزیز نہیں جانتے مجھے
لعل و زمرد و زر و گوہر نہیں ہوں میں

رکھتے ہو تم قدم مری آنکھوں سے کیوں دریغ
رتبے میں مہر و ماہ سے کمتر نہیں ہوں میں

غالبؔ، وظیفہ خوار ہو، دو شاہ کو دعا
وہ دن گئے کہ کہتے تھے، ''نوکر نہیں ہوں میں''

* * *

WOULD THAT I WERE.....

Would that I were a stone, I would lie ever more
Woe betide me, I m not a stone at your door

If like a cup of wine I am passed around as a norm
I am flesh and blood in form, I'd be shaken to the core

Why, O God, the worldly forces want my obliteration
I am not on the face of earth any errant score

Punishment for sin, at worst, be set within a limit
I am sinner inadvertantly, no infidel to my pore

I am no ruby or gem, or gold to behold
For you, no reason not to hold me dear to adore

Why you keep yourself aloof, I take it as your reproof
In my stature, as a proof, with sun and moon I soar

You are now King's liege, O "Ghalib", praise to him
You said you were no protege, in the days of yore

* * *

Dāim Padâ Huā Tire Dar....

dāima padâ huā tire dara para nahīṃ hūṁ maiṃ
khāka aisī zindagī pe, ki patthara nahīṃ hūṁ maiṃ

kyoṃ gardiśa-e-mudāma se ghabarā na jāye dila
iṃsāna hūṁ, pyālā-o-sāghara nahīṃ hūṁ maiṃ

yā raba!, zamānā mujhako miṭātā hai kisa lie
lauha-e-jahāṁ pe harfa-e-mukarrara nahīṃ hūṁ maiṃ

hada cāhiye sazā meṃ, aqūbata ke vāste
ākhira gunāhagāra hūṁ, kāfira nahīṃ hūṁ maiṃ

kisa vāste azīza nahīṃ jānate mujhe
laala-o-zamarrūda va zara-o-gauhara nahīṃ hūṁ maiṃ

rakhate ho tuma qadama mirī āṁkhoṃ se kyoṃ darīgha
rutabe se mahra-o-māha se kamtara nahīṃ hūṁ maiṃ

"ghāliba" vazīfā khvāra ho, do śāha ko duā
vo dina gaye ki kahate the, "naukara na hīṃ hūṁ maiṃ"

* * *

दाइम पड़ा हुआ तिरे दर.....

दाइम[1] पड़ा हुआ तिरे दर पर नहीं हूँ मैं
ख़ाक ऐसी ज़िंदगी पे, कि पत्थर नहीं हूँ मैं

क्यों गर्दिश-ए-मुदाम[2] से घबरा न जाये दिल
इंसान हूँ, प्याला-ओ-साग़र नहीं हूँ मैं

या रब!, ज़माना मुझको मिटाता है किस लिए
लौह-ए-जहाँ पे हर्फ़-ए-मुकर्रर नहीं हूँ मैं

हद चाहिये सज़ा में, अक़ूबत[3] के वास्ते
आख़िर गुनाहगार हूँ, काफ़िर नहीं हूँ मैं

किस वास्ते अज़ीज़ नहीं जानते मुझे
लअल-ओ-ज़मर्रूद व ज़र-ओ-गौहर नहीं हूँ मैं

रखते हो तुम क़दम मिरी आँखों से क्यों दरीग़[4]
रुतबे से मह्र-ओ-माह से कम्तर नहीं हूँ मैं

"ग़ालिब" वज़ीफ़ा ख़्वार हो, दो शाह को दुआ
वो दिन गये कि कहते थे, "नौकर नहीं हूँ मैं"

* * *

---

1. हमेशा 2. शराब 3. दुख 4. अफ़सोस

ہر ایک بات پہ کہتے ہو....

ہر ایک بات پہ کہتے ہو تم کہ ”تو کیا ہے؟“
تمہیں کہو کہ ”یہ اندازِ گفتگو کیا ہے؟“

نہ شعلے میں یہ کرشمہ، نہ برق میں یہ ادا
کوئی بتاؤ کہ وہ شوخِ تُند خُو کیا ہے

یہ رشک ہے کہ وہ ہوتا ہے ہم سخن تم سے
وگرنہ خوفِ بد آموزیِ عدو کیا ہے

جلا ہے جسم جہاں، دل بھی جل گیا ہوگا
کریدتے ہو جو اب راکھ، جستجو کیا ہے

رگوں میں دوڑتے پھرنے کے ہم نہیں قائل
جب آنکھ ہی سے نہ ٹپکا، تو پھر لہو کیا ہے

وہ چیز، جس کے لئے ہم کو ہو، بہشت عزیز
سوائے بادۂ گلفام و مشکبو، کیا ہے

ہوا ہے شہ کا مصاحب پھرے ہے اِتراتا
وگرنہ شہر میں غالبؔ کی آبرو کیا ہے

* * *

FOR ANY THING I SAY.....

For any thing I say, you answer with provocation
What I pray, you say , is this style of conversation

Flame has no such flash, lightning has no such dazzle
Let someone then enlighten us about this abomination

I am averse, that the rival with you should so converse
I am, otherwise, none the worse for his flirtation

When flesh is all burnt, heart must have burnt as well
Your search for it in ashes is an exercise in frustration

Flow in vein we regard in vain, unless from the eyes
Blood as a flood will drain, to cause an inundation

The only reason we eulogise and hold in esteem the paradise
That, in essence, wine and frankincence will be incarnation

"Ghalib" is close to crown, is strutting about in town
Otherwise, he is a bit of a clown in people's estimation

* * *

Har Ek Bāt Pe Kahte....

hara eka bāta pe kahate ho tuma, ki "tū kyā hai"
tumhīṃ kaho ki yaha aṃdāza-e-guftugū kyā hai

na śole meṃ ye kariśmā, na barqa meṃ ye adā
koī batāo, ki vo śokha-e-tunda khū kyā hai

yaha raśka hai ki vo hotā hai hamasukhana tumase
vagaranā khofa-e-bada āmozi-e-adū kyā hai

jalā hai jisma jahāṁ, dila bhī jala gayā hogā
kuredate ho jo aba rākha, justujū kyā hai

ragoṃ meṃ daud̂ate phirane ke hama nahīṃ qāila
jaba āṁkha hī se na ṭapakā, to phira lahū kyā hai

vo cīza jisake lie hamako ho, bahiśta azīza
sivāye bādā-e-gulafāma-o-muśkabū kyā hai

huā hai śaha kā musāhiba phire hai itarātā
vagaranā śahara meṃ "ghāliba" kī ābarū kyā hai

* * *

हर एक बात पे कहते.....

हर एक बात पे कहते हो तुम, कि "तू क्या है"
तुम्हीं कहो कि यह अंदाज़–ए–गुफ़्तुगू क्या है

न शोले में ये करिश्मा, न बर्क़ में ये अदा
कोई बताओ, कि वो शोख़–ए–तुन्द ख़ू क्या है

यह रश्क है कि वो होता है हमसुख़न तुमसे
वगरना ख़ौफ़–ए–बद आमोज़ि–ए–अदू क्या है

जला है जिस्म जहाँ, दिल भी जल गया होगा
कुरेदते हो जो अब राख, जुस्तुजू क्या है

रगों में दौड़ते फिरने के हम नहीं क़ाइल
जब आँख ही से न टपका, तो फिर लहू क्या है

वो चीज़ जिसके लिए हमको हो, बहिश्त अज़ीज़
सिवाये बादा–ए–गुलफ़ाम–ओ–मुश्कबू क्या है

हुआ है शह का मुसाहिब फिरे है इतराता
वगरना शहर में "ग़ालिब" की आबरू क्या है

* * *

FRONTIER

14895

07/1/05

غالب عصر حاضر میں دنیائے تخلیق کا ایک بہت اہم اور مقتدر نام ہے۔ ان کی شاعری میں بنی نوع بشر کے لئے ایک ابدی پیغام کی امین ہے۔ ان کا کلام ہر طبقے اور ہر سطح کے انسانوں کی زبان پر بڑی کثرت سے محفوظ ہے۔

مختلف علمی دل چسپیوں اور گوناگوں ذوق کی دامن گیری کے باوجود منتخب کلامِ غالب کے ترجمے پر ہمہ تن توجہ قابلِ رشک ہے۔ ان کا ترجمہ نغمہ و آہنگ کے اہتمام و اختصاص کی وجہ سے حد درجہ مترنم اور منفرد ہے۔ ..... غالب کے ترجمے میں خود اپنے وجود کے خطرات سے دوچار کرنا ہوتا ہے۔ اس آزمائش میں سلامتی کے ساتھ سبک دوش ہونا ایک فیض سمادی سے کم نہیں ہے۔ خواجہ طارق محمود بہت سے تقاضوں اور مطالبوں کو سر کرتے ہوئے جس طرح کامراں گزرے ہیں وہ اہل مغرب کے مطالعے کے لئے غالب کے تعارف و ترسیل کا بہت ہی موثر مصدر قرار پائے گا۔

پروفیسر عبدالحق
شعبہ اردو، دہلی یونیورسٹی دہلی

MIRZA ASADULLAH KHAN "GHALIB"

دلِ ناداں! تجھے ہوا کیا ہے؟
آخر اس درد کی دوا کیا ہے؟

ہم ہیں مشتاق، اور وہ بیزار
یا الٰہی! یہ ماجرا کیا ہے؟

दिल–ए–नादाँ तुझे हुआ क्या है?
आख़िर इस दर्द की दवा क्या है?

हम हैं मुश्ताक़[1] और वो बेज़ार[2]
या इलाही ये माजरा क्या है?

O wayward heart, what is your predicament
What for this aliment is the right medicament

Our fondness is met by beloved's coldness
Why, O God, this curious impediment

dila-e-nādāṁ tujhe huā kyā hai?
ākhira isa darda kī davā kyā hai?

hama haiṃ muśtāqa aura vo bezāra
yā ilāhī ye mājarā kyā hai?

STAR PUBLICATIONS
NEW DELHI